

SARJA B/51

LIIKUNTAVIRASTON JULKAISUSARJA

HELSINGIN LÄNSIPUOLISTEN ULKOILUALUEIDEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Julkaisija	Helsingin kaupungin liikuntavirasto
Työryhmä	Sito Oy Marika Bremer, Minna Hakola, Sisko Hovila, Anne Ilola, Olli Jokinen, Jenni Lautso, Johanna Majamäki, Enni Oksanen, Mikko Rikala, Taika Tuunanen
Taitto	Sito Oy
Kuvitus	Sito Oy
Valokuvat	Sito Oy (ellei toisin mainittu)
Karttapohjat	Helsingin kaupungin liikuntavirasto (ellei toisin mainittu)
ISBN	978-952-272-836-4
ISSN	0786-2474

Sisällysluettelo

1. Johdanto	6
2. Nykytilanne	8
3. Käyttäjäkysely	10
4. Käyttäjäprofiilit	12
5. Sidosryhmähaastattelut	13
6. Ulkoilualueilla sovellettavat toimintamallit	16
7. Kaikkia alueita koskevat kehittämistoimenpiteet	19
8. Pirttimäki	22
9. Luukki	32
10. Salmi	42
11. Vaakkoi	52
12. Karjakaivo	62
13. Lähteellä	72
14. Elisaari	82
15. Viestintä	92
16. Ulkoilualueiden kehittämisen jatkosuositukset	99
Lähteet ja kirjallisuus	101

1. Johdanto

Tausta ja tavoitteet

Helsingin kaupunki tarjoaa monipuolisia ulkoilualueita kaupunkilaisten käyttöön. Tässä työssä on laadittu kehittämissuunnitelma Helsingin rajan länsipuolisille ulkoilualueille huomioiden käyttäjien, liikuntaviraston sekä palveluntarjoajien näkökulmat. Tavoitteena on kehittää uusia toimintakonsepteja, jotka vastaavat nykytilaa paremmin tämän päivän ja tulevaisuuden trendeihin. Resurssit halutaan kohdentaa käyttäjien tarpeisiin taloudellisesti kestävästi. Helsingin ulkoilualueista mukana työssä ovat Lähteelä, Elisaari, Karjakaivo, Pirttimäki, Luukki, Vaakkoi ja Salmi. Nykyisin näillä ulkoilualueilla muun muassa retkeillään, pyöräillään, hiihdetään, veneillään, telттаillaan ja matkailuvaunuillaan.

Kysyntää ulkoilualueille on tulevaisuudessakin, sillä tutkimusten mukaan luonto ja meri ovat helsinkiläisille tärkeitä. Näistä asioista ollaan myös hyvin ylpeitä. Ulkona luonnossa vietetään mielellään aikaa, ja merimaisemia sekä saaristoa esitellään myös vieraille. Ulkoilualueet luonnon helmassa ja saaristossa ovat helsinkiläisille mieluisia paikkoja, jotka tarjoavat mitä parhaimman lähtökohdan ulkoilualueiden kehittämiseksi. Vahvistusta tälle näkökulmalle on saatu kaupungin vesialueiden käyttöä ja koettua laatua on selvittävästä Suomen ympäristökeskuksen ENJUSTESS-hankkeesta, joka on ollut käynnissä samaan aikaan tämän työn kanssa (katso sivu 11).

Ulkoilijoiden näkökulmasta tärkeintä sekä saaristotta mannerkohteissa on, että perusasiat toimivat. Ulkoiluun liittyvistä palveluista ollaan myös valmiita maksamaan, mikä mahdollistaa yritystoiminnan muotoja ulkoilualueilla. Kehittämis ehdotukset pitävät sisällään muun muassa paremman saavutettavuuden julkisilla liikennevälineillä, tapahtumista ja palveluista tiedottamisen, uusien aktiviteettien ideointia sekä ulkoilualueiden peruspalveluiden, kuten reitistöjen, monipuolistamista.

Luonto tarjoaa virkistystä ja hyvinvointia. Terveystyö ja hyvinvointi ovatkin usein ulkoilun motiiveina, mistä kertovat myös nykypäivän ulkoiluun liittyvät trendit. Esimerkiksi pyöräily, lenkkeily, suunnistus, marjastus ja sienestys ovat lisääntyneet Suomessa. Ekologisuus ja hyvinvointi ovat luonnonläheisyyteen liittyviä yleistäviä arvoja. Elämme tietoyhteiskunnassa, jossa tiedon tulee olla helposti ihmisten ulottuvilla. Näin ollen ulkoilualueista, kulkuyhteyksistä, tapahtumista ja käyttömahdollisuuksista tulee tiedottaa tehokkaasti keskeisiä viestintäkanavia hyödyntäen.

Myös matkailualalla on huomioitu hyvinvoinnin ja luontoarvojen kysynnän kasvu. Hyvinvointi- ja terveysmatkailun odotetaan lisääntyvän väestön ikääntyessä, ja terveyden merkityksen kasvaessa. Nousevia matkailun trendejä ovat muun muassa perinteisiin liittyvät arvot ja ”paluu juurille”. Luontomatkailussa arvostetaan yhä enemmän autenttisia luontoelämyksiä. Myös hidastaminen ja lähimatkailu kuuluvat tulevaisuuden vapaa-ajan viettoon.

Työryhmä

Helsingin länsipuolisten ulkoilualueiden kehittämissuunnitelma on laadittu vuoden 2014 aikana. Työn laatimiseen on osallistunut monialainen työryhmä:

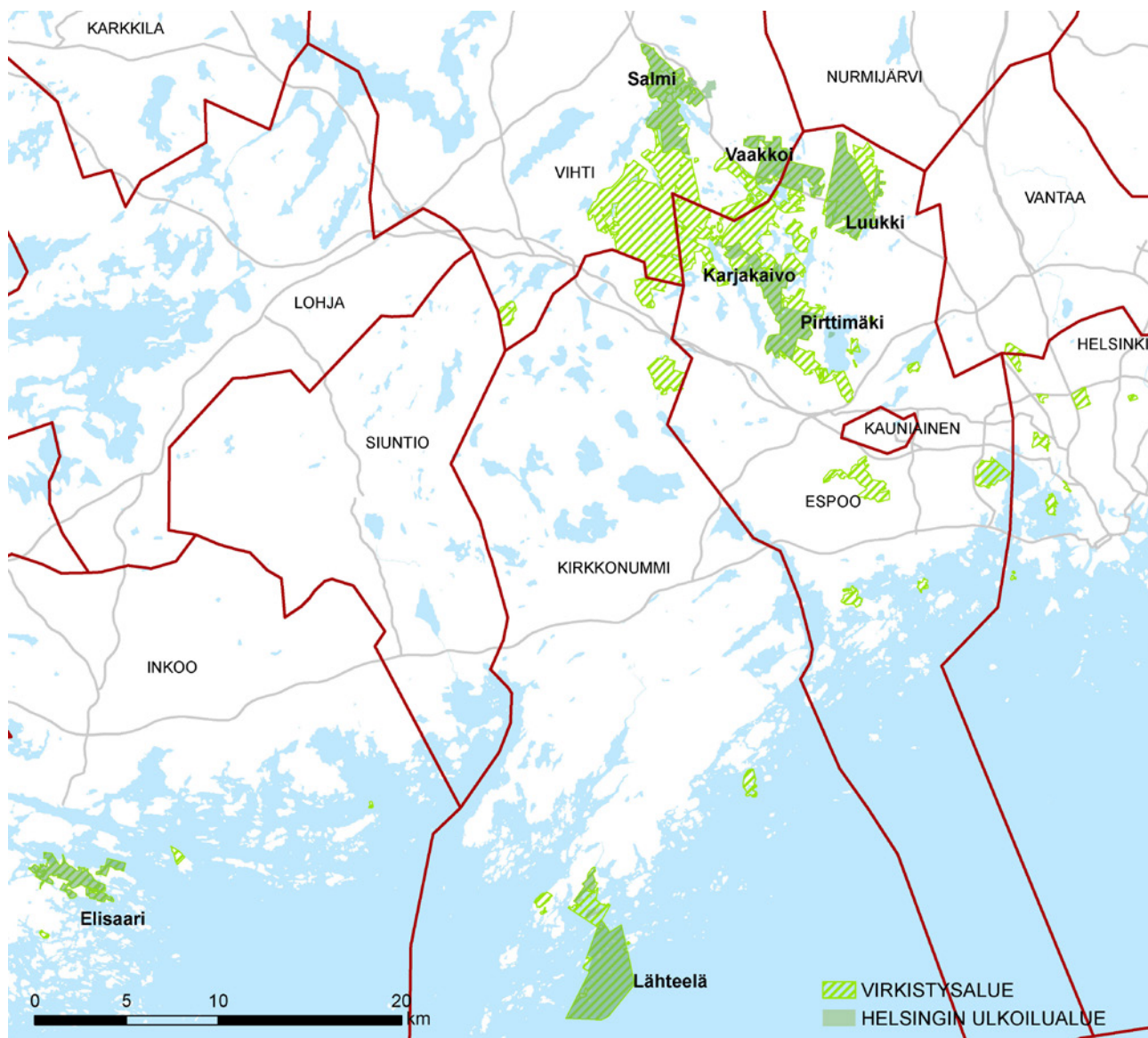
- Jenni Lautso, arkkitehti SAFA, projektipäällikkö
- Sisko Hovila, arkkitehti SAFA, projektiarkkitehti
- Marika Bremer, maisema-arkkitehti, projektiarkkitehti
- Mikko Rikala, TaM, palvelumuotoilu
- Johanna Majamäki, viestintä
- Anne Ilola, KTM, toimintamallit
- Olli Jokinen, DI, toimintamallit
- Taika Tuunanen, VTM sosiologi, vuorovaikutus
- Minna Hakola, visuaalinen suunnittelija
- Enni Oksanen, arkkit.yo.

Liikuntaviraston ohjausryhmään ovat kuuluneet:

- Antti Salaterä, suunnittelupäällikkö, Tekninen osasto
- Stefan Fröberg, osastopäällikkö, Ulkoliikuntapalvelut
- Petri Angelvuo, ulkoilupäällikkö, Ulkoliikuntapalvelut
- Turo Saarinen, osastopäällikkö, Merelliset palvelut
- Sanna Kallionpää, saaristopäällikkö, Merelliset palvelut
- Essi Eranka, viestintäpäällikkö

2. Nykytilanne

Helsingin kaupungin liikuntaviraston omistamia ulkoilualueita sijaitsee viidessä Helsingin läntisessä lähi-kunnassa: Pirttimäki ja Karjakaivo sijaitsevat Nuuksion pitkäjärven ja Bodomjärven välissä Espoossa. Luukki, Vaakkoi ja Salmi sijaitsevat Vihdintien varrella. Näistä Luukki sijaitsee Espoossa, Vaakkoi Espoon ja Vihdin rajalla ja Salmi kokonaan Vihdin kunnan puolella. Meren rannalla sijaitsevista kohteista Lähteellä sijaitsee Porkkalan. Meren rannalla sijaitsevista kohteista Lähteellä sijaitsee Porkkalanniemen eteläkärjessä Kirkkonummella ja Elisaari Inkoon edustan saaristossa. Helsingin kaupunki on hankkinut ulkoilualueita omistukseensa 1940-luvulta lähtien 1970-luvun puolivälin saakka.

Helsingin liikuntaviraston läntiset ulkoilualueet sekä ympäröivät virkistysalueet 2014.

3. Käyttäjäkysely

Kesällä 2014 toteutettiin internetissä kaikille avoin kysely, jonka avulla selvitettiin ulkoilukohteiden käyttöä, toiveita ja kehittämismahdollisuuksia. Näin kartoitettiin asioita, joiden avulla ulkoilukohteet palvelisivat helsinkiläisiä ulkoilijoita aiempaa paremmin. Kyselyyn vastasi määräaikaan mennessä 82 henkilöä, joista suurin osa oli helsinkiläisiä. Suosituimpia ulkoilukohteita ovat kyselyn mukaan Luukki, Pirttimäki, Lähteelä sekä Elisaari. Vastanneiden mukaan ulkoilukohteiden käyttöä rajoittavat etenkin alueiden kaukainen sijainti, huonot julkiset liikenneyhteydet ja kohteiden tuntemattomuus. Kyselyn pohjalta selvisi, että suurin kehitystoive on kehittää ulkoilualueiden liikenneyhteyksiä ja palveluja.

Kehitystyön suunnittelua varten oli oleellista tunnistaa ulkoilualueiden erilaisia käyttäjätyyppejä sekä tiedostaa, kuinka he käyttävät alueita tällä hetkellä. Ulkoilualueiden käyttötarkoitukset ja kehitystarpeet jakautuvat eri tavoin neljän eri käyttäjäprofiilin kesken. Käyttäjäprofiilien avulla havainnollistetaan, ketkä ulkoilualueita käyttävät, sekä millaisia mieltymyksiä ja toiveita heillä on. Käyttäjäprofiilit ovat:

- Aktiiviliikkuja
- Nautiskelija
- Luontoretkeilijä
- Puuhailija

Käyttäjäprofiilit ovat prototyyppejä, jotka ovat osaltaan toimineet pohjana kehittämistoimenpiteiden laadinnalle.

Kyselyn yhteydessä oli mahdollisuus osallistua myös ulkoilualueisiin liittyvään valokuvauskilpailuun. Osallistujia kannustettiin lähettämään ulkoilualueella otettu kuva esimerkiksi kauniista maisemasta, ikimuistoisesta hetkestä tai parannuskohteesta. Kyselyn vastaajamäärä jäi suhteellisen pieneksi. Täydentävää tietoa ulkoilualueiden käytöstä saatiin samaan aikaan käynnissä olleesta ENJUSTESS-hankkeesta ja siihen liittyneestä *Veden äärellä* -kyselystä (katso sivu 11), johon vastasi lähes 2 000 vastaajaa.

ENJUSTESS-hanke ja Veden äärellä -kysely

Länsipuolisten ulkoilualueiden kehittämisen kanssa osittain samanaikaisesti on ollut käynnissä myös helsinkiläisten ympäristösuhteeseen liittyvä ENJUSTESS-hanke. Hankkeeseen liittynyt *Veden äärellä* -kysely, antaa lisätietoa käyttäjien kokemuksista ja preferensseistä, jota voidaan soveltaa myös ulkoilualueiden kehittämiseen.

Hankkeessa tutkitaan ympäristöoikeuden mukaisuuden toteutumista vesiympäristöjen käytön, saavutettavuuden ja suunnittelun näkökulmista Helsingin seudulla. Hankkeen tavoitteena on ympäristöoikeuden mukaisuuden toteutumisen kartoittaminen, vesiympäristöjä uhkaavien tekijöiden ja konfliktien jäljittäminen sekä kaupunkiympäristön ”sinirakenteen” suunnittelun ja hallinnan menetelmien kehittäminen.

Suomen Akatemian rahoittamassa tutkimushankkeessa toteutettiin *Veden äärellä* -kysely. Kyselyn tuloksia hyödynnetään *Pääkaupunkiseudun vesialueiden virkistyskäyttö ja kokemukset asukkaiden arjessa* -osatutkimuksessa, jota on rahoittanut myös Helsingin kaupunki.

Yksi hankkeen osakokonaisuuksista on kaupungin vesialueiden käyttö ja koettu laatu. Osahankkeessa tarkastellaan kaupungin vesialueiden merkityksiä ja käyttöä sekä ympäristöoikeuden mukaisuuden toteutumista asukkaiden arjessa. Tutkimuskysymykset koskevat:

1. vesialueiden käyttömahdollisuuksien ja kokemuksellisten laatutekijöiden saavutettavuuden jakautumista ja esteitä
2. eri käyttäjäryhmien vaihtelevia tarpeita ja mahdollisuuksia niiden hyödyntämiseen.

Tulokset tukevat suunnittelun ja päätöksenteon pyrkimyksiä ratkaisuihin, jotka tukevat kulttuuristen ekosysteemipalveluiden monipuolisuutta sekä tasapuolista jakautumista.

Tutkimus toteutettiin Helsingin metropoli-alueen asukkaille suunnatulla PehmoGIS-kyselynä sekä sitä täydentävillä asukkaiden kävelyhaastatteluilla. Paikkaperustainen tutkimusote mahdollistaa kerätyn asukastiedon tehokkaan hyödyntämisen eri hallinnon sektoreilla. Hankkeen aikana kehitetään internetissä toimiva interaktiivinen ”katso tuloksia” -työkalu sekä vesistöihin liittyvien kulttuuristen ekosysteemipalveluiden hotspot-kartta.

Alustavista tuloksista voidaan todeta, että meri ja rannat koetaan Helsingin sieluna ja että asukkailla on huoli oikeudesta rannoille pääsyyn tulevaisuudessa (kaavoitushankkeet ynnä muut).

Vaakkoihin liittyvään Saarijärveen on merkitty useita liikuntaharrastuksia: uintia luonnonvesissä (9), hiihto jäällä tai rannoilla (1), lenkkeily (1), melonta ja suotu (3), sukellus (1). Luukinjärvellä on yhteensä 10 aktiviteettimerkintää, joista eniten uintia (8), lenkkeilyä (4) sekä yksi melonta ja yksi hiihto jäällä. Karjakaivon alueella aktiviteettimerkintöjä on hyvin vähän. Pirttimäen alueelle on merkitty muutamia lenkkeily ja uintimerkintöjä (Sorlampi). Salmen alueen ainoa merkintä on retkeily.

Kuten aktiviteeteissa, myös vapaa-ajanviettomerkinnöissä korostuvat Luukinjärvi (23) ja Saarijärvi (11). Luukinjärvi on myös merkitty paikaksi, jossa on mahdollisuus oppia luonnosta (6) ja jossa on omia muistoja (17). Saarijärveen, Luukinjärveen ja Karjakaivon alueelle on kuhunkin merkitty noin 9 merkintää luontoharrastuksille.

Lähteellään on merkitty liikuntaharrastukseksi purjehtiminen (2) sekä vapaa-ajanviettomerkintöjä (4). Elisaareen asti merkintöjä ei ole tehty.

Lisää elävyyttä ja virkistyskäyttöä on toivottu oikeastaan vain Luukkiin lukuun ottamatta muutamaa yksittäismerkintää siellä täällä.

4. Käyttäjäprofiilit

Alla on kuvattu tässä työssä muodostetut ulkoilualueiden tyypillisimmät käyttäjäprofiilit. Ulkoilualueiden kehitysnäkymiä pohdittaessa on otettu kantaa siihen, mitä käyttäjäprofiilia kukin ulkoilualue voisi tulevaisuudessa parhaiten palvella.

Aktiiviliikkuja

on urheilullinen ulkoilija, joka hyödyntää ulkoilureittejä jalan, pyörällä tai hiihtäen. Hän käyttää ulkoilualueita säännöllisesti, lähinnä kesäaikaan. Hänen toiveenaan on kattava kävely- ja pyöräteiden kattava verkosto, latu-merkinnät ja latu-urat sekä muun muassa ratsastusreitit.

Luontoretkeilijä

on luonnonystävä, joka tarkkailee luontoa, marjastaa, sienestää ja kalastaa. Hän suosii saari- ja mannerkohteita, etenkin satoaikoina. Hän toivoo hyviä julkisia liikenneyhteyksiä, ympäristön luonnollista tilaa sekä rauhallisuutta.

Nautiskelija

on leppoisasta toiminnasta ja kauniista luonnosta nauttiva rentoutuja. Hän viettää aikaa eväistä ja ravintolapalveluista nauttien kesäaikaan saari- ja mannerkohteissa. Hän toivoo viihtyisää ympäristöä ja siistejä yhteisiä tiloja. Hän arvostaa myös hyviä ravintolapalveluja.

Puuhailija

retkeilee luonnossa lasten kanssa. Hän on aktiivinen ulkoilija: kesäisin hän ui ja saunoo, marjastaa ja sienestää, käyttää ulkoilureittejä ja leikkipuistoja. Talvisin hän hiihtää. Hän nauttii eväitä ja kahvilapalveluista. Toiveena hänellä on toimivat palvelut: tarpeeksi parkkitilaa autoille, mutkattomat liikenneyhteydet, ravintolapalvelut ja välinevuokraus. Lisäksi hän toivoo lapsille sopivia aktiviteetteja, kuten talviriehää tai muuta vastaavaa.

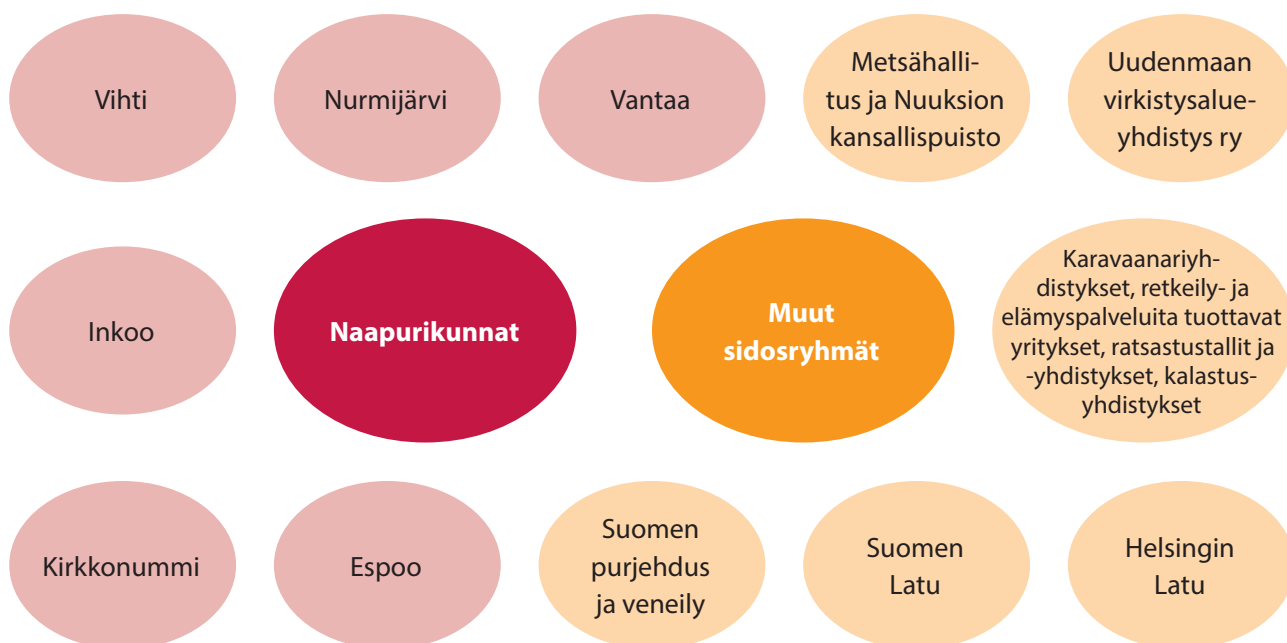
5. Sidosryhmähaastattelut

Kehittämissuunnitelman lähtökohdaksi kartoitettiin naapurikuntien ja muiden merkittävien sidosryhmien näkemyksiä ja tavoitteita viereisten ulkoilualueiden ja niiden lähiympäristön suhteen. Haastattelut tehtiin puhelimitse ja sähköpostilla. Pirttimäki, Luukki, Vaakkoi ja Karjakaivo sijaitsevat Espoossa, Salmi Vihdissä, Lähteelä Kirkkonummella ja Elisaari Inkoossa. Muita tärkeitä sidosryhmiä naapurikuntien lisäksi ovat muut lähialueita hallinnoivat tahot, alueilla toimivat virkistysyhdistykset ja ulkoilualueita käyttävät yritykset.

Naapurikunnat

Naapurikunnissa ei ole laadittu vastaavia ulkoilualueiden kehityssuunnitelmia. Espoossa on juuri alkanut viheralueohjelmatyö, jonka yhteydessä myös ulkoilu-

alueiden kehittämisen suuntaviivoja todennäköisesti linjataan. Espoo ja Vantaa ovat vuokranneet etäisempiä ulkoilualueita yhdistysten käyttöön ja hallintaan. Salmi ei ole Vihdin kunnan näkökulmasta keskeinen virkistysalue, koska se ei tällä hetkellä liity kiinteästi kunnan omiin virkistysalueisiin. Yhteys olisi kuitenkin mahdollista luoda Ojakkalan kautta, jos rahoitus sille löytyy. Porkkalanniemi on Kirkkonummelle erittäin tärkeä virkistysalue. Kirkkonummella ei tällä hetkellä ole erityisiä kehittämissuunnitelmia Porkkalanniemellä, mutta se on mielellään mukana yhteistyössä. Inkoo on laatimassa yleiskaavaa, johon myös Elisaari sisältyy. Inkoo poikkeaa muista naapurikunnista: vähemmän kaupunkimaisena, siellä ei ole samalla tavalla yleisiä kaupungin ylläpitämiä virkistysalueita kuin muissa naapurikunnissa. Kaikki naapurikunnat suhtautuvat avoimesti yhteistyöhön ulkoilualueiden kehittämiseksi.

Metsähallitus ja Nuuksion kansallispuisto

Nuuksion kansallispuisto on aloittamassa Nuuksion kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman uusi-
misen vuoden 2015 loppupuolella ja siinä yhteydessä on tarkoitus päivittää puiston nykytarpeet ja linjaukset seuraavaa 10-vuotiskautta varten. Nykyisen hoito- ja käyttösuunnitelman jälkeen on tapahtunut paljon muutoksia, muun muassa puiston laajeneminen, Haltian avaaminen, muutokset retkeilykäyttäytymisessä ja erilaisten harrastelajien esiinnousu, luonnonhoidon ja ennallistamisen uudet tavoitteet sekä lajistotietämyksen parantuminen. Hoito- ja käyttösuunnitelmatyötä tullaan tekemään tiiviissä yhteistyössä erisidosryhmien kanssa.

Erityisesti kansallispuiston näkökulmasta kiinnostavaa on raja-alueiden suunnittelu, puistoon liittyvät polkuverkostot ja palvelut, pysäköinnin suunnittelu sekä suhtautuminen ja linjaukset erilaisiin käyttömuotoihin (esimerkiksi telttailu, suunnistus- ynnä muut kilpailut ja tapahtumat, maastopyöräily, ratsastus ja niin edelleen).

Porkkalan alueen osalta yhteistyökuviot nousevat pohdittavaksi, jos ajatus Porkkalan kansallispuistosta etenee. Kansallispuisto odottaa tästä asiasta ympäristöministeriön ohjeistusta. Hoito- ja käyttösuunnitelmatyön yhteydessä tulee pohdittavaksi Nuuksion itä- ja pohjoispuolisten täydennysalueiden vyöhykejako ja se, minkälaisia palveluja niille suunnitellaan vai ovatko ne pääosin niin kutsuttuja syrjäosia. Haltian lähiympäristön polkujen osalta kansallispuistolla on sopimukset. Muutoksia saattaa tulla lähivuosina lähinnä Solvallaan hallinnoimaan alueeseen.

Yhdistykset

Uudenmaan virkistysalueyhdistys omistaa tai vuokraa lukuisia virkistysalueita ympäri Uuttamaata ja hankkii jatkuvasti uusia alueita. Yhdistyksellä on ylläpitösopimus Porkkalanniemen ulkoilualueella Vantaan, Kirkkonummen ja Nurmijärven kanssa. Tällä hetkellä sen omistuksessa ei ole muita alueita aivan tämän kehit-

tämissuunnitelman kohdealueiden läheisyydessä. Jos niitä myöhemmin tulee, voisi yhdistys tehdä enemmänkin yhteistyötä Helsingin kaupungin liikuntaviraston kanssa. Virkistysalueyhdistyksellä on kokemuksensa puolesta monia käytännön kehittämisideoita, jotka on huomioitu kehittämistoimenpiteissä.

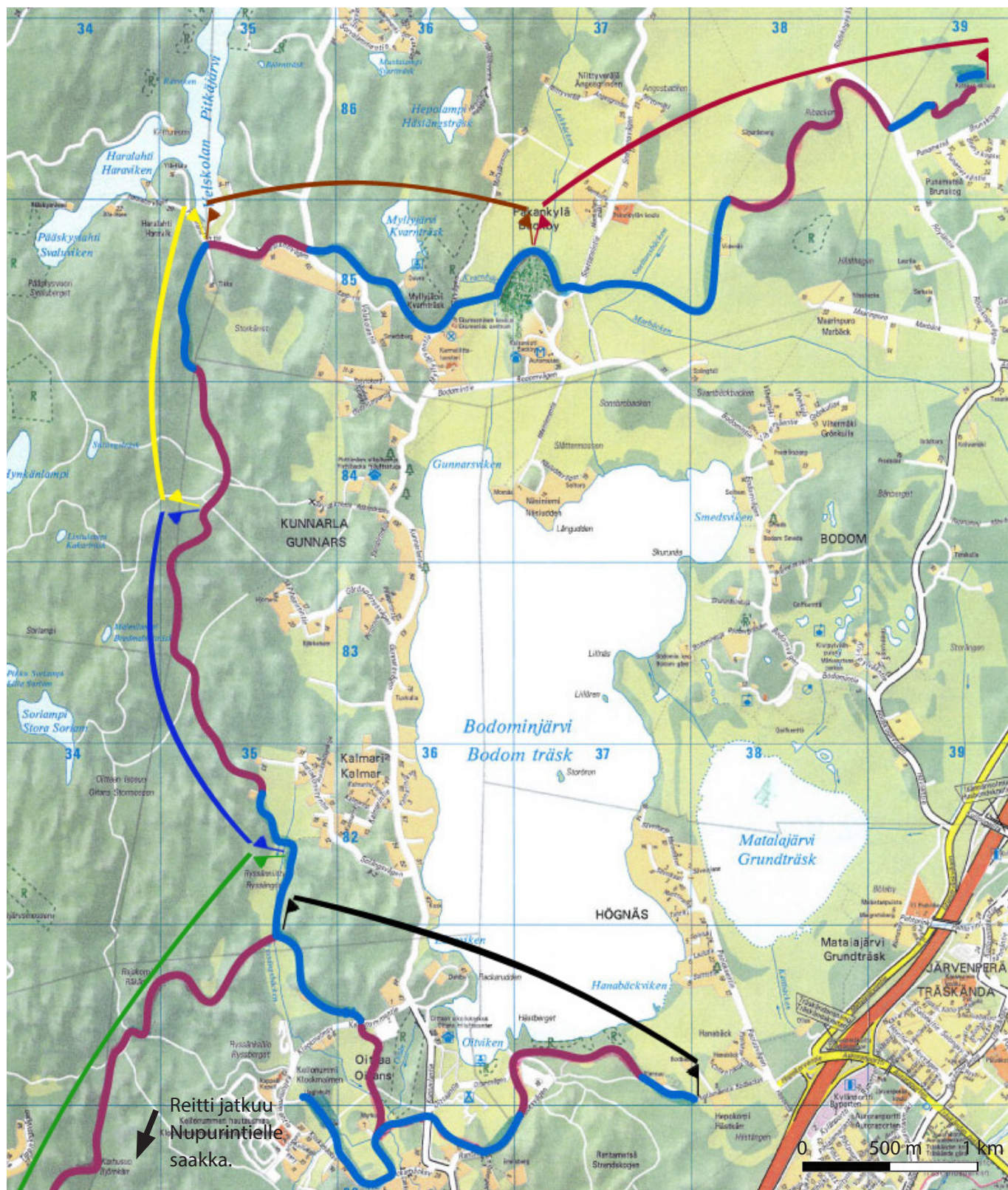
Ratsastusyhdistykset ja -keskukset toivovat erityisesti uusia ja kattavampia ratsastusreittejä sekä selviä pelisääntöjä muiden liikkujien kanssa. Tarvetta on sekä lyhyemmille reiteille että pidemmille maastolenkeille.

Yksi kalastusyhdistyksistä toteaa, että pääkaupunkiseudulla on erittäin rajoitetusti järvi-/lampikalastuskoh-
teita perhokalastajille. Heidän mielestään esimerkiksi Luukin alueen lammilla olisi runsaasti potentiaalia täl-
laiselle toiminnalle.

Retkeily- ja elämyspalveluita tuottavista yrityksistä (kaksi vastaajaa) todettiin että siisteistä saunatiloista veden äärellä on kysyntää ja niiden varausjärjestelmien pitäisi olla toimivammat ja helppokäyttöisemmät. Yrittäjät toivovat myös mahdollisuutta vuokrata tuli-
paikkoja ryhmien käyttöön. Melontaan soveltuville järville ja lammille olisi hyvä päästä lähelle trailerilla. Yrittäjät kiinnittivät myös huomiota metsänhoitoon ja reittien luonteeseen. Kaikkialla ei tarvitse olla leveitä rakennettuja ulkoiluteitä.

Yhdeltä yrittäjältä tuli ehdotus eläinystävällisestä alueesta, jonne koirat ja hevoset olisivat tervetulleita.

Pieni yrittäjien ryhmä on laittamassa pystyyn *Visit Nuuksio* -sivustoa, jonka tarkoitus on saada kaikki ravintola- ja majoituspalvelut samaan paikkaan ja kartalle. Yrittäjät näkevät Salmen osana Nuuksiota ja toivovat sen statuksen nostamista.

Kartta nykyisistä ratsastusreiteistä, jotka rajoittuvat Pirttimäen ulkoilualueelle ja sen ympäristöön. Viirien välisten etap-pien värit kuvaavat maastossa olevia reittimerkintöjä. Ratsastus on merkittävä harrastuslaji Helsingin läntisten ulkoilu-alueiden vaikutuspiirissä, sillä hevosalleja on Espoossa Turuntien ja Kehä 3:n pohjoispuolella parisenkymmentä. Ratsas-tusyhdistykset ja -keskukset toivovat erityisesti uusia ja kattavampia ratsastusreittejä sekä selviä pelisääntöjä muiden liikkujien kanssa. Pohjois-Espoon alueella on tarvetta pidemmälle maastolenkille sekä turvallisille yhteyksille talleilta reiteille. Kartta: Pohjois-Espoon Ratsastuspolut ry.

6. Ulkoilualueilla sovellettavat toimintamallit

Luvuissa 8–14 on esitetty kohteittain ajatuksia ulkoilualueiden kehitysmahdollisuuksista. Lähtökohtana ovat olleet aluekohtaiset profiloinnit, jotka on muodostettu analysoitujen potentiaalisten asiakastarpeiden, kohteiden sijainnin ja muiden ominaisuuksien tarjoamien mahdollisuuksien pohjalta.

Kehitysmahdollisuudet jäävät kuitenkin helposti vain ideoiksi, ellei niiden taustalle pystytä rakentamaan toimintamalleja, joiden avulla ajatukset viedään käytäntöön eli toteutetaan konkreettisiksi palveluiksi. Esitettyjen aluevisioiden ja kohdekohtaisten kehitysehdotusten tueksi onkin otettu kantaa myös siihen, millaisella palveluntuotantomallilla kyettäisiin tavoitteet saavuttamaan. Aluekohtaisten kehitysehdotusten yhteydessä on esitetty konkreettiset toimenpiteet, joita palveluiden kehittäminen vaatii kaupungilta.

Jotta ulkoilijoille voidaan tarjota entistä monipuolisempia mahdollisuuksia nauttia ulkoilualueista, tarvitaan selkeästi nykyistä laajempia palveluita. Näistä osa rajautuu selkeästi perinteisen julkisen sektorin toimenkuvan ulkopuolelle. Tästä syystä keskeinen lähtökohta ulkoilualueiden toimintamallien suunnittelussa on ollut palveluiden jako kahteen kategoriaan:

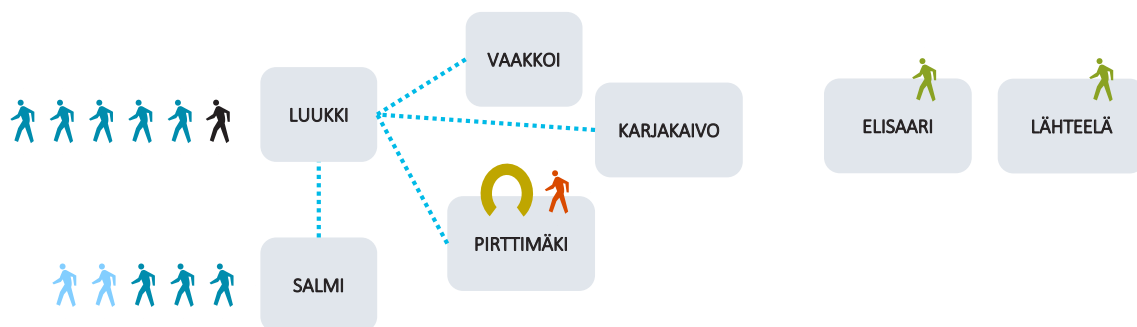
- kunnalliset peruspalvelut
- yrittäjäpohjaiset kaupalliset palvelut

Toimintamalli-ideoinnin lähtökohtana on ollut, että mahdollisimman monet palvelut pyritään tuottamaan kaupalliselta pohjalta. Ne palvelut, joiden ylläpitämiseen ei löydy riittäviä liiketoiminnallisia edellytyksiä, tuotetaan kaupungin (liikuntaviraston) toimesta niin sanottuina ulkoilualueiden peruspalveluina.

Ulkoilualueiden kunnalliset peruspalvelut

Kunnalliset peruspalvelut ovat lähtökohtaisesti palveluita, joiden avulla liikuntavirasto pitää vastuullisena omistajana ulkoilualueet sellaisessa kunnossa, että kaupunkilaiset voivat niissä elämyksellisesti, viihtyisästi ja turvallisesti ulkoilla eli käyttää ulkoilualueita siihen tarkoituksen, mihin ne on perustettu. Peruspalveluita ovat siis esimerkiksi ulkoilualueiden, reittien, opasteiden ja kalusteiden ylläpito. Ulkoilualueiden peruspalvelut on esitelty tarkemmin kohdekohtaisten visioiden yhteydessä.

Peruspalveluiden toimintamallien kehittämisen lähtökohtana on tuottaa palvelut niille määritellyllä palvelutasolla mahdollisimman kustannustehokkaasti. Lähtökohtana on, että liikuntavirasto maksaa peruspalveluiden tuottamisen joko oman henkilöstön palkkakulujen tai palveluostojen kautta.

Ulkoilualueiden henkilöstö 2014. Luukissa on yksi liikuntapaikkamestari ja viisi liikuntapaikanhoitajaa. Salmessa on viisi liikuntapaikanhoitajaa, joista kaksi on osa-aikaeläkkeellä. Luukista hoidetaan Luukin alueiden lisäksi Pirttimäen, Vaakkoin ja Karjakaivon toiminnot sekä paikataan tarvittaessa Salmen henkilöstövajetta. Pirttimäessä on lisäksi kahvilayrittäjä ja Espoon kaupunki ylläpitää latuja ja ratsastusreittiä. Elisaarissa ja Lähteelässä isäntäperheet vastaavat alueen hoidosta ja toiminnasta.

TOIMINTAMALLIVAIHTOEHDOT

Toimintamallien kehittämistyössä on tunnistettu neljä erilaista toimintamallia, joita voidaan soveltaa ulkoilualueiden peruspalveluiden tuottamiseen. Seuraavassa kuvattuja toimintamalleja voidaan myös yhdistellä tarpeen mukaan.

Liikuntaviraston malli

Liikuntaviraston mallissa peruspalvelut tuotetaan liikuntaviraston omien työntekijöiden toimesta. Toimintatapoja kehitetään entistä kustannustehokkaammiksi käymällä läpi työn organisoiminen sekä ylläpidon prosessit ja resurssit. Nykyisin liikuntaviraston malli on käytössä mannerkohteissa (Luukki, salmi, Vaakkoi, Pirttimäki, Karjakaivo).

Käytännössä liikuntaviraston mallissa on kolme toteutusvaihtoehtoa.

1. Kehitetään nykyistä mallia, jossa työntekijät hoitavat Salmen ja Luukin toimipisteistä käsin myös muut mannerkohteet.
2. Yhdistämismalli, jossa Luukin ja Salmen toiminnot keskistetään samaan paikkaan. Työntekijät hoitavat muut mannerkohteet keskitetystä toimipisteestä. Samalla selvitetään mahdollisuus kehittää yhteistyötä Staran Salmen toimipisteen kanssa.
3. Keskustamalli, jossa toiminnot yhdistetään Helsingin kaupungin muiden toimintojen kanssa ja ulkoilualueita hoidetaan Helsingistä käsin. Alustavan analyysin perusteella kolmas vaihtoehto ei vaikuta kannattavalta ja toiminnallisesti mielekkäältä.

Synergiamalli

Synergiamallin idea on hakea peruspalveluiden järjestämiselle kustannustehokkuutta yhdessä muiden lähikuntien ja muiden alueen toimijoiden, kuten Metsähallituksen ja Staran, kanssa. Lähikunnilla tarkoitetaan niitä kuntia, joiden alueella ulkoilualueet sijaitsevat tai kuntia, joilla on vastaavia omistuksia lähellä Helsingin ulkoilualueita. Liikuntaviraston näkökulmasta yhteistyö voi tarkoittaa perus-

palveluiden tai niiden osien ulkoistamista kokonaan naapurikunnalle, kuten esimerkiksi Pirttijärven latujen hoidon suhteen on tehty. Tällainen vaihtoehto voisi tulla kyseeseen esimerkiksi Porkkalassa, jossa myös Kirkkonummella, Vantaalla, Nurmijärvellä ja Uudenmaan virkistysalueyhdistyksellä on ylläpidettäviä alueita. Yhteistyö voisi tarkoittaa, että kaikki toimijat ulkoistaisivat peruspalvelunsa yhden kunnan ylläpidettäväksi tai sitten toimijat yhdessä etsisivät ulkopuolisen toimijan, joka huolehtisi kaikkien kuntien alueista kokonaisuutena.

Toinen vaihtoehto on etsiä kustannussäästöjä peruspalveluiden ylläpitämiseksi yhdessä naapurikuntien kanssa. Tällainen vaihtoehto voisi tulla kysymykseen niin sanotuissa mannerkohteissa, mikäli kaikkia alueen kohteita tarkasteltaisiin yhtenä kokonaisuutena yhdessä Espoon ja Metsähallituksen kanssa. Tällöin voitaisiin sopia nykyistä tehokkaammista käytännöistä esimerkiksi tarkoituksenmukaisemman aluejaon suhteen.

Kilpailutusmalli

Kilpailutuksen ideana on, että peruspalveluiden ylläpito ulkoistetaan kilpailutuksen avulla ulkopuoliselle toimijalle. Edellytyksenä on, että peruspalveluille määritellään palvelutaso. Kilpailutuksen avulla valitaan sopivin palveluntuottaja, joka ottaa vastuun peruspalveluiden ylläpidosta.

Talonmiesmalli

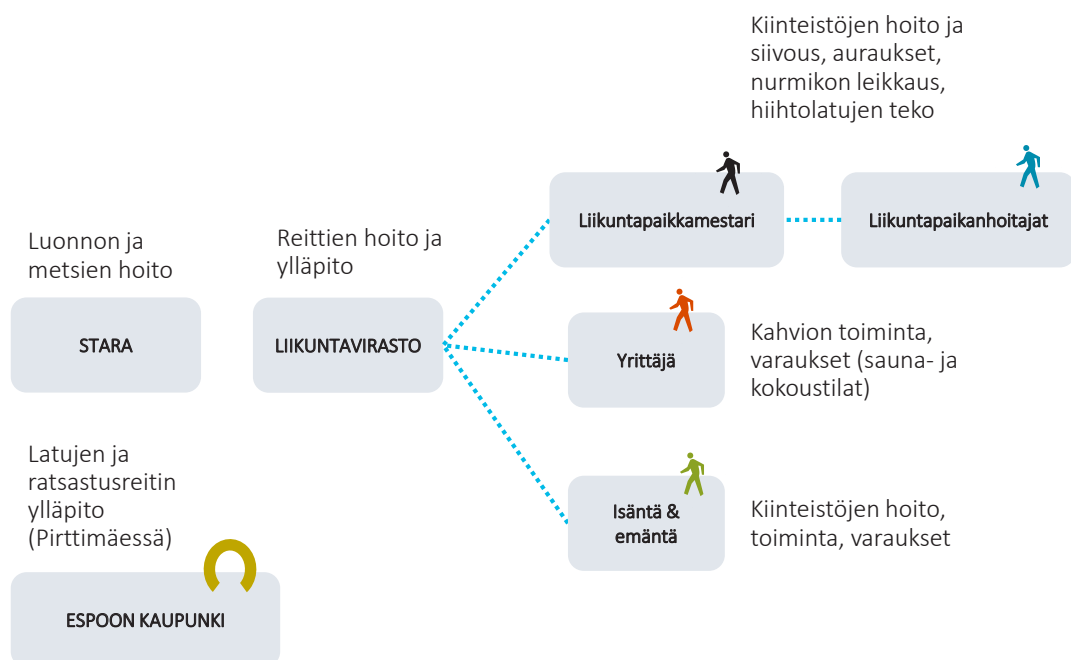
Talonmiesmalli on kilpailutusmallin mahdollinen lopputulema. Siinä peruspalveluiden ylläpidosta huolehtii alueen keskeinen yrittäjä eli kahvila- ja campingyrittäjä tai isäntäperhe. Talonmiesmallin kustannustehokkuus perustuu ennen muuta kokonaisuudessa saavutettaviin synergiaetuihin. Talonmiesmalli voisi helpottaa myös yrittäjän toimeentuloa, sillä kesän ruuhkakauden ulkopuolella yrittäjän on mahdollista työskennellä alueen parannustöissä, ja saada siitä lisätuloa. Nykyisin talonmiesmalli on käytössä saaristokohteissa (Elisaari ja Lähteellä).

Ulkoilualueiden kaupallisten palveluiden kehittämisen periaatteet

Kaupalliset palvelut ovat yksityisten tahojen tarjoamia palveluita. Niiden avulla monipuolistetaan ulkoilualueiden palveluntarjontaa. Kaupalliset palvelut tuottavat liikuntaviraston kumppanina toimivat yrittäjät. Kaupalliset palvelut eivät ole samanlaisia kaikilla ulkoilualueilla, vaan ne varioivat aluekohtaisen identiteetin, käyttäjätarpeiden ja asiakaspotentiaalin mukaisesti.

Kaupalliset palvelut kehitetään kaupungin ja yrittäjien yhteistyönä toteuttamaan kunkin alueen visiota ja palvelukokonaisuutta. Yrittäjä kehittää ja tuottaa palvelut liikuntaviraston antamien suuntaviivojen ja sopimussuhteen pohjalta, yrittäjäriskillä ja puhtaasti kaupallisin periaattein. Palveluiden tuottaminen saattaa edellyttää investointeja esimerkiksi rakennusten kunnostamisen muodossa. Näistä vastaa lähtökohtaisesti omistaja eli liikuntavirasto.

Kilpailutuksen ja/tai mahdollisen neuvottelumenettelyn pohjalta syntyvässä sopimussuhteessa liikuntavirasto tarjoaa yrittäjille ulkoilualueisiin liittyviä tiloja ja/tai alueita käytettäväksi ja yrittäjät tulouttavat sopimuksen pohjalta vuokratuottoja liikuntavirastolle. Vuokratuottojen on katettava kohtuullisella aikataululla tarvittavat investoinnit, joten vuokrien suuruus määräytyy liiketoiminnan laajuuden ja potentiaalin lisäksi liikuntaviraston kohteeseen tekemien investointien (kehitystarpeet) pohjalta. Keskeinen osa sopimussuhteen luomista on siis neuvottelu yrittäjän liikuntavirastolta edellyttämistä panostuksista esimerkiksi rakennuksiin liittyvistä muutostöistä.

Kaavio ulkoilualueiden ylläpidollisten ja toiminnallisten tehtävien jakautumisesta hallintokunnille, henkilöstölle ja yksityisille kumppaneille 2014. Liikuntavirasto on päävastuutaho, joka ohjaa liikuntapaikkamestarien ja -paikanhoitajien, yrittäjien ja isäntäperheiden toimintaa ja tekee sopimukset muiden hallintokuntien kanssa.

7. Kaikkia alueita koskevat kehittämistoimenpiteet

Ulkoilualueiden tärkein voimavara eli luontokokeemukset kiinnostavat kävijöitä jatkossakin. Ulkona liikkuminen, rentoutuminen ja virkistäytyminen sekä kuntoilu ovat suosittuja aktiviteetteja. Jotta nykyistä useammat helsinkiläiset löytäisivät alueille, tulee muun muassa markkinointia ja viestintää tehostaa. Nykyaikaiset sähköiset netti- ja mobiilisovellukset ovat omiaan lisäämään alueiden tunnettuutta ja käyttöastetta.

Samoin tulee kiinnittää huomiota alueiden saavutettavuuteen. Alueiden käyttö tulisi olla mahdollista myös ilman henkilöautoa.

Yrittäjävetoisten palveluiden mahdollistamiseksi käyttäjiä täytyy löytää helsinkiläisten lisäksi muualta pääkaupunkiseudulta. Myös ulkomaiset turistit ja kotimaan matkajat voivat vilkastuttaa ulkoilualueiden palveluiden kysyntää, mikäli heidät ohjataan alueisiin tutustumaan.

Kaikkia Helsingin länsipuolisia ulkoilualueita koskevat kehittämistoimenpiteet on kuvattu tarkemmin seuraavissa taulukoissa. Kunkin kohteen nykytila, palvelutuotannon toimintamalli sekä visio vuodelle 2025 on hahmotettu luvuissa 8–14.

Ulkoilualueiden yhteinen sivusto ja mobiilisovellus

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Ulkoilualueiden koontisivusto/portaali	• Ulkoilualueiden koontisivusto, jonka kautta ulkoilijat löytäisivät kaiken ulkoilualueisiin liittyvän tiedot, kuten reitit, palvelut, joukko-liikennepalvelut, säännöt, vinkit, yms. • Mahdollisesti nettisivun voisi perustaa yhdessä muiden seutukuntien kanssa siten, että jokainen vastaisi oman alueensa päivityksistä	• Sivuston/portaalin palvelun tuottajan valinta • Sivuston suunnittelu, luominen yhdessä muiden kuntien sekä palvelun tuottajan kanssa • Toimitusprosessin luominen, ylläpitovastuut ym. • Tiedottaminen ja viestintä
Saunan varauspalvelu	• Saunojen varauspalvelu internetissä, mistä löytyy myös saunojen tiedot sekä varattavissa olevat oheispalvelut (takkatuvat, pelivälineet, ruokailu)	• Palvelun luominen www-sivuille • Tiedottaminen ja viestintä
Ulkoilualueiden mobiilisovellus (APS)	• Retkeilijän mobiilitieto-opas, josta löytyisi ulkoilukohteiden tiedot, reitistöt, ladut, pituudet, kunto, korkeustiedot yhdistettynä maastokartalle • Palvelut, mm. välinevuokrausmahdollisuudet • Omien kokemusten jakaminen ja käyttäjävostelut, marja- ja sienipaikat	• Konseptin ideointi, kehittäminen ja toteutus yhteistyössä muiden kuntien ja Metsähallituksen kanssa sekä esimerkiksi Aalto-yliopiston ja mainos-/viestintätoimiston kanssa • Tiedottaminen ja viestintä
"Kuppilat kuntoon"-sarjan remontti	• Luodaan jonkun kunnostuskohteen ympärille markkinointijakso "Kuppilat kuntoon"-tyyliseen ohjelmaan	• Yhteydet tuotantoyhtiöön

Peruspalveluiden kehittäminen

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Ulkoilureitti- ja palvelukonseptien kehittäminen	• Uudet reittikonseptit eri asiakasryhmiä varten, esimerkiksi perhepolku, esteetön polku, maastopyöräpolku, yms. • Selkeä ja yhtenäinen ilme opastukselle kaikilla Helsingin ulkoilualueilla • Kulkeminen ja liikkuminen luonnossa on tehty helpoksi myös ilman ennakkotietoa • Käyttäjää opastetaan saapumispisteistä asti (missä kulkuväline vaihtuu)	• Erilaisten reittikonseptien kehittäminen eri asiakasryhmiä varten • Riittävien opasteiden kehittäminen reiteille asiakasryhmät huomioiden • Opastukset sisääntuloväyliltä parkkipaikoille • Parkkipaikoille, keittokatoksiin, liikuntatelineisiin ja muille paikoille selkeät opasteet • Sisääntuloväylien yhteyteen selkeät opasteet reiteistä • Opastuksista tiedottaminen
Keittokatos- ja kesäkeittiökonseptin kehittäminen	• Nykyistä paremman keittokatoskonseptin kehittäminen ja vieminen kaikille ulkoilualueille hyödyntäen kaupungin olemassa olevia tyyppikalusteita	• Keittokatos- ja kesäkeittiökonseptin suunnittelu osana laajempaa Helsingin ulkoilualueiden kehittämistä • Kiinteiden keittokatosten nykyaikaistaminen ja parantaminen mahdollistamaan esimerkiksi eväiden ja ulkoilualueelta pyydystetyn kalansaaliin valmistamiseen • Tyyppikalusteet, joissa kiinteinä kalusteina esimerkiksi uuni, kaasua ja perinteinen tuli (kaasu mahdollinen vain valvotuissa oloissa) • Ruuanvalmistus- ja kalanperkaamisvälineiden tarjonta • Suunnittelu voidaan kilpailuttaa tai ideoiden järjestämiseksi voidaan järjestää opiskelija-kilpailu • Sijoitus päärakennusten yhteyteen niin, että valvonta onnistuu yrittäjän toimesta • Opastus ja tiedotus • Keittokatokset ja kesäkeittiöt voidaan rakentaa sitä mukaan kun vanhoja pitää uusia. Ei kuitenkaan erämaahan.

Pääkaupunkiseudun yhtenäisten reittien konseptointi

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Vaelluskehä-reittikonsepti	- Yhtenäinen ja useamman päivän kestävä vaellusreitti, joka yhdistää lännen ja idän, ja käyttäisi hyväkseen matkan varrella olevia kulttuurimiljöitä ja ulkoilualueita - Esimerkiksi välille Porkkala–Nuuskio–Östersundom - Reitti 2000 tulisi käsitellä osana vaelluskehää	- Vaelluskehä-reittikonseptin suunnittelu yhdessä muiden kaupunkien ja maanomistajien sekä turismi-palveluiden kanssa - Majoitus-, kulttuuri- ja muiden palveluiden kytkeminen reitille - Uusien palveluiden kehittäminen tukemaan reitin palveluita, esimerkiksi retkiä paikallisoppaiden/partiolaisten kanssa yhdistettynä ruoanlaittokurssiin - Reitin rakentaminen – opastuksen pystytys - Reitin markkinointi ja viestintä
Läntinen Fillarikehä-reittikonsepti	- Yhtenäinen ja useamman päivän kestävä pyöräilyreitti, joka kulkisi läpi läntisten luonnonmaisemien ja kulttuurimiljöiden - Reittinä esimerkiksi Helsinki–Porkkala–Fiskars–Salmi–Helsinki - Tarvittaessa voidaan luoda myös pohjoisten ja itäisten lähialueiden ulkoilureitit	- Fillarikehä-reittikonseptin suunnittelu yhdessä muiden kaupunkien ja turismi-palveluiden kanssa - Majoitus-, kulttuuri- ja muiden palveluiden kytkeminen reitille - Uusien palveluiden kehittäminen tukemaan reitin palveluita, esimerkiksi retkiä paikallisoppaiden/partiolaisten kanssa yhdistettynä ruoanlaittokurssiin. - Reitin rakentaminen – opastuksen pystytys - Reitin markkinointi ja viestintä
Merellinen rannikkoreitti-konsepti	- Pääkaupunkiseudun edustalla oleva yhtenäinen, merelliset ulkoilualueet yhdistävä, melonta- ja muun vesiliikenteen reitti palveluineen - Tavoitteena luoda reitti, jota melojat pystyisivät hyödyntämään, esikuvana esimerkiksi Alppien GR-reitit ja alppimajaverkosto (sisältää sekä autiotupia että miehitettyjä tupia) - Reitti rakentuu pääosin julkisten tahojen omistuksessa olevien ulkoilualueiden ja niiden rakennusten ympärille. Julkisten tahojen palveluita laajennetaan yksityisten yritysten ja maaomistajien tarjoamilla palveluilla. - Yhtenäisen konseptin/verkoston kehittäminen tukee Elisaaren ja Lähteelän palvelujen kehittämistä. - Verkoston oheen voidaan kehittää erilaisia yksityisiä palveluita, kuten kajakkien vuokraus- ja kuljetuspalveluja	- Rannikkoreitti-konseptin suunnittelu yhdessä muiden kuntien, yhteisöjen ja palveluntarjoajien sekä turismi-palveluiden kanssa - Majoitus-, kulttuuri- ja muiden palveluiden kytkeminen reitille - Uusien palveluiden kehittäminen tukemaan reitin palveluita, esimerkiksi kajakkien vuokraus- ja kuljetuspalvelut sekä majoituspalvelut - Reitin rakentaminen – opastuksen pystytys - Reitin markkinointi ja viestintä

Uusi yleiskehittämiskohde: ”Ulkoilubussi”

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Kausiluontoisen Kutsuplus-palvelun kehittäminen	- HSL:n Kutsuplus-palvelun kehittäminen sopimaan ulkoilualueiden tarpeisiin - Esimerkiksi vaatimus, että matkat varataan muutama päivä etukäteen ja vain tietyt lähtöajat	- Kutsuplus-palvelun kehittäminen yhdessä HSL:n kanssa - Tiedottaminen ja viestintä
”Kimppakyyti puskaan”-palvelun kehittäminen	- Kimppakyytipalvelun kehittäminen, jolla ulkoilijat voivat tarjota toisilleen kyytejä - Kehitetään osana olemassa olevia kimppakyytipalveluita esimerkiksi mainostamalla palvelua sivustolla ja mobiilisovelluksessa	- Palvelun kehittäminen HSL:n tai muun toimijan kanssa esimerkiksi Green Riders -kimppakyytipalvelu - Mainostaminen, markkinointi - Tiedottaminen ja viestintä

8. Pirttimäki

Pirttimäen maasto on mäkistä ja sen alueella sijaitsee useita pieniä järviä ja lampia, joiden lomassa laaja ulkoilureittiverkosto kiemurtelee. Pirttimäen ytimen muodostaa päärakennus kahviloineen, lähiliikuntapaikka, pallokenttä, takkatupa ja kaksi tilaussaunaa. Pirttimäen läheisyydessä Bodomjärven rannalla toimii Espoon kaupungin omistama Oittaaan ulkoilualue.

Pirttimäen päärakennus.

Sijaintikartta.

Historia

- Helsingin kaupunki osti alueen perusosan, Dahlbackana tunnetun metsätilan, vuonna 1946. Alueen nimeksi vakiintui nopeasti suomenkielinen Pirttimäki.

Pinta-ala

- 430 hehtaaria

Maiseman ja luonnon erityispiirteet

- Jääkauden muovaamaa erämaa-aluetta, jolle tunnusomaista on suuret korkeuserot. Rauhallista maisemaa hallitsevat jyrkät kalliorinteet ja siirtolohkareet, monet pienet järvet ja lammet sekä rehevät suot ja kosteikot. Alueella on 1,8 hehtaarin kokoinen pähkinäpuulehto.

Sijainti

- Espoo, Bodomjärven ja Nuuksion Pitkäjärven välissä
- Kunnarlantie 110
- 27 km Helsingin keskustasta
- Lähin taajama noin 8 km

Yhteydet

- Espoon keskustan alueen kautta yhdellä vaihdolla; juna/bussit Espooseen
- Kunnarlantietä kulkee bussi 86 (H, T, HT), matka-aika kävelyineen noin 1 tunti
- Henkilöautolla Helsingin keskustasta 25 minuutin ajomatka. Päärakennuksen läheisyydessä pysäköintialue.

Toiminnot

- Päiväretkeily
- Lounasruokailu
- Luontoon tutustuminen (luontopolku)
- Hiihto (perinteisen tyylin ladut)
- Ratsastus (erillinen reitti, Espoo ylläpitää)
- Voimaharjoittelu (kuntolaitteet)
- Virkistyskalastus (Pikku-Sorlammella, Malmilammella, osalla Lajalampea ja Hynkänlampea)
- Perhokalastus Sulalammella
- Maastopyöräily reiteillä
- Suunnistus

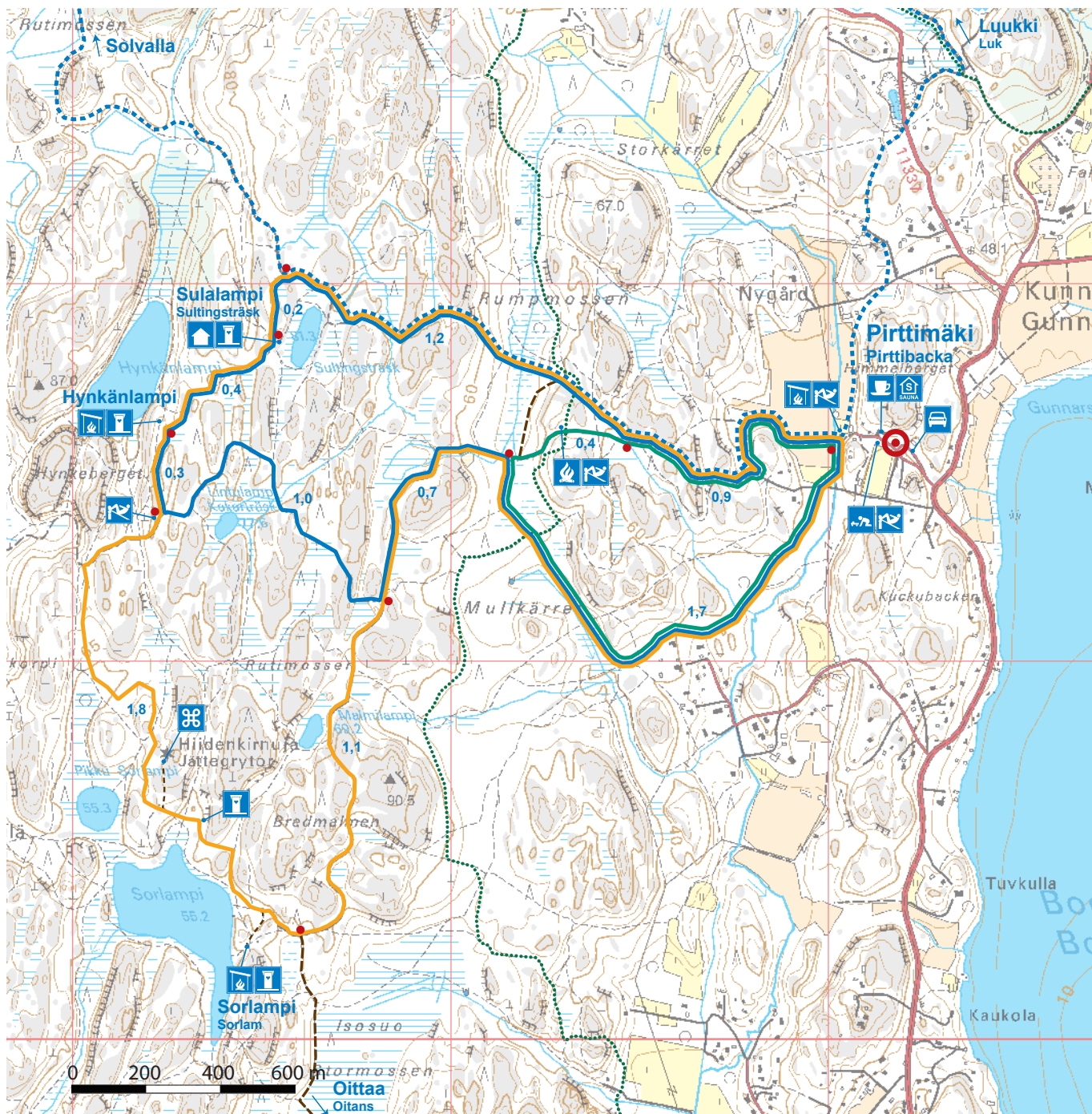
Palvelut

Merkityt ulkoilureitit

- 20 km ulkoilureittejä, joista 16 km kivituhkapintaisia ja 4 km luonnonpohjaisia
- Talvisin ulkoilureitit ovat perinteisen hiihtotyylin latuina, pisin latu 8 km ja lyhyin 3 km
- Yhdysreitit Pirttimäki–Karjakaivo–Solvalla (noin 7,5 km) ja Pirttimäki–Luukkaa (noin 8 km)
- Luontopolku(ja) 5 km
- Ratsastusreitti

Reittien varrella

- 3 WC:tä (Sorlammella, Hynkänlammella ja Sulalammella)
- Keittokatoksia ja nuotiopaikkoja
- Omatekoisia kuntoilulaitteita (ei kunnosteta enää)
- 2 keittokatosta

Pirttimäen ulkoilualuekartta 2014.

Rakennukset

- Kahvila ja kokous-/kerhotilat (Pirttimäki cafe: Katrina's Cafe and Catering)
- 2 varaussaunaa: saunatupa ja terassi noin 4 henkilölle sekä isompi noin 20 henkilölle
- Takkatupa (ma–su 9–16) päärakennuksen vieressä
- Keittokatos

Muut

- Nurmikenttä ja jalkapallomaalit
- Lähiliikuntapaikka (lasten leikkivälineitä)
- Kiintorastiverkosto, karttoja voi ostaa kahvilasta ja internetistä
- Hynkänlammella uimalaituri

Opastus

- Opastetaulut päärakennuksen yhteydessä
- Reittiopasteet uusittu 2013

Ylläpito

- Piha ja suorituspaikat LiVi
- Kahvilayrittäjä hoitaa tilojen vuokrauksen (www.pirttimaki-kahvila.fi)
- Ylläpitokoneiden talli (osin tyhjillään) ja 2 puuvastoa
- Ladut ja ratsastusreitti Espoon ylläpidossa
- Pysäköintialue hoidetaan Luukista

Nykyinen palvelutuotannon toimintamalli

- Ulkoilualueen reittien hoidosta ja ylläpidosta huolehtii nykyisellään liikuntaviraston henkilöstö Luukin toimipisteestä käsin, lukuun ottamatta latujen hoitoa, jossa hyödynnetään yhteistyötä Espoon kanssa
- Alueella toimii kahvilayrittäjä, joka huolehtii kahvista sekä sauna- ja kokoustilojen varauksista
- Nykyisen toimintamallin vuotuiset toimintamenot 67 t euroa

Nykyiset haasteet ja mahdollisuudet

- Saunat hyvin vähäisellä käytöllä (hiukan kalliit)
- Kokoustila vajaakäytöllä, tällä hetkellä lähinnä lasten syntymäpäiväjuhlia
- Kahvilatoiminta pyörii mukavasti
- Paljon ”piipahtajia” - käyttäjiä, jotka eivät käytä ulkoilureittejä
- Polut hyvin kunnossapidettyjä, tiheästi merkittyjä
- Alikulkua suunniteltu Kunnarlantien ali rantaan, jolloin hiihtoreitit laajenisivat ja kanoottien vuokraus olisi mahdollista
- Uimalaiturit purettu (turvallisuussyistä)

Taukopaikan puuvaja.

Kuntoilupaikka.

Keittokatos.

Taka-alalla Pirttimäen ulkoilualueen päärakennus.

Taukopaikka reitin varrella.

Karttataulu reittien alussa.

Karttataulut päärakennuksen yhteydessä.

Keittokatos.

Lähiliikuntapaikka & leikkipaikka.

Visio2025

Piipahda Pirttimäessä!

Pirttimäki on helposti lähestyttävä ja mukavan kompakti ulkoilualue Espoon Nuuksiossa. Pirttimäkeen pääsee Nuuksion ulkoilubussilla suoraan Helsingin keskustasta. Kesäisin Pirttimäki houkuttelee pyöräilijöitä pysähtymään ja nauttimaan lepohetkestä. Kahvilassa voi nauttia tuoreesta pullasta ja virkistävästä juomista. Pirttimäen viikoittaiset suunnistustapahtumat ovat suosittuja. Talvisin tärkein ulkoilumuoto on perinteinen maastohiihto. Hiihtolenkin kruunaa löylyt saunassa tai kuuma kahvilassa nautittu höyryävä juoma. Pirttimäen peruspalveluista vastaa Helsingin kaupunki.

Pirttimäki tarjoaa hyvät, monipuoliset ulkoilureitit, jotka ovat kaikille saavutettavissa. Pirttimäkeen pääset helposti nauttimaan ulkoilusta ja hyvistä palveluista.

Reitistön ja lähiliikuntapaikan lisäksi alueella on tarjolla paljon muita palveluita kuten saunavuorot, pyörähuolto, välinevuokraamo ja (kävely)kokoustilat luonnonhelmassa. Näistä vastaa Pirttimäen kahvilayrittäjä. Helsinkiläisten lisäksi iso osa käyttäjistä tulee eripuolilta Espoota. Pirttimäen kävijämäärän kasvuun ovat vaikuttaneet pääkaupunkiseutalaisille suunnattu onnistunut viestintäkampanja Pohjois-Espoon ulkoilualueiden kokonaistarjonnasta.

Peruspalvelut

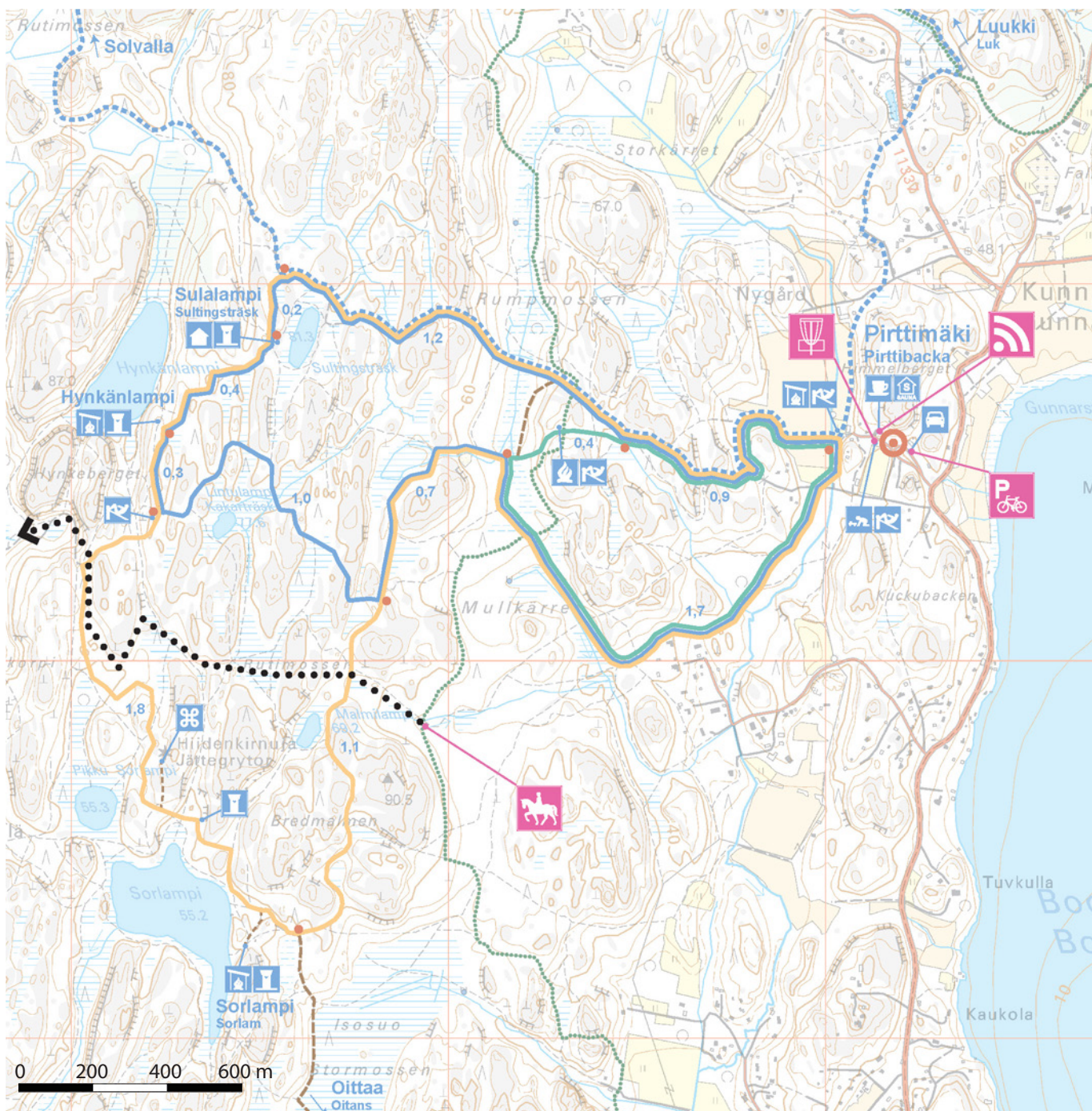
- Ulkoilureitit
- Retkeilyreitti: Reitti 2000
- Hiihto
- Luontopolku
- Keittokatokset
- Takkatupa
- Nuotiopaikka
- WC
- Lähiliikuntapaikka
- Leikkipaikka
- Palloilukentät
- Kiintorastiverkosto
- Kuntolaitteet
- **Ratsastusreitit**
- Virkistyskalastus
- Vartiointi

Kaupalliset lisäpalvelut

- Kahvila
 - Saunat
 - **Kokoustilat**
 - **Frisbeegolf**
 - **Välinevuokraamo**
- Olemassa oleva palvelu/toiminto 2014
 Ehdotettu uusi palvelu/toiminto 2025

*Pirttimäkeä kehitetään vastaamaan erityisesti ”luonto-
retkeilijän” tarpeisiin (katso käyttäjäprofiilit sivulta 12).*

Kartta Pirttimäen visiosta.

Toimintamalliehdotus: synergiamalli

Tavoitteena on luoda synergiaa maantieteelliselle alueelle eri hoitokohteiden kesken. Mannerkohteille tulee etsiä erilaisia yhteistyömalleja ja työnjakotapoja. Mahdollisia kumppaneita ovat Metsähallitus, Espoon kaupunki, Vihdin kunta, Solvallon urheiluoipisto ja Stara. On välttämätöntä etsiä toimintamalli, jolla pystytään

tuottamaan palvelut vähenevin resurssein. Yhteistyön kautta voidaan tehokkaasti hyödyntää eri organisaatioissa olevaa osaamista. Kustannustehokkuutta toimintaan luo suurempien hoidettavien maantieteellisten kokonaisuuksien muodostaminen ja samalla alueella sijaitsevien kohteiden tarkoituksenmukainen työnjako.

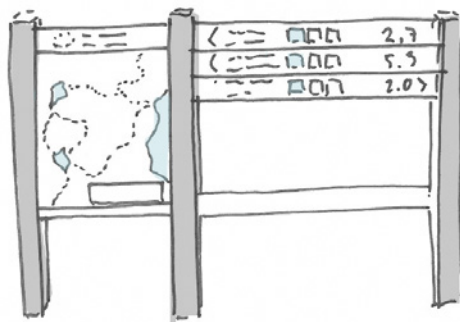
Pirttimäki – Irja sivakoi

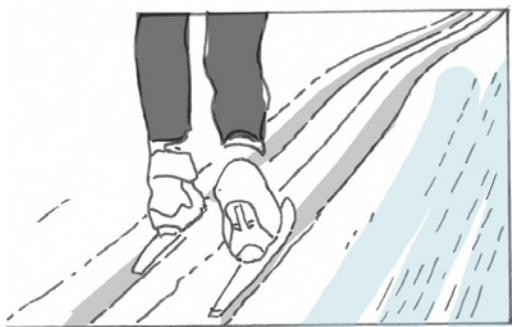
Irja on innokas hiihtäjä huolimatta 68 vuoden iästään. Hänellä oli tapana hiihtää pohjoisessa, mutta kokee nyt helpommaksi käyttää lähempänä sijaitsevia Pirttimäen latuja.

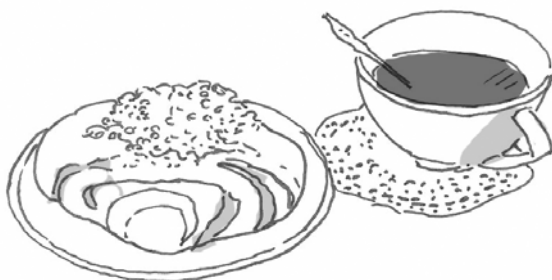
Ulkona on loistava -5°C hiihtokeli ja Irja päättää kutsua kotiovelleen liikuntaviraston Hiihtobussin, johon suksetkin mahtuvat kätevästi.

Pirttimäki on tunnettu jyrkistä rinteistään, mutta onneksi sinne on järjestetty sopiva 2,5 km:n helppo ”iäkkäiden latu”, jonka Irja tempaisee neljä kertaa ympäri.

Kympin lenkin jälkeen Irja vie suksensa jo tutuksi tulleelle Raunolle huoltoon. Se on kätevää, koska huoltopiste on halpa ja sijaitsee aivan kahvilan ja bussipysäkin vieressä.

Huollon valmistumista odotellessa Pirttimäen korvapuusteja ja kahvia ei voita mikään. Paitsi ehkä Irjan itse leipomat.

Pirttimäen kehittämistoimenpiteet

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Opastuksen kehittäminen: kuntoilulaitteet ja luontopolku	Paremmat opasteet ulkoilualueista ja niiden käyttömahdollisuuksista opastekonseptin pohjalta	- Opastusmateriaalin ja -taulujen konseptin kehittäminen ja pystytys osana peruspalvelua - Tiedottaminen
Keittokatosten ja muiden kiinteiden rakennelmien parantamistoimenpiteet	Keittokatosten parantaminen keittokatoskonseptin pohjalta	- Päärakennuksen yhteydessä olevien keittokatosten uudistaminen ulkoilualueiden keittokatosten konseptin pohjalta - Takkatuvan käyttömahdollisuuksien monipuolistaminen - Ekstra: keittovälineiden vuokrauspalvelut
"Aistien luontopolku" ja muiden ulkoilureittikonseptien kehittäminen	- Aistien luontopolulla lisätään lasten ja aikuisten kiinnostusta ulkoiluun sekä luonnon tuntemusta - Lisäksi reitistä pyritään kehittämään sellainen, että se tukee myös vammaisryhmiä - Tuodaan esiin tuoksut, maisemat, äänet. Reittiin voidaan yhdistää tasapainoharjoituksia, jolloin tuetaan ulkoilijoiden keuhko- ja toimintakykyä. - Kehitetään nykyisistä reiteistä - Opastuksen kehittäminen ja mobiilisovelluksen kehittäminen tukemaan aisteja	- Luontopolukonseptin kehittäminen - Luontopolun rakentaminen - Markkinointi ja viestintä
Ratsastusreitit Karjakaivoon ja Luukkiin	- Nykyisten reittien käyttäjäkunnan laajentaminen - Mahdollisuus saapua kauempaakin (kuljetusvaunun pysäköinti) - Mahdollisuus pidempiin ratsastusreitteihin esim. Pirttimäestä Karjakaivoon Helsingin mailla	- Yhteysvälin rakentaminen ratsastuskeskuksen/reittiyhdistyksen kanssa (voitaneen hyödyntää olemassa olevia metsänhoitoreittejä) - Karjakaivon alueen parantaminen ratsastustoimintaa tukeväksi mahdollisesti yhdistys/yrittäjätoimintana
Frisbeegolf-kentän rakentaminen	- Nykyisen nurmikentän ja peltoalueiden parempi hyödyntäminen - Joukkuepelimahdollisuuksien lisääminen (esim. koulu- ja työhyvinvointiryhmille)	- Frisbeegolfkentän suunnittelu ja rakentaminen - Golfkorien hankinta - Välinevuokraamo ja myynti - Mahdollisesti apua yhdistyksiltä

Pirttimäen kaupalliset lisäpalvelut

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Kokous- ja saunatilojen vuokraus- ja tarjoilupalvelut	- Nykyisen takkahuoneen ja saunatilojen suosion kasvu ja käyttömahdollisuuksien monipuolistaminen - Sään vaikutuksen minimointi kahvilayrittäjän menestykseen - Tilojen vuokraus kunnalta (kuukausivuokra) - Kokous- ja saunatilapalveluiden tarjoaminen yrityksille (kertamaksu yrittäjän hinnoittelun mukaan) - Yleiset palvelut ulkoilijoille, esim. yleinen lenkki-sauna (kertamaksu esim. 5 €) - Kahvila- ja tarjoilupalvelut ulkoilijoille ja kokoustajille (yrittäjän oman hinnoittelun mukaan)	- Tilojen suunnittelu ja konseptin kehittäminen yhdessä kahvilayrittäjän kanssa - Tilojen remontointi ja kalustaminen kokoustiloiksi - Markkinointi
Välinevuokraus- ja myyntipalvelut	- Frisbeegolf-varusteiden, grillausvälineiden, eräsuksien, lumikenkien ja muiden ulkoiluvälineiden vuokraus ulkoilijoille - Välineiden vuokraus ja pienimuotoinen myynti ulkoilijoille (esim. frisbeegolf-varusteet, grillausvälineiden vuokraus, eräsuksiset, lumikengät)	- Yrityksen vuokrattavaksi hankkimat välineet, ei kuluja liikuntavirastolle - Voidaan hoitaa yhteistyössä esim. Suomen ladun tai partiolaisten kanssa. - Viestintä ja markkinointi

9. Luukki

Luukin ydin on vanhan kartanon pihapiiri. Juuri peruskorjattua kartanon päärakennusta vuokrataan juhliin ja kokouksiin ja siellä toimii ulkoilijoille avoin kahvila. Luukin alueella on laaja ulkoilureittiverkosto ja useita kalastukseen sopivia pieniä järviä ja lampia. Luukissa on myös golfkenttä sekä matkailuvaunualue.

Näkymä Luukinjärven rantaa kohti.

Sijaintikartta.

Historia

- Luukin ydin on vanhan kartanon pihapiiri. Helsinki osti Luukin vuonna 1961.

Pinta-ala

- Alueen pinta-ala on yli 900 hehtaaria

Maiseman ja luonnon erityispiirteet

- 20 ha liito-oravametsiä. Kartanon pihapiiri ja puisto-alue. Kaitalampi ja sen jyrkät kalliorannat.

Sijainti

- Espoo, Vihdintien (tie 120) molemmin puolin Luukinjärven kohdalla.
- 30,5 km Helsingin keskustasta
- Osoite: Luukintie 33

Yhteydet

- Helsingin keskustasta suorat yhteydet Vihdintietä pitkin; bussit 345 ja 346. Bussipysäkiltä kävelyä noin 1 km. Matka-aika kävelyineen hieman alle 1 tunti.
- Henkilöautolla Helsingin keskustasta 28 minuutin ajo-matka. Pysäköintialueet päärakennuksen yhteydessä, golfkentän läheisyydessä, Kaitalammella ja Halkolammella.

Toiminnot

- Päiväretkeily
- Lounasruokailu
- Luontoon tutustuminen
- Hiihto
- Golf
- Uinti
- Suunnistus
- Matkailuvaunutoiminta
- Virkistyskalastus, sallittu kaikilla alueen vesillä (Kaitalammen ja Halkolammen kalapaikoilla voi pyytää kirjolohta ym. jalokalaa, mutta Luukin kalastuskunnan lupa tulee hankkia. Kalastuslupia voi ostaa noin 1,5 km päästä Lahnuksen Shelliltä.)

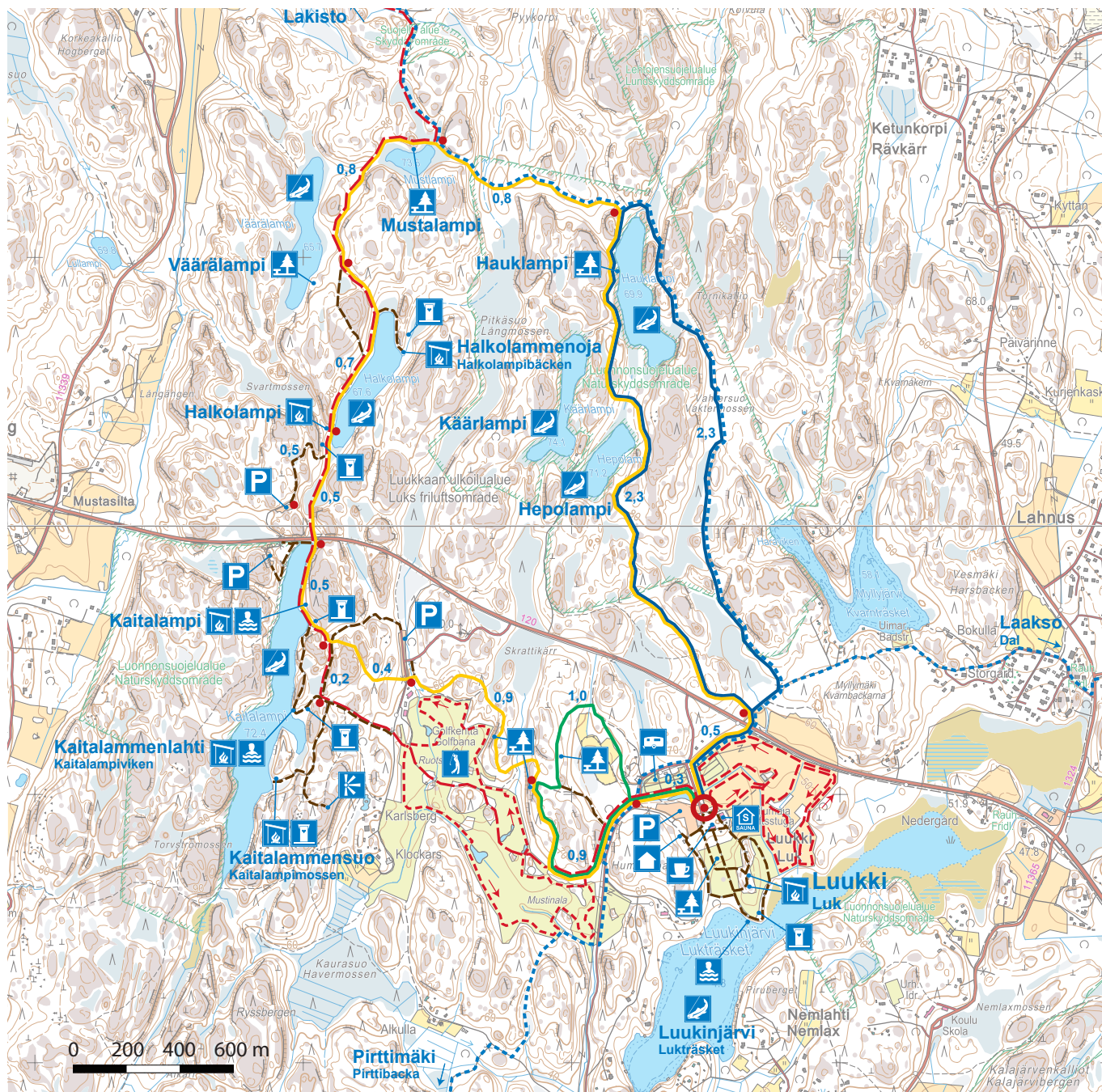
Palvelut

Merkityt ulkoilureitit

- 15 km kivituhkapintaisia reittejä, 7 km luonnonpohjaisia
- Talvella reitit palvelevat perinteisen hiihtotyylin laatuina
- Luontopolkuja 8,5 km
- Kiintorastiverkosto

Reittien varrella

- 6 keittokatosta ja 2 tulentekopaikkaa
- Taukopaikat ja WC:t

Luukin ulkoilualuekartta 2014.

Rakennukset

- Kartanon päärakennuksessa kahvila, kokous- ja juhlatilat (Ravintola Juhlakartano)
- Toimisto- ja asuinrakennus: Ulkoilualueen isännän toimisto ja vuokra-asunto
- Navetta: puusepän paja, tulossa koirien fysikalio, yläkerta LiVi:n varastotilana
- Saunarakennus
- Takkatupa (ma–su 10–15)

Muut

- Vinttikoirarata
- Luukinjärven uimapaikka: hiekkaranta ja kylmävesisuihkut, WC ja pukukopit
- Uimalaitureita Kaitalammen jyrkillä rannoilla
- Leikkikenttä
- Palloilukenttä
- Koirapuisto
- Golfkenttä
- Kiintorastiverkosto

Matkailuvaunualue

- 48 paikkaa päärakennuksen läheisyydessä
- Suihkut, pyykinpesutila ja taukotila huoltorakennuksessa vaunualueen yhteydessä
- Sähkö

Opastus

- Opastetaulut päärakennuksen läheisyydessä sekä Vihdintien varressa Kaitalammella
- Reittien opasteviitat uusittu kuten Pirttimäessä 2013

Ylläpito

- Kahvilayrittäjä hoitaa päärakennuksen ja saunatilojen vuokrauksen (www.juhlakartano.com)

Nykyinen palvelutuotannon toimintamalli

- Ulkoilualueen reittien hoidosta ja ylläpidosta huolehtii nykyisellään paikan päällä oleva liikuntaviraston henkilöstö, samoin matkailuvaunualueesta
- Alueella toimii ravintolayrittäjä ja sinne on tulossa hyvinvointipalveluyrittäjä
- Nykyisen toimintamallin vuotuiset toimintamenot 420 t euroa

Nykyiset haasteet ja mahdollisuudet

- Kahvilan alakerta ja julkisivut peruskorjattu 2010-luvulla
- Kahvila ja juhlatilat vajaakäytössä – vaatimus palveluiden ylläpitämisestä ulkoilijoita varten juhlien aikana heikentää houkuttelevuutta. Sää vaikuttaa kahvilan suosittuuteen.
- Alapihan maanrakennustyöt suunnitteilla terrassin laajentamiseksi
- Yläkerta ei ole käytössä. Suunnitelmat yläkerran muuttamisesta majataloksi (4–6 huoneistoa) on tehty, mutta yläkerta on rakenteellisesti haastava ja kallis korjata.
- Saunarakennuksella ei juuri käyttöä
- Navetan alakerrassa tyhjiä toimitiloja, puutyöpaja ei käytössä
- Navetan lämmityskulut korkeat. Katto peruskorjauksen tarpeessa.
- Navetan yläkerta (kylmää tilaa) – monet toimijat ilmoittaneet halukkuutensa vuokraamaan
- Matkailuvaunutoiminta ei kata ylläpidon (jätehuolto, investoinnit sähköjakoon, huoltorakennus, kaivojen puhdistus) kuluja. Useat vaunuilijoista käyttävät paikkaansa ympärivuotisesti sääntöjen vastaisesti.
- Grillikatokset ovat suosittuja kesäaikana ruuhaksi asti, katoksia on rakennettu viime vuosien aikana lisää
- Seikkailurata tai muu elämyspuisto, minigolf

Luukin ulkoilualueen päärakennus.

Opasteet ulkoilureiteille.

Luukin kartanon pihapiiriä; varastotalli ja asunto.

Vanhan navetta.

Takkatupa.

Takkatupa.

Matkailuauto-alue.

Matkailuvaunujen käyttäjien tupa.

Visio2025

Lumoudu Luukista!

Luukki on tunnettu historiallisesta kartanomiljööstään sekä monipuolisista ja laajoista ulkoilualueistaan. Luukkiin pääsee Nuuksion ulkoilubussilla suoraan Helsingin keskustasta. Lisäksi erilaisiin tilaisuuksiin on helppo saapua kutsujoukkoliikenteellä. Luukin peruspalveluita vastaa Helsingin kaupunki. Kaupallisista palveluista vastaa yrittäjä. Luukin kartano järjestää usein hääjuhlia ja muita yksityistilaisuuksia. Lisäksi kartanolla järjestetään villivihannesten, sienten ja marjojen keräämiseen, säilöntään ja valmistukseen liittyviä kursseja ja tapahtumia sekä historiateemaisia pikniktapahtumia. Kartanonpuistossa vietetään aikaa leikkien ja pelaten

Luukki on monipuolinen kohde päiväulkoiluun tai viikonloppumatkailuun. Se tarjoaa kävijöilleen historiaa, luontoa ja elämyksiä.

sekä eväskorien äärellä. Ulkoilijoita palvelee pihapiirin kahvila, josta saa muun muassa ostaa eväskoreja, uimaranta sekä lenkkisauna. Palveluille on kysyntää ympäri vuoden. Erityisesti kesällä kävijöitä riittää, kun mukaan lasketaan myös Luukin matkailuvaunalueen ja hostellin vieraat. Ulkoilun ja kartanomiljööön lisäksi ulkopaikkakuntalaisia kiinnostaa tehdä retkiä pääkaupunkiseudun kohteisiin. Kävijät ovat luonnonystäviä ja monella on mukana oma lemmikki. Luukki onkin eläinten, eläintenystävien sekä koira- ja hevosyrittäjien keidas pääkaupunkiseudulla.

Peruspalvelut

Ulkoilureitit

Esteetön reitti

Retkeilyreitti: Reitti 2000

Hiihto

Koiralatu

Luontopolku

Takkatupa

Keittokatokset

Levähdyspaikat

Näköalapaikka

Uimapaikka

Kylmävesisuihkut

WC

Leikkikenttä

Palloilukenttä

Kiintorastiverkosto

Ratsastuspuisto ja -reitit

Koirapuisto

Koirien uimaranta

Virkistyskalastus

Vartiointi

Kaupalliset lisäpalvelut

Kahvila

Saunat

Matkailuvaunualue

Kartanon juhlatilat

Hevos- ja koirahoitola

Työpajat

Kesähostelli

Golf

Minigolf

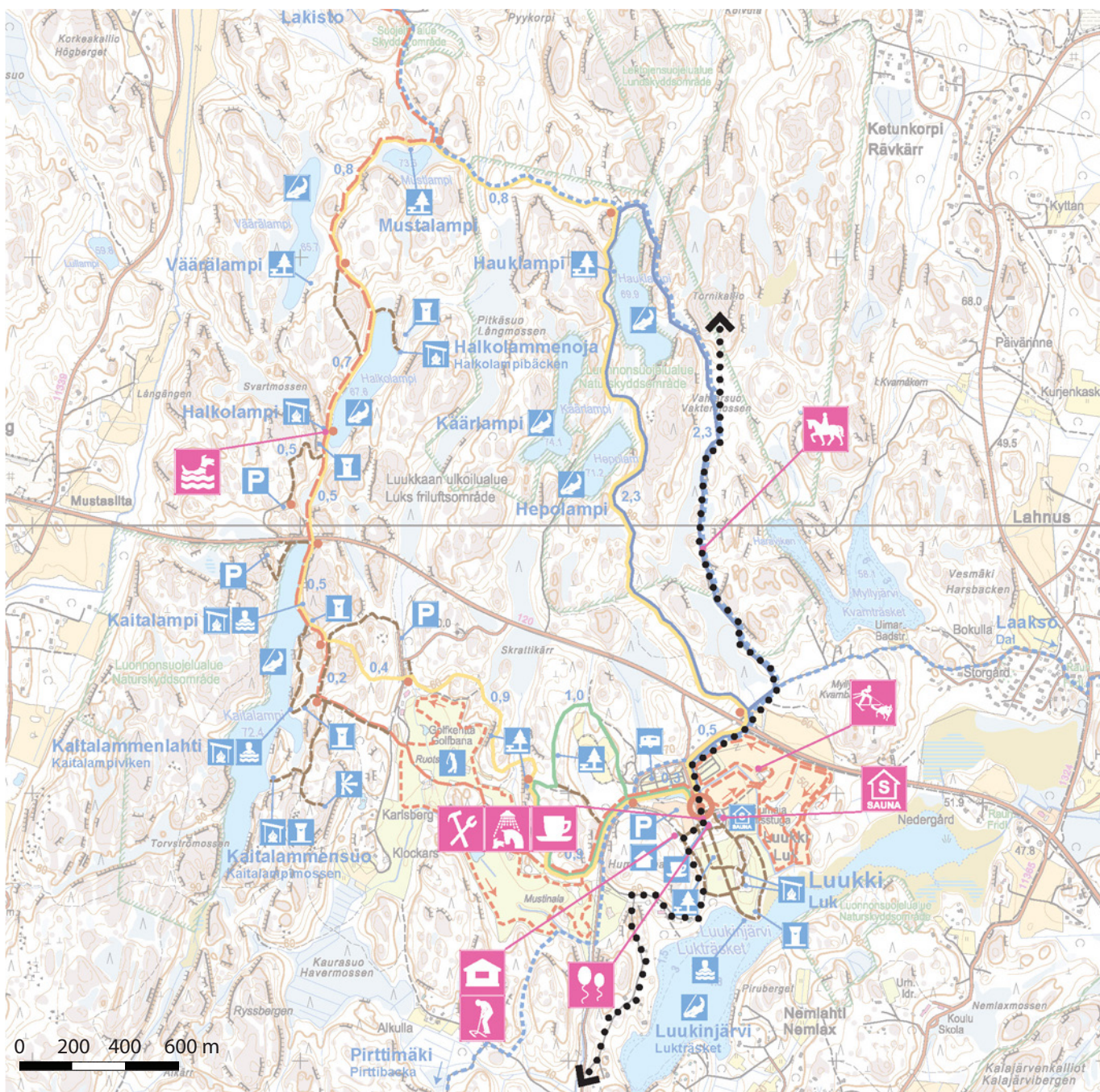
Olemassa oleva palvelu/toiminto 2014

Ehdotettu uusi palvelu/toiminto 2025

Luukkia kehitetään vastaamaan erityisesti "puuhailijan", "nautiskelijan" ja "aktiiviliikkujan" tarpeisiin (katso käyttäjäprofiilit sivulta 12).

Kartta Luukin visiosta 2025.

Toimintamalliehdotus: synergiamalli

Tavoitteena on luoda synergiaa maantieteelliselle alueelle eri hoitokohteiden kesken. Mannerkohteille tulee etsiä erilaisia yhteistyömalleja ja työnjakotapoja. Mahdollisia kumppaneita ovat Metsähallitus, Espoon kaupunki, Vihdin kunta, Solvallon urheiluoipisto ja Stara. On välttämätöntä etsiä toimintamalli, jolla pystytään tuottamaan palvelut vähenevin resurssein. Yhteistyön kautta voidaan tehokkaasti hyödyntää eri organisaati-

oissa olevaa osaamista. Kustannustehokkuutta toimitaan luo suurempien hoidettavien maantieteellisten kokonaisuuksien muodostaminen ja samalla alueella sijaitsevien kohteiden tarkoituksenmukainen työnjako.

Talonmiesmalli voi tulla kyseeseen, jos alueille muodostuu vahva kaupallinen palvelukokonaisuus, josta yksi yrittäjä ottaa kokonaisvastuun.

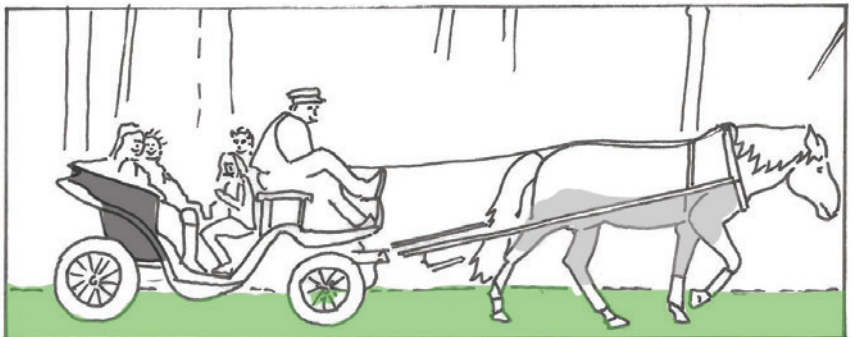
Luukki – Puuruset häätöivän vietossa

Päivi ja Panu menivät naimisiin 25 vuotta sitten ja nyt on aika viettää hopeahäätöivää.

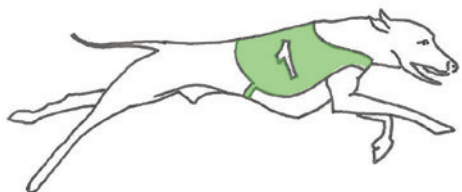
He löysivät netistä maininnan Luukin romanttisesta kartanomiljööstä ja sen palveluista ja varasivat sieltä täyden häätöiväpaketin.

Häätöivän vietto alkoi perinteisellä vankkurikyödyllä, mikä sai lapset heti hurmion valtaan.

Lounas vietettiin herraskaisessa puutarhassa luksuspiknikin merkeissä. Samovaarikin oli ehtaa hopeaa.

Erikoisen lisänsä päivän ohjelmaan toi vinttikoirakilpailut, millaista lapset Tiina ja Timo eivät olleet aikaisemmin kokeneet.

"Tänne on pakko päästä uudestaan", riemuitsee Timo, 10v.

Luukin kehittämistoimenpiteet

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Ratsastusmahdollisuuksien parantaminen	- Nykyisten reittien käyttäjäkunnan laajentaminen (helsinkiläiset, liikuntarajoitteiset) - Mahdollisuus saapua kauempaakin (kuljetusvaunun pysäköinti) - Mahdollisuus pidempiin ratsastusreitteihin - Hevosiin liittyvien palveluiden kehittäminen luotapahtumia ympärilleen (näytöksiä, kilpailuja, maastoretkiä, kärryjeluja) ja houkuttelee yleisöä ja lisää käyttäjiä	Kartoitus ratsastusmahdollisuuksien parantamisesta
Matkailuvaunualue	- Matkailuvaunualueen kehittäminen ulkoilijoiden ja retkeilijöiden tarpeisiin, juhlatilatoimintaa häiritsemättä - Toiminnan kehittäminen sellaiselle tasolle, että yrittäjä voi pyörittää sitä kannattavasti	- Selvitetään mahdollisten yrittäjien kanssa, mitä kehittämistä alue vaatisi, että yrittäjät olisivat kiinnostuneita. Ideana olisi tarjota lyhytaikaista majoitusta ulkoilijoille ja matkailijoille. - Camping-alueen kunnostuksen toimenpiteet, maisemointi
Ulkoilureittikonseptien kehittäminen alueelle	- Ulkoilureittikonseptien kehittäminen alueelle osana yleistä reittikonseptien kehittämistä - Olemassa olevan esteettömän luontopolun opastuksen ja viestinnän kehittäminen	Ulkoilureittikonseptien kehittäminen ja rakentaminen
Koirapuisto	Vaihtoehtoisia kehittämiskonsepteja riippuen kysynnästä: - Agilitykenttä - Tottelevaisuuskoulutusvarusteet - Lisäpalveluna koirien uimaranta - Koiralatu	- Agilityvarusteet - Tottelevaisuuskoulutusvarusteet - Koirien uimaranta - Yhdistyksen hallinnoimia

Luukin kaupalliset lisäpalvelut

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Kartanon kehittäminen tilausravintolaksi yksityistilaisuuksiin	Yrittäjä kehittää konseptia kartanon hyödyntämiseksi nykyistä paremmin yksityistilaisuuksissa	- Uuden kahvilan rakentaminen navettaan - Kartanon parannustyöt
Saunapalveluiden kehittäminen	- Lenkkisaunat ulkoilijoille (esim. 5 €/hlö) - Tilaussaunat	Saunan kunnostus ja pintaremontti
Monitoiminavetta-konsepti	- Kaupunki vuokraa navetassa olevia toimitiloja erilaisille yrittäjille ja yhdistyksille (esim. koira-hoitola ja hevoshoitola) - Kahvila siirretään navettaan	Navettarakennuksen kunnostus
Kesähostellin kehittäminen	- Takkatuvan tai navetan yhteyteen rakennetaan pieni kesähostelli (esim. 30/ap) turisteille ja ulkoilijoille - Hostellia voisi pyörittää esimerkiksi kahvilayrittäjä	Takkatuvan kunnostus ja rakentaminen
Yrittäjävetoinen matkailuvaunu-alue	Matkailuvaunualueen toiminnan kehittäminen sellaiselle tasolle, että yrittäjä voi pyörittää sitä itsenäisesti ja kannattavasti.	- Selvitetään mahdollisten yrittäjien kanssa, mitä kehittämistä alue vaatisi, että yrittäjät olisivat kiinnostuneita - Camping-alueen kunnostuksen toimenpiteet
Minigolf	- Käyttömaksuilla pyöritettävä minigolf matkailuvaunuilijoille, ulkoilijoille ja turisteille - Kahvilan omistaja pyörittää	Radan suunnittelu ja rakentaminen

10. Salmi

Salmi on entinen kartanon pihapiiri Salmijärven rannalla. Alue jakautuu matalaa Salmijärveä ympäröiviin peltomaisemiin ja toisaalta mäkiseen, syvien ja kalastukseenkin sopivien lampien täplittämään metsämaastoon, jota kattava ulkoilureittiverkosto halkoo ristiin rastiin. Salmessa toimii hiljattain peruskorjattu matkailuvaunualue. Kahvilarakennus on parhaillaan korjauksen alla. Ulkoilijoiden käytössä on lisäksi kaksi saunaa ja takkatupa. Salmen entisestä laskettelutoiminnasta muistuttaa avoin rinne sekä laajat pysäköintialueet.

Salmen telttailualue.

Sijaintikartta.

Historia

- Ulkoilualue on perustettu vanhan kartanon maille. Kartanon päärakennus on purettu.

Pinta-ala

- 860 hehtaaria

Sijainti

- Vihti, Nuuksion kansallispuiston pohjoispuolella, Vanhan Porintien (tie 120) varressa. 44,5 km Helsingin keskustasta.
- Osoite: Salmentie 75
- Lähin taajama noin 4 km (lähin kauppa noin 1 km)

Yhteydet

- Helsingin keskustasta suora yhteys bussilla 346 (3 vuoroa päivässä / suunta). Lisäksi Vihdintietä pitkin kulkevat matkahuollon bussit. Vihdintieltä kävelymatka noin 1 km. Matka-aika kävelyineen hieman yli 1 tunti.
- Henkilöautolla Helsingin keskustasta 43 minuutin ajomatka. Pysäköintialue info- ja saunarakennuksen yhteydessä, Kanaholmassa ja Paratiisissa.

Toiminnot

- Päiväretkeily
- Pidemmät vaellukset mahdollisia yhdysreiteillä
- Telttailu
- Luontoon tutustuminen
- Pyöräily (reiteillä)
- Uinti
- Suunnistus (kiintorastit)
- Kalastus (Poikkipuoliaisella, Salmijärvellä Iso-Parikaksella ja Vähä-Parikaksella. Luonnonvarainen kalakanta poikasistutuksineen. Kalastuslupia myydään infossa.)
- Matkailuvaunutoiminta

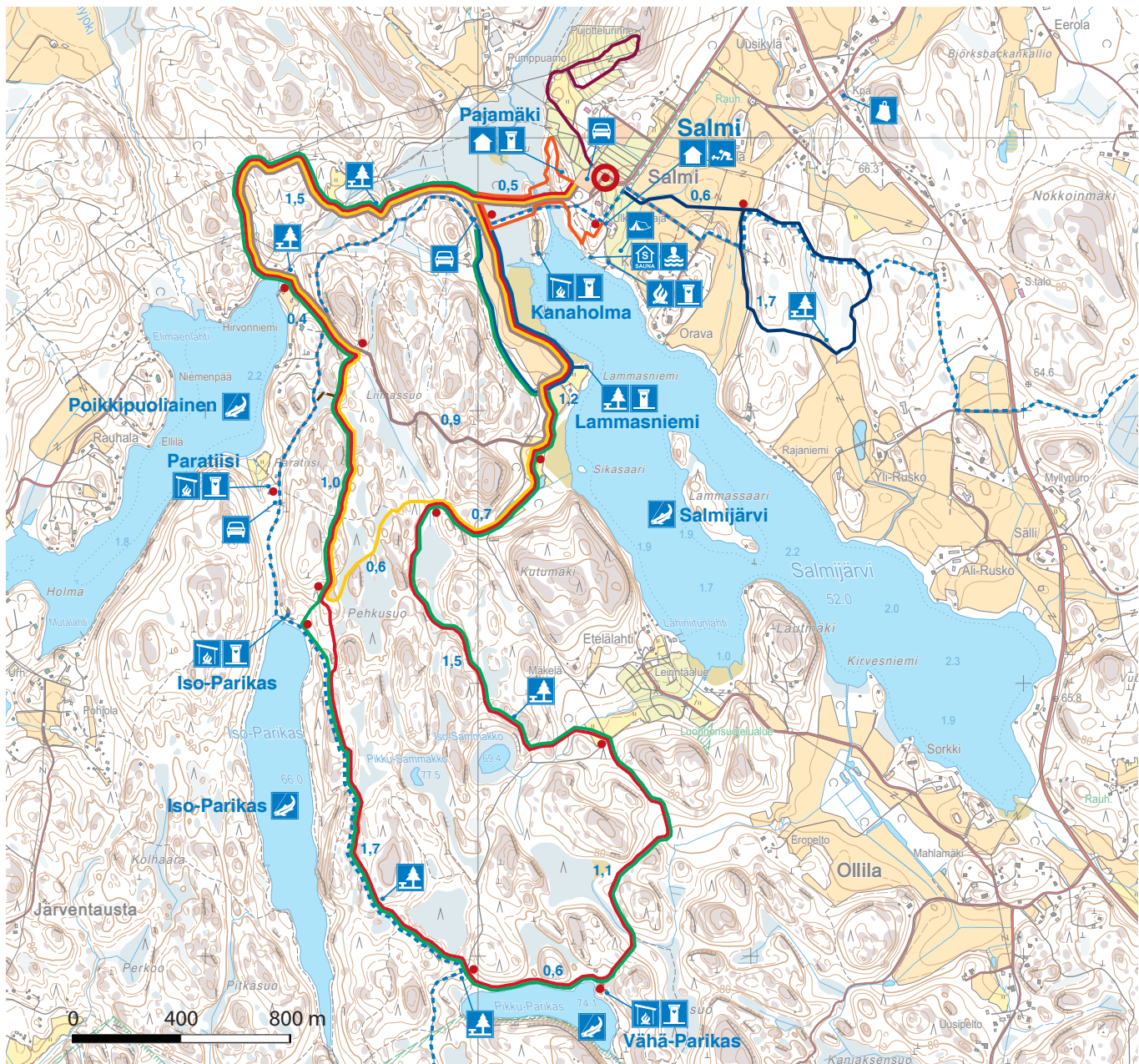
Palvelut

Merkityt ulkoilureitit

- 24 km kivituhkapintaisia
- Talvella latuina 3 km, 4 km, 6 km ja 10 km (perinteinen/vapaa tyyli)
- Luonnonpohjaisia polkuja
- Luontopolku

Reittien varrella

- 4 keittokatosta (Paratiisissa sijaitseva grillikatos varattavissa tapahtumiin, katoksen toinen puoli vapaassa käytössä)
- WC:t ja taukopaikat

Salmen ulkoilualuekartta 2014.

Rakennukset

- Info- ja saunarakennus, jossa saunavuorot sekä suihkut ja WC:t telttailijoille 24 h
- Piharakennus, jossa kerhotiloja ja WC:t
- Kahvilarakennus ja pirtti
- Rantasauna (varauksesta)
- Takkatupa (ma–su 10–15)

Muuta

- Uimapaikka Salmijärven rannalla
- 2 leikkipaikkaa
- Kuntoilulaitteet info- ja saunarakennuksen yhteydessä
- Palloilukenttä
- Pulkkailu (entisessä laskettelurinteessä)
- Kiintorastiverkosto

Matkailuvaunualue

- 95 kausipaikkaa, 9 lyhytaikaista paikkaa sähköllä
- Huoltorakennus, jossa pesutilat

Opastus

- Pysäköintialueen yhteydessä
- Opasteviitat reiteillä uusittu 2013 kuten Pirttimäessä ja Luukissa

Ylläpito

- Liikuntavirasto ylläpitää kaikkia kiinteistöjä ja reittejä, mukaan lukien latuja

Nykyinen palvelutuotannon toimintamalli

- Ulkoilualueen reittien hoidosta ja ylläpidosta huolehtii nykyisin liikuntaviraston henkilöstö. Salmessa on oma liikuntaviraston toimipiste. Salmen ja Luukin henkilöstö tekevät yhteistyötä alueiden ylläpidossa. Henkilöstö huolehtii myös matkailuvaunualueesta.
- Alueelle haetaan uutta kahvilayrittäjää
- Nykyisen toimintamallin vuotuiset toimintamenot 363 t euroa

Nykyiset haasteet ja mahdollisuudet

- Kahvilarakennuksen peruskorjaus 2014. Haetaan uutta yrittäjää.
- Piharakennuksen tiloilla ei juurikaan käyttäjiä, muun muassa ilmastointi puuttuu ja valaistus sisätiloissa keho
- Matkailuvaunutoiminnasta saatavat tuotot eivät kata alueen ylläpidon kuluja
- Matkailuvaunualue peruskorjattu 2013. Kivituikkakenttä ja rajaavat pensasaidat.
- Salmijärvi on matala ja sen rehevöitymisen estäminen vaatii kunnossapitoa
- Siirtolapuutarhamainen vuokramökkialue
- Moottorikelkkareitistö, kelkkasafarit

Salmen ulkoilualueen sauna- ja palvelurakennus.

Remontissa oleva kahvilarakennus.

Vanha tie puretulle kartanolle.

Rantasauna.

Salmijärven ranta.

Takkatupa.

Kuntoilulaitteet.

Karttataulut alueen sisäänajon yhteydessä.

Salmen matkailuautoalue.

Visio2025

Aktivoidu Salmessa!

Salmessa on toimintaa ympäri vuoden. Ulkoilun alueen reitistöä vastaa Helsingin kaupunki, mutta muun toiminnan tuottaa Salmen matkailu- ja elämysyrittäjä. Kesäisin matkailuvaunualueelle kannattaa tehdä varaus hyvissä ajoin. Camping- ja telttailualueen houkuttelevuuteen vaikuttaa hyvä sijainti lähellä pääkaupunkiseudun nähtävyyksiä, suora yhteys Nuuksion kansallispuistoon sekä uusi Salmi Action-puisto. Kävijät nauttivat aktiivilomasta. Salmi Action-puistossa voi kokeilla rajojaan muun muassa kiipeillen, sukeltaen, kalastellen tai maastopyöräillen. Talvella moottori-

Salmessa voit kokea ja nauttia monipuolisista aktiviteeteista. Salmi tarjoaa vauhtia ja mahdollisuuden ylittää itsensä.

kelkkaillaan ja saunotaan ja uidaan avannossa. Salmen uudet palvelut ovat löytäneet käyttäjäkunnan yritysten ryhmistä sekä kotimaan viikonloppumatkailijoista. Moni Helsingissä käyvä turistikin poikkeaa Salmeen päiväretkelle kokemuksia keräämään. Kävijöitä palvelee Nuuksion ulkoilubussi.

Peruspalvelut

- Ulkoilureitit
- Retkeilyreitti: Reitti 2000
- Hiihto
- Luontopolku
- Takkatupa
- Keittokatokset
- Levähdyspaikat
- Nuotiopaikka
- Uimaranta
- **Avantouinti**
- WC
- Leikkipaikat
- Palloilukenttä
- Kiintorastiverkosto
- **Maastopyöräily**
- Pyöräily
- Virkistyskalastus
- Vartiointi

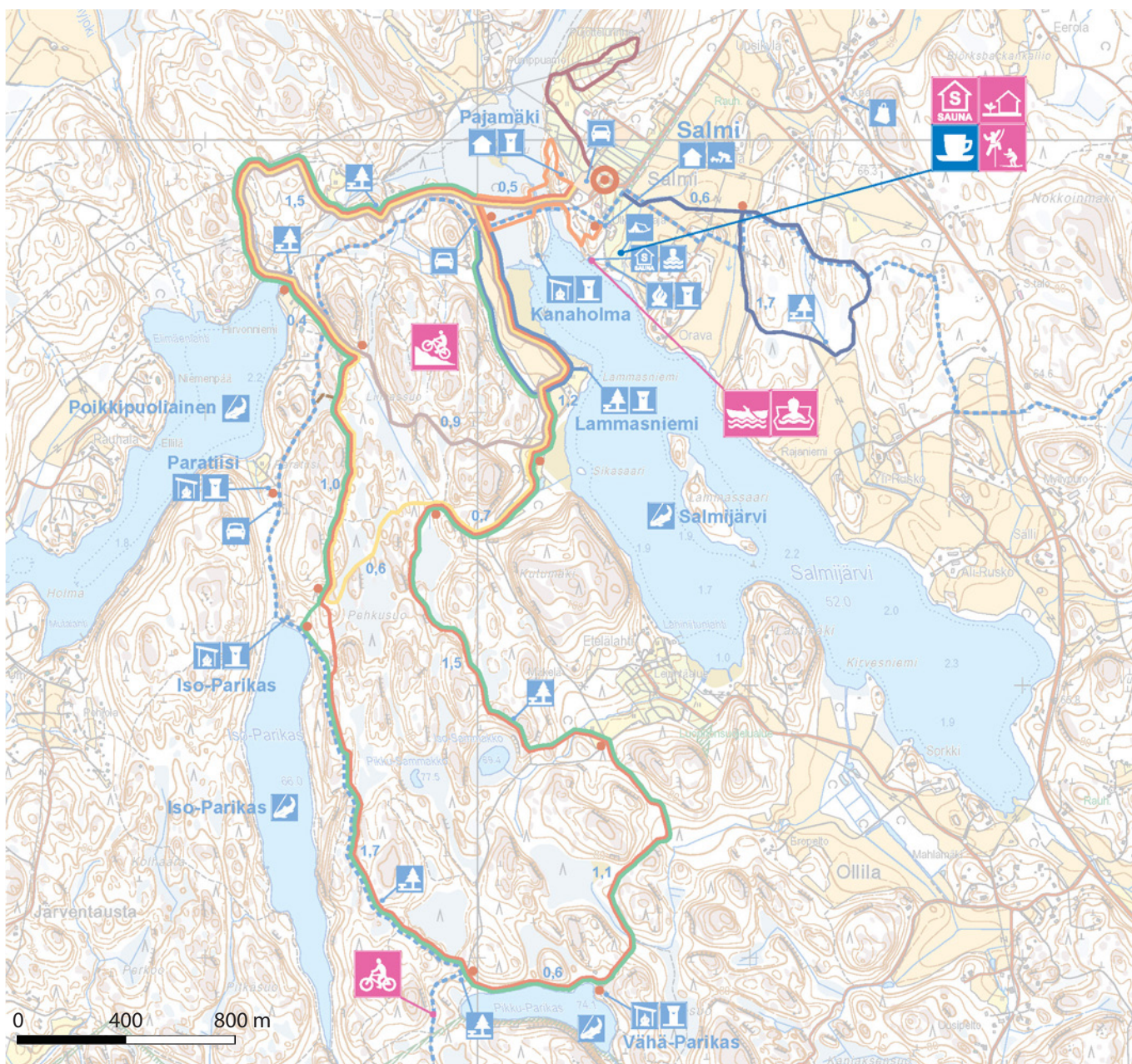
Kaupalliset lisäpalvelut

- Kahvila
- Telttailualue
- Matkailuvaunualue
- **Saunakylä**
- **Aktiviteettipuisto**
(esimerkiksi puukiipeilypuisto, alamäki- ja maastopyöräily, SUP-lautailu, moottorikelkkailu, mönkijäsafari, kalastus ja ravustus)
- **Veneily**
- **Siirtolapuutarha**

- Olemassa oleva palvelu/toiminto 2014
- **Ehdotettu uusi palvelu/toiminto 2025**

Salmen aluetta kehitetään vastaamaan erityisesti "aktiiviliikkujan" ja "luontoretkeilijän" tarpeisiin (katso käyttäjäprofiilit sivulta 12).

Kartta Salmen visiosta 2025.

Toimintamalliehdotus: synergiamalli

Tavoitteena on luoda synergiaa maantieteelliselle alueelle eri hoitokohteiden kesken. Mannerkohteille tulee etsiä erilaisia yhteistyömalleja ja työnjakotapoja. Mahdollisia kumppaneita ovat Metsähallitus, Espoon kaupunki, Vihdin kunta, Solvallaan urheilupuisto ja Stara. On välttämätöntä etsiä toimintamalli, jolla pystytään tuottamaan palvelut vähenevin resurssein. Yhteistyön kautta voidaan tehokkaasti hyödyntää eri organisaati-

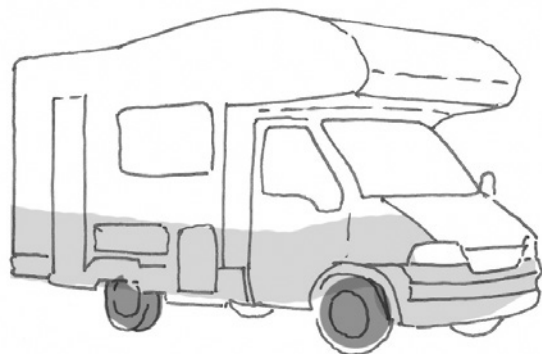
oissa olevaa osaamista. Kustannustehokkuutta toimintaan luo suurempien hoidettavien maantieteellisten kokonaisuuksien muodostaminen ja samalla alueella sijaitsevien kohteiden tarkoituksenmukainen työnjako.

Talonmiesmalli voi tulla kyseeseen, jos alueille muodostuu vahva kaupallinen palvelukokonaisuus, josta yksi yrittäjä ottaa kokonaisvastuun.

Salmi – Isä ja pojat seikkailemassa

Sauli on päättänyt viedä poikansa Salmeen varsinaiselle äijien action-viikonlopulle.

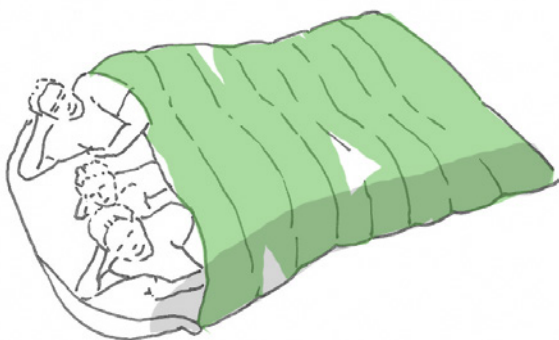
Isä ja pojat lähtevät matkaan omalla matkailuautolla ja aikovat myös yöpyä siinä hyvin järjestetyllä camper-alueella.

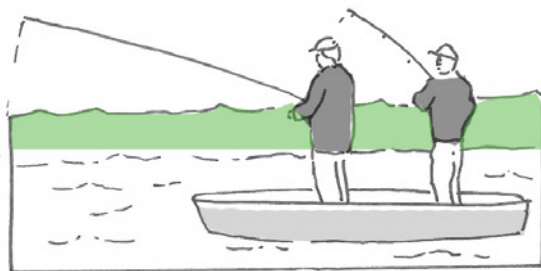
Tämä on Saulille ja pojille ensimmäinen kerta, joten he saavat kaiken mahdollisen varustuksen ja opastuksen Salmen täyden palvelun ulkoilukeskuksesta!

Seuraava päivä alkaa hurjalla kalliokiipeilyllä ja jatkuu alamäki- ja maastopyöräilyllä. Onneksi Salmi-keskuksesta sai kypärät vuokralle, sillä pojat unohtivat kiireessä omansa kotiin.

Yöllä uni maistuu matkailuauton lavetilla yhteisessä makuupussissa, ja on mukava rauhoittua isän kainaloon.

Aamulla ongitaan vielä äidille tuliaisiksi ainekset maukkaaseen ahvensoppaan.

Salmen kehittämistoimenpiteet

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Salmijärven kunnostus	Salmijärven ja ympäristön kunnostus ja järven rehevöitymisen pysäyttäminen, jotta järvi palvelisi tulevaisuudessa ulkoilualueen käyttöä (uiminen, sukeltaminen, veneily, kalastaminen jne.)	- Salmijärven ja sen ympäristön kunnostuskartoitus ja alustavan kunnostussuunnitelman tekeminen - Myöhemmin kunnostustoimenpiteet ja neuvottelut maatalousyrittäjien kanssa järven kunnon parantamiseksi yhteistyössä Espoon ja Vihdin kanssa
Rantasaunan kunnostaminen	Saunan kunnostus ja aktiivisempi käyttö	- Yleinen saunavuoro tai toiminta osana saunakylää - Toteutetaan peruspalveluna sillä ehdolla, että saunakylää ei toteuteta. Muuten rantasauna kunnostetaan yrittäjävetoisesti osana saunakylä-konseptia.
Siirtolapuutarha	Siirtolapuutarhan kehittäminen tukemaan palveluiden kannattavuutta sekä helpottamaan Helsingin kaupungin siirtolapuutarhajonoa	Siirtolapuutarhan perustaminen ja aloitustoimenpiteet
Nykyisen reitistön monipuolistaminen ja uusien ulkoilureittikonseptien kehittäminen	- Uusien käyttäjälähtöisten ulkoilureittikonseptien kehittäminen alueelle osana yleistä reittikonseptien kehittämistä. - Yhdysreitti Nuuksioon pyöräilijöille	Reitin suunnittelu ja rakentaminen yhteistyössä yhdistysten ja järjestöjen kanssa

Salmen kaupalliset lisäpalvelut

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Aktiveiteetipuisto	Yrittäjä kehittää erilaisia aktiviteetteja alueella sekä myy näihin liittyviä palveluita (esim. puukiipeilypuisto, alamäki- ja maastopyöräily, SUP-lautailu, moottorikelkkailu, mönkijäsafari, kalastus ja ravustus)	- Mahdollisten aktiviteettiyrittäjien etsiminen ja aktiviteettikonseptien kehittäminen - Olemassa olevien rakennusten kehittäminen vastaamaan aktiviteetipuiston tarpeisiin - Kehitetään yrittäjän ja saunakylän kanssa erilaisia palveluita ja aktiviteetteja, jotka edistävät ulkoilualueiden käyttöä
Saunakylä ja hyvinvointikeskus ulkoilijoille ja yrityksille	- Erilaisista saunoista ja hyvinvointipalveluista koostuva luonnonläheinen hyvinvointikeskus, joka tarjoaa palveluitaan ulkoilijoille, yrityksille ja karavaanareille - Voi toimia camping-konseptia tukevana palveluna	- Mahdollisten saunayrittäjien etsiminen ja konseptien kehittäminen - Olemassa olevien rakennusten kehittäminen vastaamaan saunakylän tarpeisiin - Kehitetään yrittäjän ja aktiviteetipuiston kanssa erilaisia palveluita ja aktiviteetteja, jotka edistävät ulkoilualueiden käyttöä
Camping-alueen kehittäminen ja monipuolistaminen	- Camping-alueen kehittäminen ja toiminnan monipuolistaminen, jotta alue voisi toimia jatkossa puhtaasti yrittäjävetoisesti ilman kaupungin osallistumista - Yrittäjä kehittää konseptin mieleisensä yhdessä kaupungin kanssa - Yrittäjä vuokraa maa-alueet kaupungilta ja saa palveluista saatavan hinnan	Uusien tuotteiden kehittäminen tukemaan camping-toimintaa (esim. elämys-telttailu, jurttahotelli, siirtolapuutarhamökki)
Ruoanlaittoretket ja kurssit	Mahdollisuudet muiden aktiviteettien yhteyteen	

11. Vaakkoi

Vaakkoi on metsäinen alue, jolla on useita pieniä järviä ja polkuja, mutta ei merkittyjä reittejä. Vaakkoin ainoat rakennukset kaksi virasto- ja järjestökäytössä olevaa vuokramökkiä sekä kaikkien käytössä olevat laavu ja käymälä.

Vaakkoin ulkoilualueen maastoa.

Sijaintikartta.

Historia

- Helsingin kaupunki on hankkinut Vaakkoin alueen vuosina 1972 ja 1976

Pinta-ala

- Noin 600 hehtaaria

Maiseman ja luonnon erityispiirteet

- Erämainen metsäalue, useita lampia ja kallioita. Alueella on vanha tervahaudan pohja. Saarijärvi kirkasvetinen, matala ja hiekkapohjainen.

Sijainti

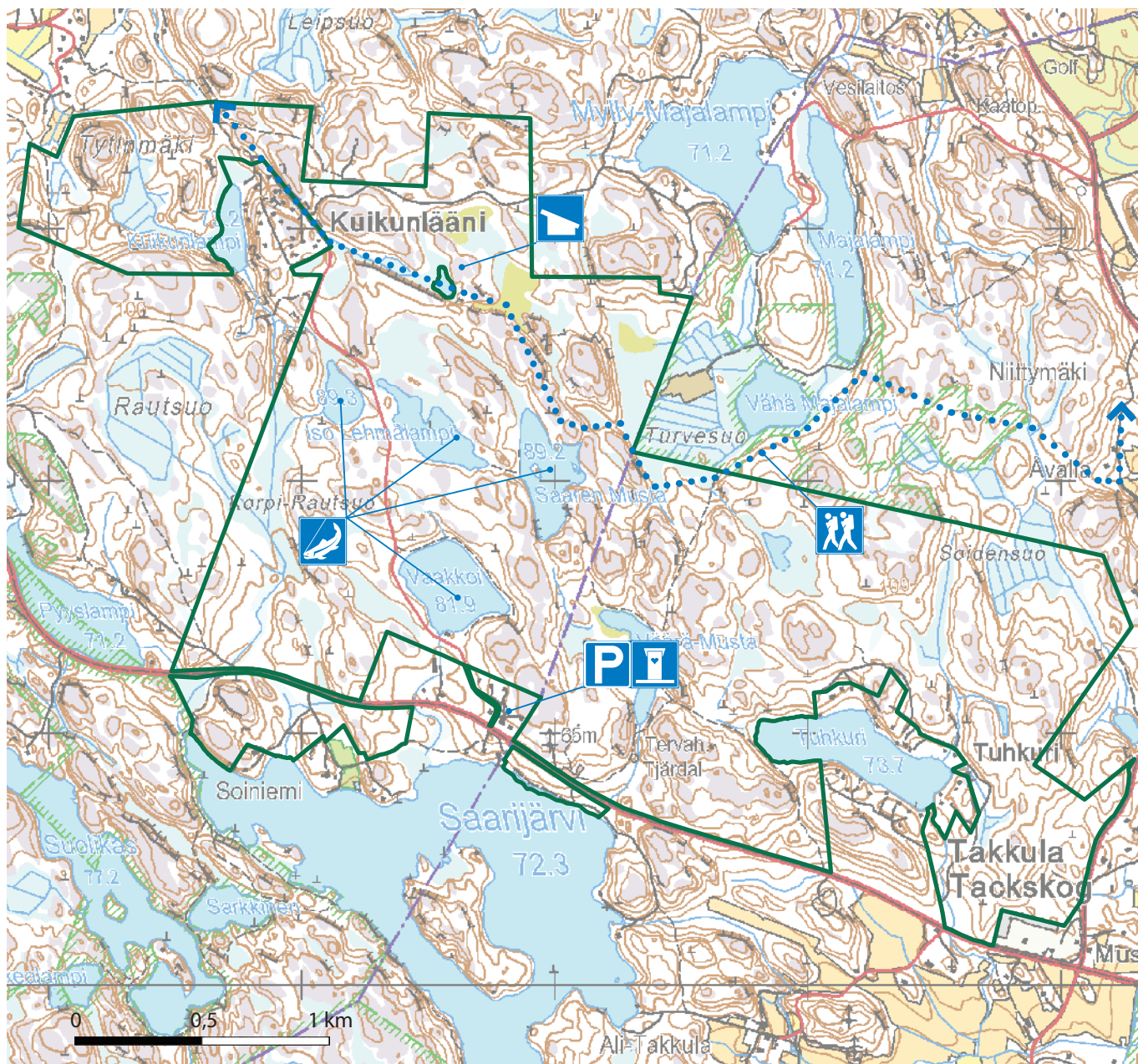
- Espoo, Vihdin ja Espoon rajalla, Vihdintien (tie 120) molemmin puolin. 37 km Helsingin keskustasta.
- Osoite: Kuikunlänrintie 156
- Lähimmät palvelut noin 5 km:n päässä

Yhteydet

- Helsingin keskustasta suorat yhteydet Vihdintietä pitkin; bussit 345 ja 346. Lisäksi Vihdintietä kulkevat Matkahuollon bussit. Kävelyä 1–3 km. Matka-aika kävelyineen 1–1,5 tuntia.
- Henkilöautolla Helsingin keskustasta 34 minuutin ajomatka. Pysäköintialue Vihdintien varressa.

Toiminnot

- Erämaaretkeily (merkitsemättömät polut)
- Pidemmät vaellukset yhdysreitillä mahdollisia (laavut yöpymispaikkoina)
- Virkistyskalastus (sallittu alueen tietyillä lammilla: Vaakkoi, Saaren Musta, Iso Lehmälampi ja Pikku Lehmälampi)

Vaakkoin ulkoilualueen kartta 2014. Helsingin liikuntaviraston omistaman alueen rajausta vihreällä.

Palvelut

- Paljon merkitsemättömiä polkuja
- WC Vihdintien varressa

Rakennukset

- Laavu Kämmenlammella 6:lle hengelle
- Vuokramökki Pieni Lehmälammen rannalla (vain LiVi:n henkilökunnalle)
- Vuokramökki, "Vaakkoin eräkämpä / Tukilaisten Tupa" Vaakkoin rannalla (Helsingin ladun ja Suomen ladun käytössä)

Opastus

- Opastetaulu Vihdintien varressa, opaste vanhan tervahaudan pohjalle

Nykyinen palvelutuotannon toimintamalli

- Ulkoilualueen reittien hoidosta ja ylläpidosta huolehtii nykyisellään liikuntaviraston henkilöstö Luukista käsin

Nykyiset haasteet ja mahdollisuudet

- Heikot joukkoliikenneyhteydet, pelkästään tiedonhaku joukkoliikenneyhteyksistä hankalaa

Vaakkoin polkuja.

Liikuntaviraston henkilökunnan virkistysmökki.

Virkistysmökin laituri.

Vaakkoin metsäalueita.

Henkilökunnan mökin keittokatos.

Pieni Lehmälampi.

Visio2025

Vaella Vaakkoissa

Vaakkoi on löytänyt paikkansa Etelän Erämaalappina. Kävijöitä palvelee Nuuksion ulkoilubussi. Pysäkiltä kuljija voi suunnata joko Saarijärven kirkasvetiselle uimarannalle tai kohti koskematonta metsäluontoa. Erämaan kävijät saavat nauttia rauhasta ja hiljaisuudesta aivan pääkaupungin tuntumassa. Monet yöpyvät merkityillä telttapaikoilla. Vaakkoin reitistö on yhteydessä muihin ulkoilualueisiin, mikä mahdollistaa useamman päivän yhtäjaksoisen luontokokemuksen. Turistit ja aloittelijat sekä ryhmät voivat liikkua metsässä myös oppaan kanssa. Palveluun voi kuulua retken lisäksi kurssi esimerkiksi erätaidoista tai kasvien ja eläinten tunnistuksesta.

Vaakkoissa voit kokea erämaan hiljaisuuden vain kivenheiton päässä Helsingistä.

Peruspalvelut

Retkeilyreitti: Reitti 2000

Laavu

Telttailu

Nuotiopaikka

Virkistyskalastus

Uimapuisto

WC

Vartiointi

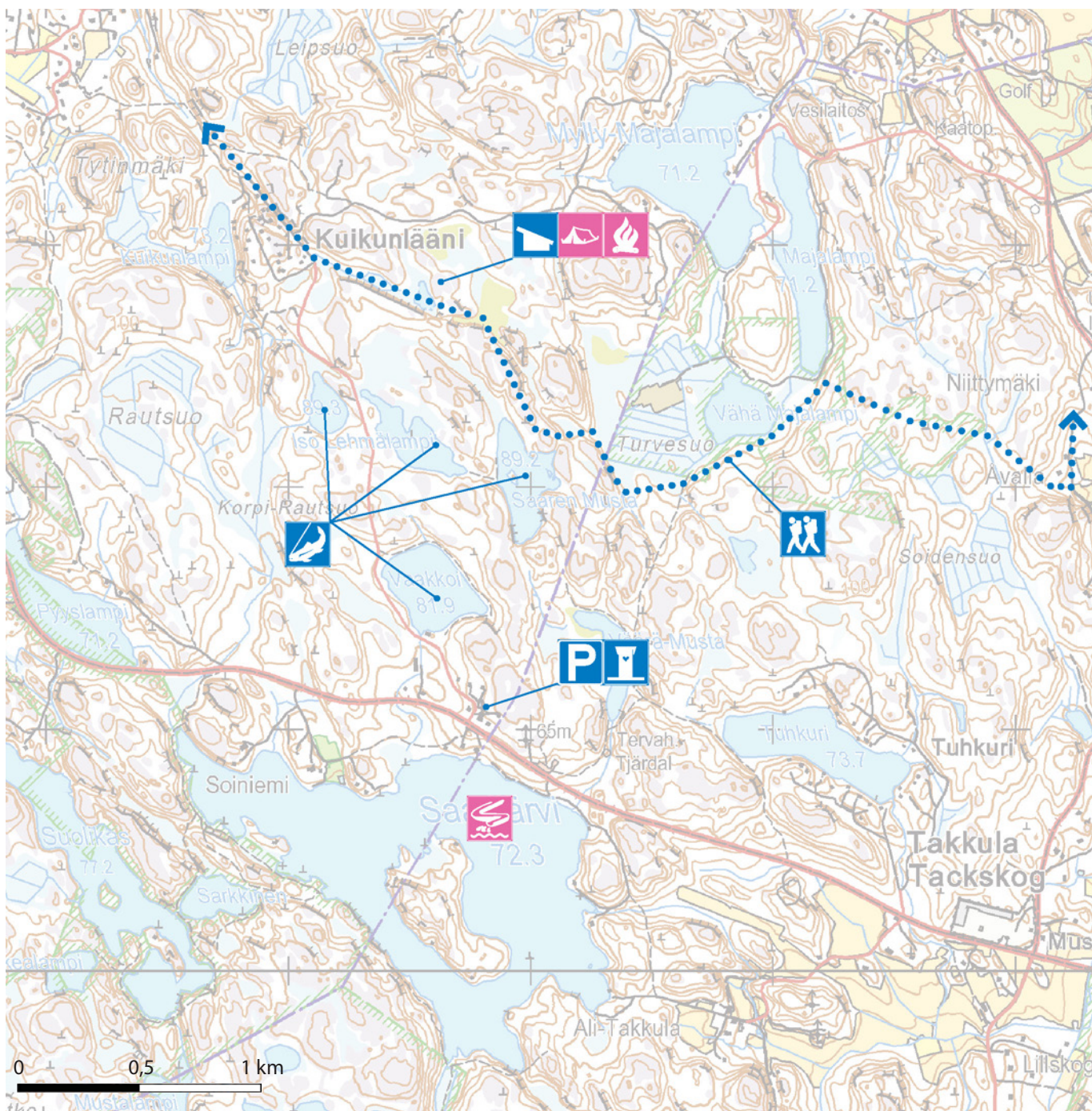
Vaakkoin aluetta kehitetään vastaamaan erityisesti ”puuhailijan” tarpeisiin (katso käyttäjäprofiilit sivulta 12).

Olemassa oleva palvelu/toiminto 2014

Ehdotettu uusi palvelu/toiminto 2025

Kartta Vaakkoin visiosta 2025.

Toimintamalliehdotus: synergiamalli

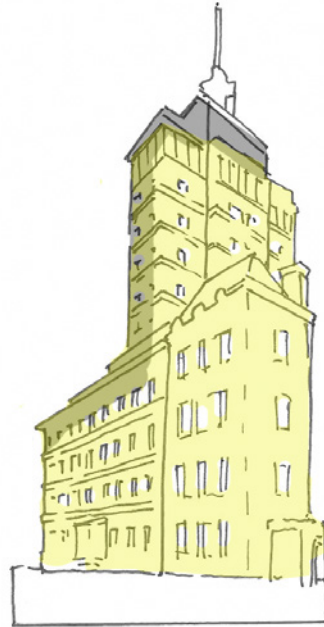
Tavoitteena on luoda synergiaa maantieteelliselle alueelle eri hoitokohteiden kesken. Mannerkohteille tulee etsiä erilaisia yhteistyömalleja ja työnjakotapoja. Mahdollisia kumppaneita ovat Metsähallitus, Espoon kaupunki, Vihdin kunta, Solvallaan urheiluoipisto ja Stara. On välttämätöntä etsiä toimintamalli, jolla pystytään

tuottamaan palvelut vähenevin resurssein. Yhteistyön kautta voidaan tehokkaasti hyödyntää eri organisaatioissa olevaa osaamista. Kustannustehokkuutta toimintaan luo suurempien hoidettavien maantieteellisten kokonaisuuksien muodostaminen ja samalla alueella sijaitsevien kohteiden tarkoituksenmukainen työnjako.

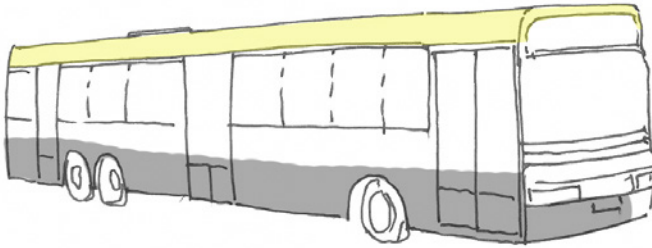
Vaakkoi – Japanilainen telttailu

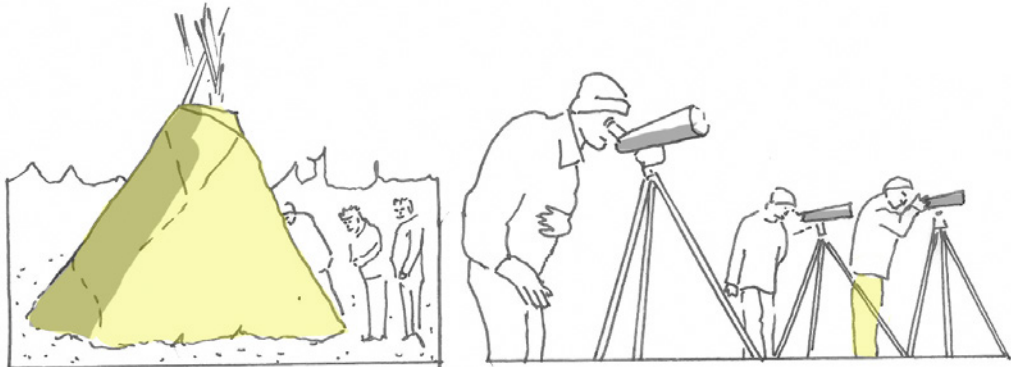
Arika, Chiyu, Fukiyo ja Shiomi ovat saapuneet Tokiosta kahden viikon lomalle Helsinkiin.

Japanilaiset ystävättäret asuvat hotelli Tornissa keskustassa.

He haluavat kokea aitoa erämaan tunnelmaa Etelä-Suomessa ja ovat järjestäneet itselleen yhden yön retken Vaakkoin erämaa-alueelle Nuuksioon. He pääsevät perille kätevästi "Ulkoilun kutsu plus" -bussilla.

Syksyinen yöpyminen kodassa on melkoinen kontrasti verrattuna hotellin palveluihin, mutta ystävättäret ovat innoissaan savuntuoksuisesta autenttisesta majoituksestaan.

Seuraava päivä on vaiherikas tiiviin ohjelmansa takia. Suomen erämaaluontoon tutustutaan bongaamalla lintuja ja opiskelemalla syötäviä sieniä. Niitä löytyykin paljon ja helposti luonto-oppaan avustuksella! Illan kruunaa päivällinen nuotion loimussa itse kerätystä aineksista. "Tämä kokemus ei unohdu koskaan," tuumii Fukiyo.

Vaakkoin kehittämistoimenpiteet

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Alueellisen opastuksen kehittäminen	• Uudet opastukset mm. bussipysäkeille, parkkipaikoille, reiteille, uimarannalle	• Opastuksen kehittäminen osana laajempaa opastuskonseptin kehittämistä
Bussipysäkki ja opastus Vihdintiellä	• Saavutettavuuden parantaminen • Nykyisten puitteiden laajempi hyödyntäminen (esim. pysäköintialue)	• Bussipysäkin perustaminen • Neuvottelu linjojen kanssa
Uusi yöpymispaikka	• Uuden yöpymispaikan ja siihen liittyvien varusteiden perustaminen, jotta aluetta voidaan käyttää yöpymiseen, esim. osana seudullista vaellusreittiä • Yöpymispaikka voi olla laavu, kota tai osoitettu telttapaikka (ei varsinaista ylläpitoa) ja siihen liittyvä käymälä ja nuotiopaikka	• Yöpymispaikan suunnittelu ja rakentaminen • Opastuksen kehittäminen • Vesipiste/porakaivo? • Käymälän rakentaminen
Uimaranta Saarijärvelle ja Saarijärvenreitti	• Saarijärven kehittäminen ja luonnonkauniin paikan parempi hyödyntäminen ja Kaitalammen ruuhkan purkaminen	• Toteutetaan Saarijärven kiertävä reitti yhdessä Espoon kanssa (case Kaitalampi) • Vihdintien ylitys turvallisesti esim. Suojatie ja töyssy

Vaakkoin kaupalliset lisäpalvelut

Kehityskohde	Toimintamalli ja käytännön järjestelyt (tulot ja menot)
Retket, ruoanlaittokurssit	

12. Karjakaivo

Karjakaivo on pääosin metsäistä aluetta, jolla ei ole merkittyjä ulkoilureittejä lukuun ottamatta alueen läpi kulkevaa pidempää vaellusreittiä, joka yhdistää Helsingin ulkoilualueet ja Nuuksion kansallispuiston. Karjakaivossa on kuntoilupaikka, luontopolku ja nuotiopaikka, sekä järjestökäytössä oleva ulkoilutupa ja sauna, jotka ovat sinne johtavaa hiekkatietä pitkin myös autolla saavutettavissa.

Karjakaivon maastoa.

Sijaintikartta.

Historia

- Helsingin kaupunki hankki Karjakaivon ulkoilualueen perusosan vuonna 1963

Pinta-ala

- 700 hehtaaria. Pinta-alasta on luovutettu 221 hehtaaria Metsähallitukselle.

Sijainti

- Espoo, Hynkänlammelta Ruuhijärvelle (Helsingin omistama alue ei ulotu Ruuhijärvelle saakka)
- Nuuksiontien varrella, Haltian luontokeskuksen ja Solvallon laskettelukeskuksen ja urheiluopiston yhteydessä
- 34,5 km Helsingin keskustasta
- Lähin taajama noin 12 km:n päässä

Yhteydet

- Espoon keskustan alueen kautta yhdellä vaihdolla; juna/bussit Espooseen, Nuuksiontietä kulkee bussi 85 (A, K). Matka-aika kävelyineen hieman yli 1 tunti.
- Henkilöautolla Helsingin keskustasta 28 minuutin ajomatka. Pysäköintialueet Solvallon urheiluopiston yhteydessä sekä alueen koillisosassa Hauklammen läheisyydessä.

Toiminnot

- Päiväretkeily
- Luontoon tutustuminen (luontopolku)
- Hiihto
- Voimaharjoittelu
- Suunnistus
- Kiipeily (pultattuja reittejä, omilla varusteilla), soveltuva kallio Nuuksiontien varrella
- Virkistyskalastus (sallittu Helsingin kaupungin omistamissa lammissa ja järvissä)

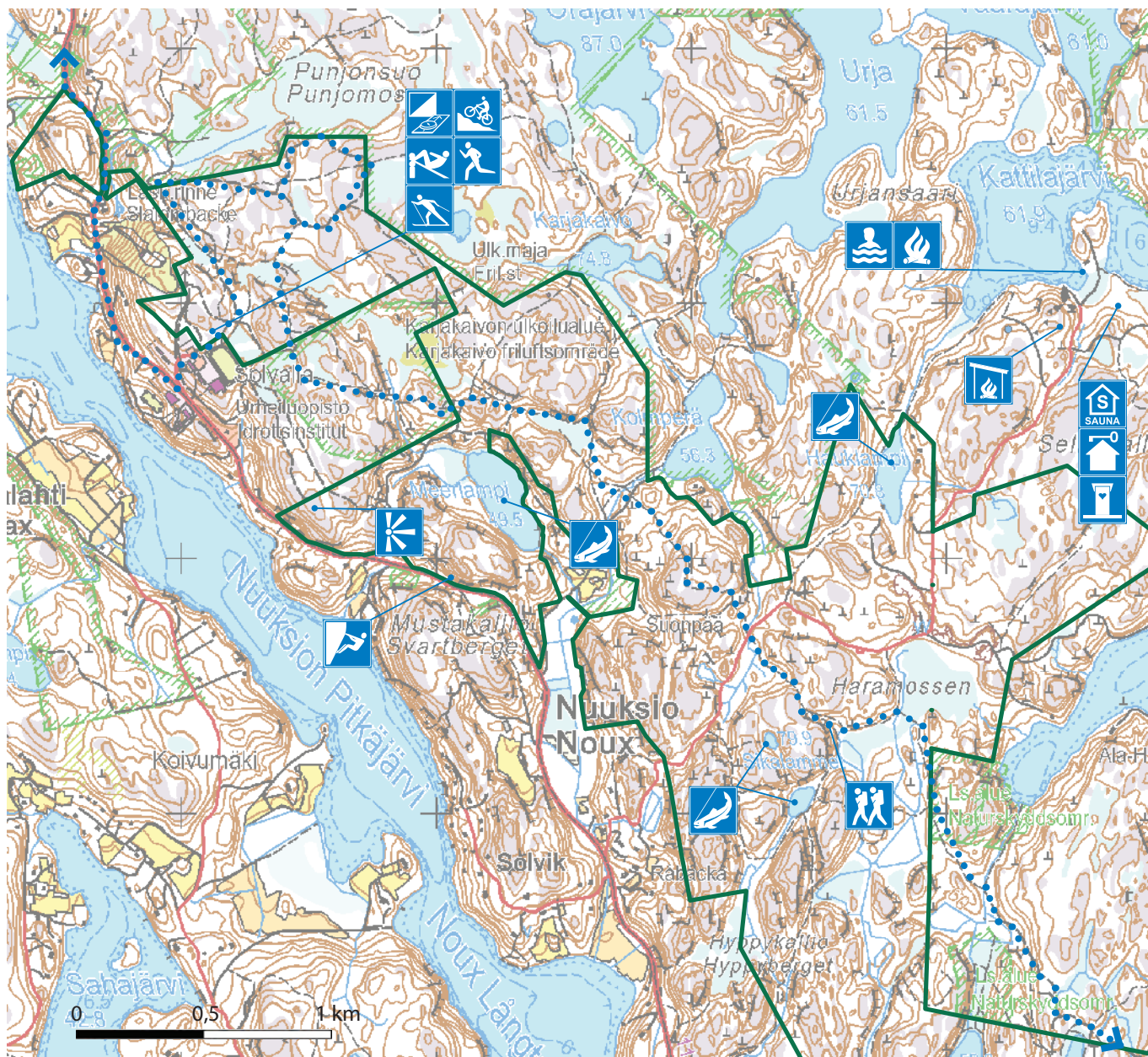
Palvelut

Merkityt ulkoilureitit

- Kivituhkapintaisia ulkoilureittejä 11 km, joista valaistuja 7 km
- Talvisin perinteisen ja vapaan tyylin latuina
- Yhdysreitti Pirttimäki–Karjakaivo–Solvalla 7,5 km
- Kiintorastiverkosto

Muut

- Kuntoilulaitteet
- Solvallon urheiluopiston ja Haltian luontokeskuksen palvelut

Karjakaivon ulkoilualueen kartta 2014. Helsingin liikuntaviraston omistaman alueen rajausta vihreällä.

Opasteet

- Opastetaulut Solvallaan urheiluopiston yhteydessä
- Reittien viitat maastossa ilmeeltään kuten Nuuksion viitat

Nykyinen palvelutuotannon toimintamalli

- Ulkoilualueen reittien hoidosta ja ylläpidosta huolehtii nykyisellään liikuntaviraston henkilöstö Luukista käsin

Nykyiset haasteet ja mahdollisuudet

- Tällä hetkellä vaikuttaa olevan osa Solvallon ja Nuuksion reittejä
- Ei selkeää reittien alkamispistettä tai alueen "keskusta"

Karjakaivon ulkoilualueen opasteviittoja.

Karjakaivon opasteita.

Karjakaivon ulkoilureittejä.

Kuntoilulaitteet.

Kalliokiipeilypaikka Nuuksiontien varrella.

Karjakaivon maastoa.

Karjakaivon ulkoilureittejä.

Karjakaivon ulkoilureittejä.

Karjakaivon luontopolun opaste.

Visio2025

Karjakaivo – erämaahan päivässä

Karjakaivo on kaunis luontokohde luontokeskus Haltian ja Solvallen urheiluopiston läheisyydessä. Ulkoilualueen reitistöä vastaa Helsingin kaupunki. Lapinkävijät ry:llä on alueella sauna ja Metsähallituksella grillipaikka. Kävijät ovat ulkoilualueiden suurkuluttajia ja löytävät itsenäisesti aina uusia reittejä ja kokemuksia pääkaupunkiseudun luontokohteista. Karjakaivo täydentää kansallispuiston ulkoilualueita.

Karjakaivo
tarjoaa elämyksiä
edistyneille luonnossa
kulkijoille.

Peruspalvelut

Ulkoilureitit

Retkeilyreitti: Reitti 2000

Hiihto

Grillipaikka

Laavu

Näköalapaikka

Uimaranta

WC

Kuntoilulaitteet

Kiintorastiverkosto

Kalliokiipeilymahdollisuus

Pyöräily

Virkistyskalastus

Sauna

Torppa

Vartiointi

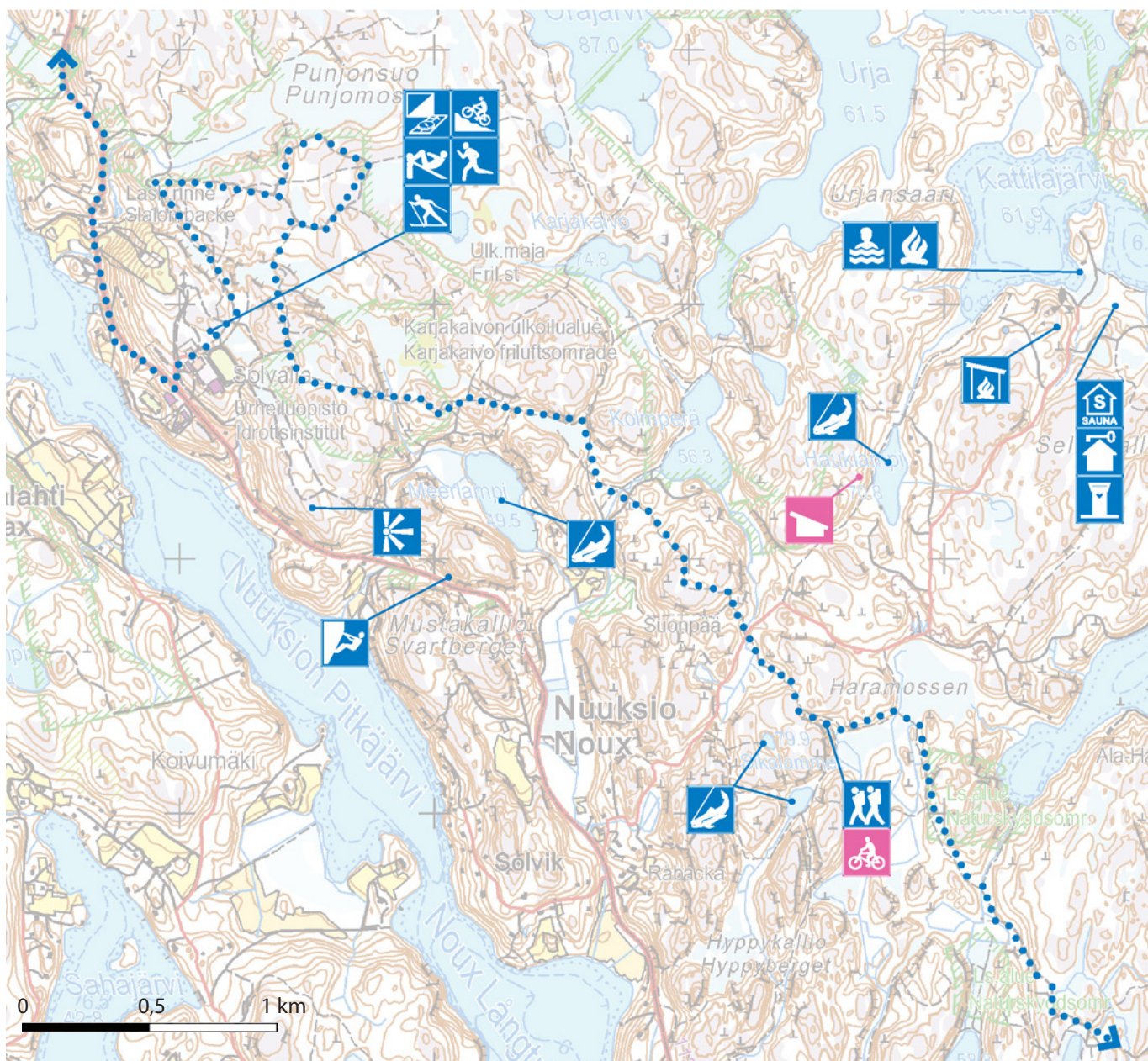
Olemassa oleva palvelu/toiminto 2014

Ehdotettu uusi palvelu/toiminto 2025

Karjakaivon aluetta kehitetään vastaamaan erityisesti "aktiiviliikkujan" ja "puuhailijan" tarpeisiin (katso käyttäjäprofiilit sivulta 12).

Kartta Karjakaivon visiosta 2025.

Toimintamalliehdotus: synergiamalli

Tavoitteena on luoda synergiaa maantieteelliselle alueelle eri hoitokohteiden kesken. Mannerkohteille tulee etsiä erilaisia yhteistyömalleja ja työnjakotapoja. Mahdollisia kumppaneita ovat Metsähallitus, Espoon kaupunki, Vihdin kunta, Solvallaan urheilupuisto ja Stara. On välttämätöntä etsiä toimintamalli, jolla pystytään

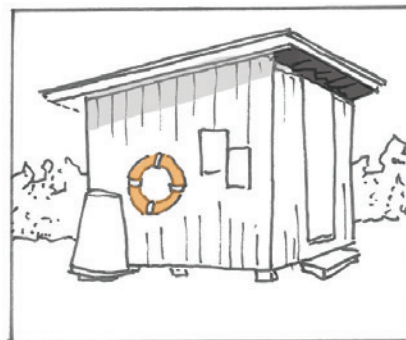
tuottamaan palvelut vähenevin resurssein. Yhteistyön kautta voidaan tehokkaasti hyödyntää eri organisaatioissa olevaa osaamista. Kustannustehokkuutta toimintaan luo suurempien hoidettavien maantieteellisten kokonaisuuksien muodostaminen ja samalla alueella sijaitsevien kohteiden tarkoituksenmukainen työnjako.

Karjakaivo – Veljekset Pete ja Esa sukeltamassa

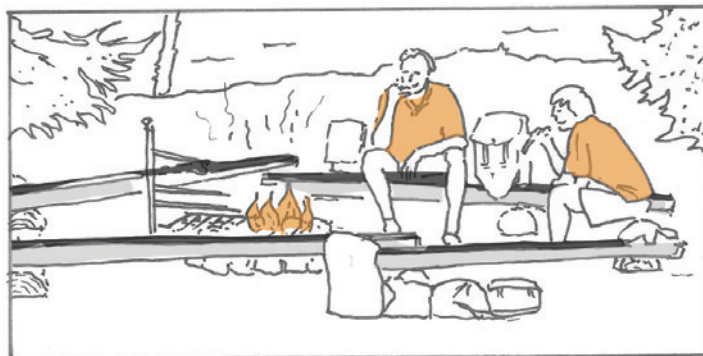
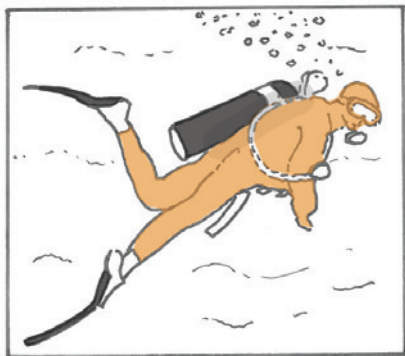
Pete on innokas sukeltaja, joka on kuullut että Karjakai-vosta pääsee helposti sukeltamaan. Hän tutkii netistä järven lämpötilan ja mielenkiintoisimmat sukelluspaikat. On alkusyksy ja sisävedet jo viilenneet.

Pakettiautolla pääsee mukavasti aivan rannan läheisyyteen.

Lapinkävijät Ry. on rakentanut rantaan uuden puku-/varastokopin. Sieltä löytyy myös tarvittava pelastusvälineistö. Toivottavasti niitä ei tarvita.

Sukelluksen jälkeen veljekset lämmittelevät uusitulla nuotiopaikalla ja paistavat itselleen lounaan.

Palattuaan kotiin Pete kirjaa sukelluksen detaljitetut uuteen liikuntaviraston mobiili-applikaatioon, mistä kaverit pystyvät tutkimaan sukelluksen kulun.

Karjakaivon kehittämistoimenpiteet

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Alueellisen opastuksen kehittäminen	Uuudet opastukset mm. Nuuksiontieltä kunto- laitteille, parkkipaikoille, reiteille, luontopoluille uimarannalle	Opastuksen kehittäminen osana laajempaa opastuskonseptin kehittämistä
Lapin kävijät ry:n saunan ja torpan viestinnän parantaminen	Viestintä ja tietojen linkittäminen osaksi internetisivustoa ja varausjärjestelmää	
Metsähallituksen grillipaikka	- Kehittäminen osana keittokatos- ja kesäkeittiö-konseptia - Viestinnän parantaminen	- Grillipaikan parannustoimenpiteet osana laajempaa keittokatoskonseptia - Viestintä ja tietojen linkittäminen osaksi internet-varausjärjestelmää
Nykyisen reitistön monipuolistaminen ja uusien ulkoilureittikonseptien kehittäminen	- Uusien käyttäjälähtöisten ulkoilureittikonseptien kehittäminen alueelle osana yleistä reittikonseptien kehittämistä. - Yhdysreitti Nuuksioon pyöräilijöille	- Reitin suunnittelu ja rakentaminen yhteistyössä yhdistysten ja järjestöjen kanssa - Viestinnän parantaminen
Uusi yöpymispaikka	- Uuden yöpymispaikan ja siihen liittyvien varusteiden perustaminen, jotta aluetta voidaan käyttää yöpymiseen, esimerkiksi osana seudullista vaellusreittiä - Yöpymispaikka voi olla laavu, kota tai osoitettu telttapaikka (ei varsinaista ylläpitoa) ja siihen liittyvä käymälä ja nuotiopaikka	- Yöpymispaikan suunnittelu ja rakentaminen - Opastuksen kehittäminen - Vesipiste/porakaivo?

Karjakaivon kaupalliset lisäpalvelut

Kehityskohde	Toimintamalli ja käytännön järjestelyt (tulot ja menot)
Karjakaivossa ei kehitetä kaupallisia lisäpalveluita	

13. Lähteelä

Lähteelässä on mahdollista retkeillä ympäri vuoden. Kesäkaudella toiminta painottuu vierassataman ympärille. Talvella tiet aurataan, kaivot ja grillikatokset pidetään toiminnassa ja pilkkiminen on sallittua. Lähteelässä on lisäksi kahvilarakennus ja kaksi tilausaunaa. Lähteelän alueeseen kuuluu myös kymmeniä pieniä saaria ja luotoja ulkoilualueen edustalla. Mantereella ja Stora Svartön saarella on keittokatoksia. Mantereella ja Utterböten saarella on lintutornit.

Lähteelän vierassatama.

Sijaintikartta.

Historia

- Lähteelän ulkoilualue on perustettu vuonna 1970

Pinta-ala

- 134 hehtaaria ja vesialue 992 hehtaaria

Maiseman ja luonnon erityispiirteet

- Saaristomainen luonto ja maisema. Lähteelän ulkoilu-alueeseen kuuluu kymmeniä pieniä ja kallioisia saaria sekä karuja luotoja.

Sijainti

- Porkkalassa Kirkkonummella, Helsingistä länteen noin 35 km meritse, 45 km maitse
- Osoite: Läntinen Källvikintie
- Lähin kauppa 2 km (Dragersvik, avoinna vain ke-säisin)

Yhteydet

- Henkilöautolla 50 minuutin ajomatka. Pysäköintialue Lähteelän pohjoisosassa, josta kävellen hiekkatietä rantaan noin 1,5 km. Lähemmäksi rantaa sijaitseville pysäköintialueille on pääsy venepaikkalaisille ja mökkiläisille.
- Julkisilla liikennevälineillä pääsee Kirkkonummelle, josta Porkkalanniemeen on vielä 18 km

Toiminnot

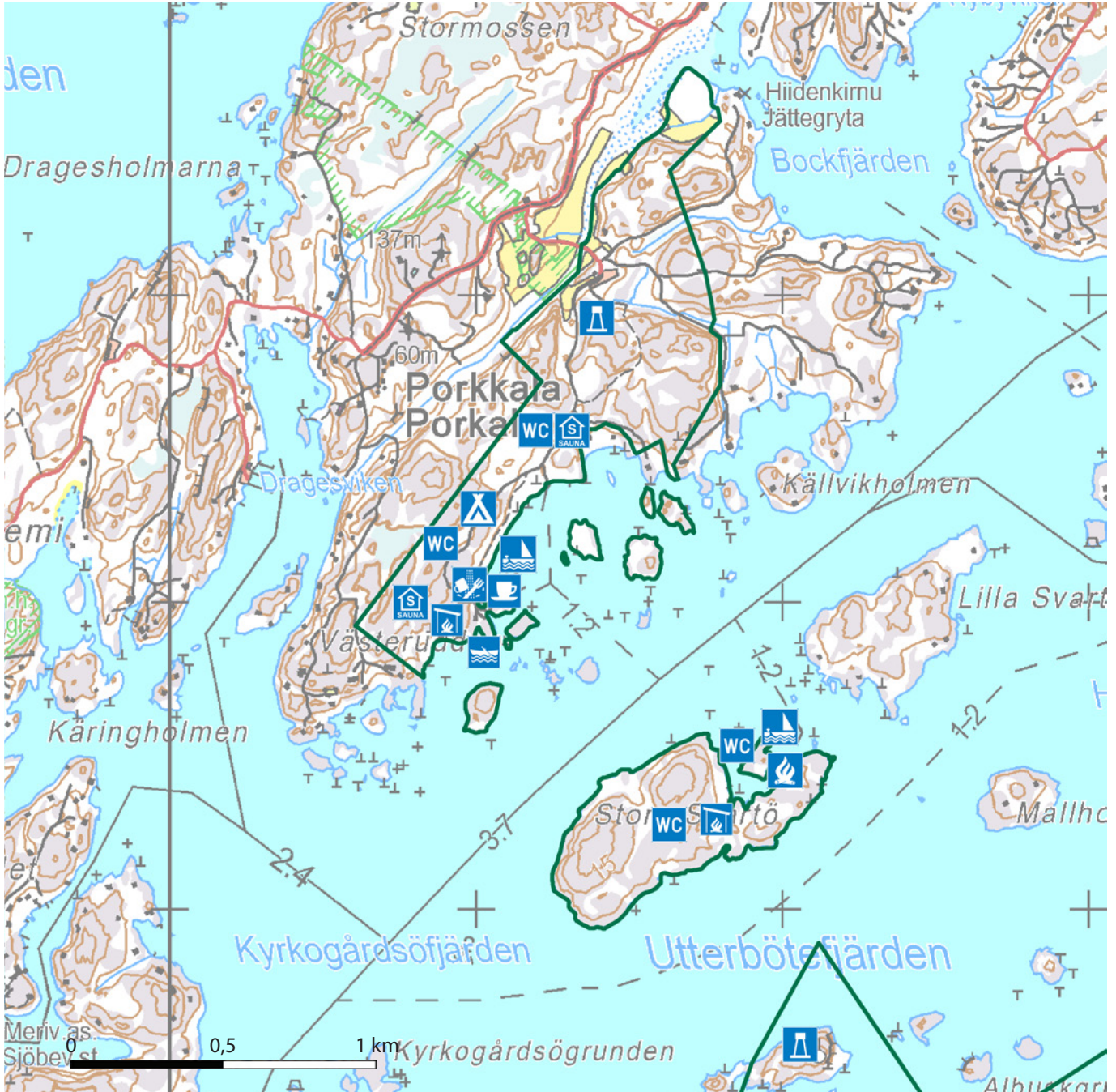
- Purjehdus, veneily
- Erämaaluonteinen retkeily
- Uinti
- Telttailu (Lähteelä, Stora Svartö, Utterböte, Östra Styrskär ja Södergrund). Lähteelässä myös pitkäaikaistelttailu
- Lintujen tarkkailu
- Soutuveneily (vene voi vuokrata mantereelta)
- Onkiminen, uistelu, pilkkiminen
- Tikanheitto

Palvelut

- 50 venepaikan vierassatama, joista 20 poijupaikkaa, sähköllisten paikkojen määrä
- Huoltolaituri: porakaivo, septitankin tyhjennys. Pienvenepaikkoja vuokrattavissa, jolloin mahdollisuus käyttää veneluiskaa.
- Yhteensä 4 eri laituria
- 50 venerengasta Stora Svartön saarella
- Ulkoiluteitä
- 2 uimalaituria, joista toinen varaussaan yhteydessä

Rakennukset

- Ulkoilualan toimipiste- ja kahvilarakennus, terassi
- 2 varaussaunaa
- Isännän talo, jonka yhteydessä vanha pirtti ja laidunmaita

Låtteelän ulkoilualueen kartta 2014 (taustakartta: MML 2014). Helsingin liikuntaviraston omistaman alueen raja-
us vihreällä.

Muuta

- Käymälärakennus – myös inva-WC
- 2 keittokatosta (Låtteelässä ja Stora Svartössä), joiden yhteydessä puuladot
- Grillikatos venelaiturin yhteydessä
- 2 lintutornia (Låtteelässä ja Utterböten saarella)
- Tiskauskatos, jätekatos
- Vesipiste Låtteelässä, saarissa suolaisen veden kaivoja

Opastus

- Opastaulu pysäköintipaikalla ja kääntöpaikalla sekä Stora Svartössä
- Opasteiviittoja runsaasti maastossa, ulkoasu vaihtelee
- Stora Svartön keittokatoksessa infotaulu "Suojat alueet Suomen rannikolla"

Ylläpito

- Saaren isäntä ylläpitää Lähteelän ja saariston palveluja

Nykyinen palvelutuotannon toimintamalli

- Ulkoilualueen reittien hoidosta ja ylläpidosta huolehtii kahvilaa ylläpitävä yrittäjä saaden siitä erillistä korvausta
- Nykyisen toimintamallin vuotuiset toimintamenot 56 t euroa

Nykyiset haasteet ja mahdollisuudet

- Kahvilan tilat ja valikoimat ovat pienet ja keittiön varustelu niukka, ruuan valmistaminen ei ole mahdollista
- Keittokatoksien takat eivät vedä
- Saarten palveluiden ylläpitoon ja huoltoon – muun muassa jäteastioiden tyhjennykseen, polttopuiden täydentämiseen, maksujen keräämiseen telttailijoilta – kuluu paljon aikaa. Tehdään ajettavalla laiturilla.
- Kohtuuhintaiset ja laadukkaan oloiset saunat

Lähteelän kahvio ja terassi.

Lähteelän uimaranta.

Lähteelän saariston vuokraveneet.

Vierassataman laitureita.

Sataman keittokatos.

Stora Svartö.

Stora Svartön keittokatos.

Lähteelän ulkoilualueen parkkipaikan opastaulu.

Stora Svartön opastaulu.

Visio2025

Mereile Lähteelässä

Lähteelän ulkoilualue tunnetaan oivallisena pysähdyspaikkana niin veneilijöille, pyöräilijöille kuin moottoripyöräilijöillekin. Ulkoilureiteistä, grillipaikoista ja kaupallisista palveluista vastaa yrittäjä. Ulommille saarille rantautuneet veneilijät hoitavat satamamaksunsa kätevästi matkapuhelimella. Kauniit maisemat ja saaristoluonto houkuttelevat myös muita pääkaupunkiseutulaisia telттаilemaan, saunomaan ja melomaan. Myös telttapaikkamaksut ja saunavaraukset hoituvat sähköisesti. Vaihtoehtona telttamajoitukseksi on mökkimajoitus kesähostellissa. Toisinaan myös Helsingin

seudulla vierailevat turistit saapuvat Lähteelään merellisyydestä ja luonnosta nauttimaan. Lähteelän konstaillematon ilmapiiri viehättää kävijöitä ja luo positiivista mielikuvaa Suomesta. Lähteelässä syödään yksinkertaista mutta tuoretta ja laadukasta saaristolaisruokaa. Ravintoloitsijalta saa ostaa yhteisessä kesäkeittiössä valmistettavaksi muun muassa perunaa ja kalaa sekä muita kauden tuotteita. Päiväretkellä nautitaan kuitenkin Lähteelän kesäravintolan herkullisista annoksista. Tähän ikimuistoiseen kesäravintolaan tulee mielellään kauempaakin. Ensi kesänä tullaan uudestaan!

Viehättävä
Lähteellä
tarjoaa saariston
luontoelämyksiä
kaikille.

Peruspalvelut

Vieras- ja kotisatama

Veneiden jätetankkien tyhjennys

Veneiden talvisäilytys

Ulkoiluteitä

Keittokatokset

Kesäkeittiö

Uimaranta

WC

Virkistyskalastus

Lintutorni

Kaupalliset lisäpalvelut**Ravintola**

Sauna

Telttailualue

Mökkimajoitus

Soutuvene-vuokraus

Merimelonta**Välinevuokraus****Pyörähuolto****Kuljetuspalvelu saaristoon****Huoltoasemapalvelut veneille**

Olemassa oleva palvelu/toiminto 2014

Ehdotettu uusi palvelu/toiminto 2025

Lähteelää kehitetään vastaamaan erityisesti, "aktiiviliikkujan", "puuhailijan" ja "luontoretkeilijän" tarpeisiin (katso käyttäjäprofiilit sivulta 12).

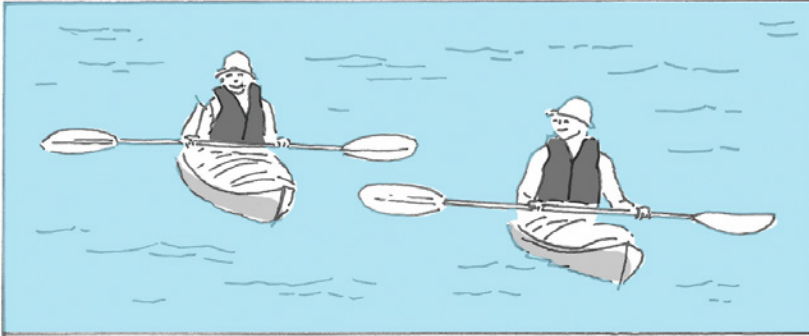
Lähteellä – Väinö ja Pirkko kesäretkellä

Väinö ja Pirkko ovat jo eläkkeellä ja heillä on mainiosti aikaa moottoripyörällä näin kesäisin.

He rakastavat ulkoilmaa ja ovat valinneet tällä kertaa kohteekseen Lähteelän merimaisemat. On poikkeuksellista päästä näin lähelle merta moottoripyörällä! He yöpyvät moderneissa "Meri-mökeissä".

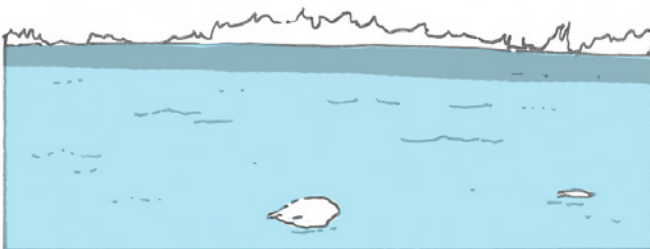
Ensitöikseen he hyppäävät kajakeihin ja melovat läheisten saarten ympäri täydellisissä ulkosaariston tunnelmissa. Kajakit sai suoraan majapaikasta ja siihen kuuluva eväspussi mahtui hyvin kulkuvälineen tarviketilaan.

Puolisen päivää meni raikkaassa meri-ilmastossa ja nyt on hyvin ansaitun saunan vuoro!

Seuraavana päivänä pariskunta on tilannut "Lähiruokaa Lähteelästä" -oma-toimipaketin oppaineen. Siihen sisältyy mm. verkkokalastusta paikallisen Swenin kanssa ja ruoanlaittoa kesäkeittiössä kuuluisan Hansse Välimeren kanssa. Näin tuoretta ja terveellistä ruokaa pitäisi saada aina!

Moottoripyörämatkalla takaisin kotiin Väinön ja Pirkon mielissä siintää Lähteelän rauha, tyyni ulappa ja seafoodin unohtumaton maku.

Lähteelän kehittämistoimenpiteet

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Alueellisen opastuksen kehittäminen	• Uudet opastukset mm. parkkipaikoille, reiteille, luontopoluille, uimarannalle	• Opastuksen kehittäminen osana laajempaa opastuskonseptin kehittämistä
Kesäkeittiö ja tulentekopaikan parantaminen	• Kehittäminen osana keittokatos-konseptia • Erityisesti kokkausvälineiden, valmistuspisteiden ja kalaruokien valmistuksen (perkaus, savustus, loimutus) kehittäminen • Viestinnän parantaminen	• Grillipaikan parannustoimenpiteet osana laajempaa keittokatoskonseptia
Lähteelän ympäröivän saariston kehittäminen omaehtoiseen telttailuun	• Yöpymispaikkojen kehittäminen lähisaaristoon • Viestinnän parantaminen • Matkailijoiden kuljetus päiväretkille ja telttailemaan osana yrityspalveluja	-

Lähteelän kaupalliset lisäpalvelut

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Seudulliseen rannikkoreittiin liittyvien palveluiden kehittäminen (melojille välietappi 50 km välein)	• Kajakkien kuljetus ja säilytyspalvelut • Kajakkien vuokraus- ja kuljetuspalvelu • Veneiden talvisäilytys • Tarvikevuokraus, esim. pelastusliivit	• Palveluiden kehittäminen yhdessä seudullisten reittikonseptien kanssa
Varustevuokraus ulkoilijoille	• Kajakkien ja soutuveneiden vuokraus pyöräilijöille • Pyörrien vuokraus melojille ja veneilijöille • Pyöränhuoltomahdollisuus	• Konseptin kehittäminen yhdessä yrittäjien kanssa
Yöpymismahdollisuus kävelijöille, pyöräilijöille, melojille ja muille matkailijoille	• Kesähostelli tai majatalomajoitus matkailijoille (esikuvana alppimajaverkosto) • Esim. vuokramökkit tai kahvilan laajennuksen yhteydessä)	• Palveluiden kehittäminen yhdessä seudullisten reittikonseptien kanssa • Majoitustilojen rakentaminen
Pitkäaikaistelttailun kehittäminen	• Käyttömaksut nostetaan kannattavalle tasolle	• Konseptin kehittäminen yhdessä muiden yöpymismahdollisuuksien kanssa
Kahvilan kehittäminen ravintolapalveluiksi	• Kahvilan laajennus ravintolaksi • Panostaminen ruoan laatuun laajentaa asiakaskuntaa (esim. veneilijät, päiväretket)	• Kahvilarakennuksen kunnostustoimenpiteet
Veneilyyn liittyvät palvelut	• Vierassataman laajentaminen • Polttoainepalvelut • Veneiden talvisäilytys	
Saunapalvelut	• Saunapalvelut vierailijoille • Yleinen saunavuoro kesäkaudella lisää kävijöiden tasavertaisuutta • Varauspalvelu	• Varauspalvelun kehittäminen
Kuljetuspalvelu lintutornille ja muille lähisaarille	• Matkailijoiden kuljetus päivä- ja yöretkille (lintujen bongaus, kalastus, telttailu) lähisaaristoon osana saariston kehittämistä	
Vierassataman laajentaminen	• Vieraspaiikkojen lisääminen vastaa veneilijöiden tarpeisiin ja tuo alueen palveluille enemmän käyttäjiä	• Sataman laajentaminen

14. Elisaari

Elisaari sijaitsee lyhyen lossimatkan sekä tilaus- tai soutuveneellä tehtävän salmen ylityksen päässä mantereelta. Elisaarella on arvokasta luontoa ja eläimistöä sekä lukuisia huvila- ja majarakennuksia. Elisaarella on myös 1902 rakennettu kartano pihapiireineen sekä useita muita historiallisesti arvokkaita rakennuksia. Ulkoilualueena Elisaari on auki vain kesäkaudella. Elisaarella toimii vierassatama, satamakahvila, erilaisia majoitus- ja saunarakennuksia sekä tilausravintola.

Elisaaren vierassataman kahvilarakennus.

Sijaintikartta.

Historia

- Ulkoilualue on perustettu vuonna 1971. Osa Elisaa-resta on rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi vuonna 1994. Alueen nykyinen isäntä aloitti toimintansa 2013.

Pinta-ala

- 323 hehtaaria ja vesialue 91 hehtaaria

Maiseman ja luonnon erityispiirteet

- Luonnonvarainen tammimetsikkö, joka kuuluu Suomen suurimpiin. Elisaaressa kasvaa monia harvinaisia kasveja. Eläimistö on runsas, ja ja alueella on tavattu valkohäntäpeuroja ja hirviä.
- Saaressa on vuonna 1902 rakennettu kartano. 1950–60-luvulla saaressa oli oma posti ja muita palveluita sekä noin 200 vakituista asukasta, jotka nykyään ovat pääosin mökkeinä.

Sijainti

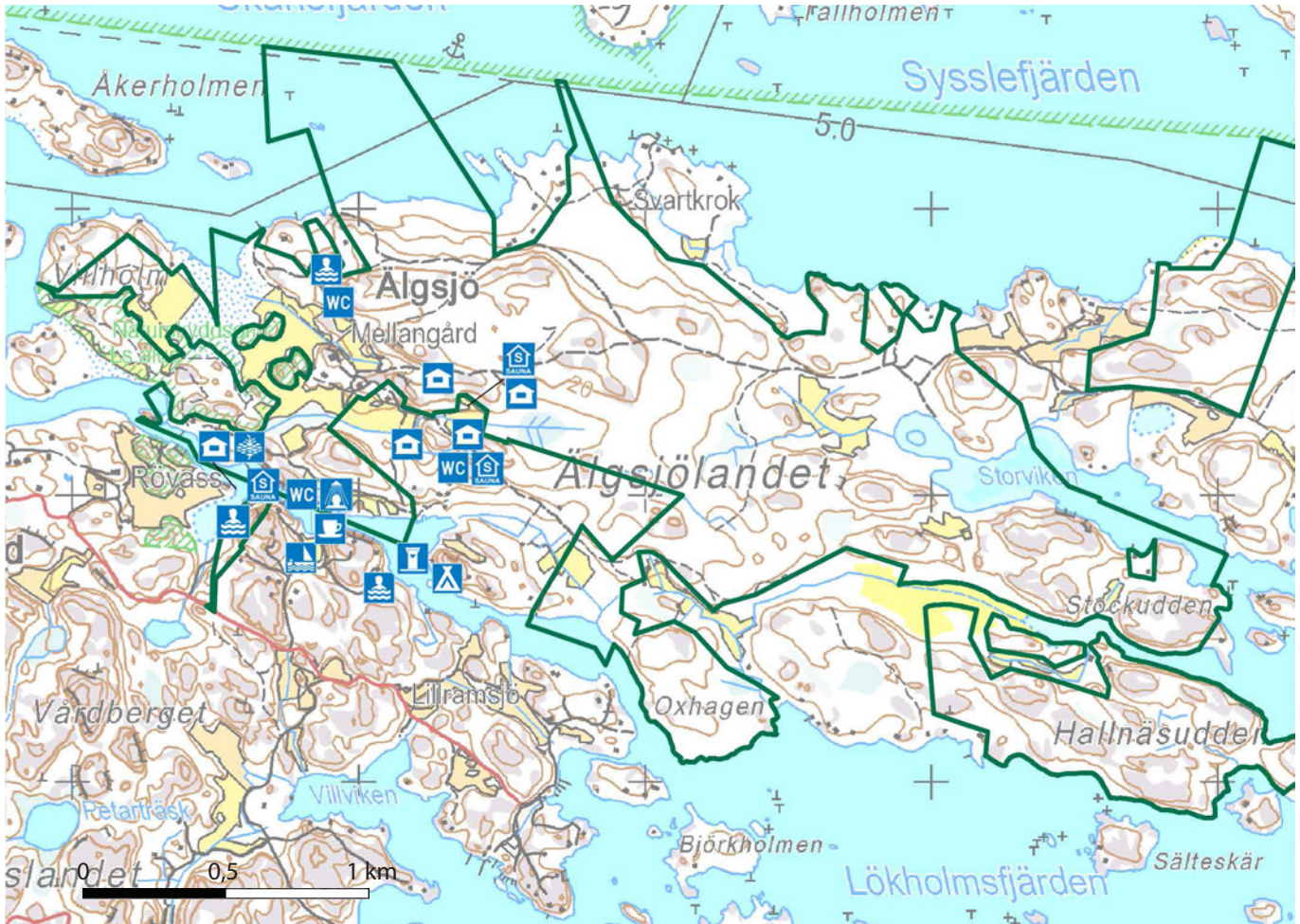
- Inkoon saaristossa. Helsingistä noin 65 km meritse – maantietä noin 73 km
- Osoite: 10270 Barösund, Sonavik
- Lähin kauppa viereisessä saaressa (Orslandet) 2,2 km päässä.

Yhteydet

- Ajomatka Helsingistä noin 1 tunti 10 minuuttia Bärösundiin, mistä 3 minuutin lossimatka Orslandetiin. Lossirannasta on 5 minuutin ajomatka Sonavikissä sijaitsevalle pysäköintialueelle, josta 100 m kävely rantaan ja 100 m merimatka Elisaareen.
- Bussilla matka-aika 2 tuntia, yksi vuoro päivässä kouluvuoden aikana. Matkahuollon bussilla yhteys Karjaalle, jossa vaihto kohti Inkoota Barösundintien risteykseen, josta matkaa vielä 7 km.
- Sonavikistä Elisaareen pääsee soutaen (soutuveneitä lainattavissa), tilaamalla taksiveneen tai soittamalla isännälle.

Toiminnot

- Purjehdus, veneily
- Juhlat, kokoukset, tilausravintola
- Soutuveneily (soutuveneitä vuokrattavissa)
- Telttailu
- Heittouistinkalastus (luvat satamatoimistosta)
- Luontoon tutustuminen
- Leirit ja leirikoulut
- Uinti

Elisaaren ulkoilualueen kartta 2014 (taustakartta: MML 2014). Helsingin liikuntaviraston omistaman alueen rajausta vihreällä.

Palvelut

Tapahtumat

- Jazzbrunsseja ja musiikkiklubi-iltoja
- Työväenopiston taidenäyttely
- Taidekurssit, esimerkiksi betonisymposium
- Joogakurssit
- Erikoisryhmien leirit

Rakennukset

- Satamatoimisto/kahvila (sesonkiaikana klo 9–22)
- Kartanon päärakennus: kokous-/juhlatilat ja pitopalvelu, suurkeittiö
- Kartanon navetta, yksi huone kunnostettu työpajaksi
- Huoltorakennus kartanon pihapiirissä
- Henkilökunnan rakennus
- 2 itsepalvelusaunaa ja 2 varaussaunaa
- Maurin maja, majoitusta
- Sisarusten talo, majoitusta
- Tammiston huvila, majoitusta

Muuta

- Viitoitettu luontopolku
- 3 uimarantaa (leirintäalueen yhteydessä, pohjoisrannalla, Norråkerissa)
- Leirintäalue, vesipisteet
- Käymälärakennukset, vierassataman yhteydessä myös inva-WC
- 3 keittokatosta (Maurin majan yhteydessä, leirintäalueilla)
- 100 poijullista laituriipaikkaa, joista 50:ssä sähkö (maksimi veneen syvyys 2,6 m)
- Pohjoisrannan uimarannalla aittarakennuksia
- Suihku
- Oma Internet-sivusto
- Norråkerin uimarannalla muutama leikkiväline

Opastus

- Bärosundin lossirannassa useita karttoja laajemmalla alueella
- Opasteviitta Orslandetissa
- Elisaaren vierassatamassa liikuntaviraston ilmoitustaulu
- Elisaareissa opasteviittoja maastossa runsaasti, joiden ulkonäkö vaihtelee, osin sammaloituneita

Ylläpito

- Isäntä ylläpitää rakennuksia

Nykyinen palveluiden tuotantomalli

- Ulkoilualueen reittien hoidosta ja ylläpidosta huolehtii kahvilaa ylläpitävä yrittäjä
- Nykyisen toimintamallin vuotuiset toimintamenot 42 t euroa

Elisaaren vierassatama. Lähde: Helsingin liikuntavirasto.

Elisaaren kahvilan terassi.

Nykyiset haasteet ja mahdollisuudet

- Saari on auki toukokuun alusta lokakuun loppuun
- Sisarusten ulkorakennuksen kunnostus ja käyttöönotto
- Suurin osa kahvilan tarjonnasta luomutuotantoa
- Kartanon yläkerran kunnostus ja käyttöönotto, tällä hetkellä muutama huone kesätyöntekijöiden majoituskäytössä, muuten varastona
- Kartanon navetan huoneiden ja yläkerran kunnostus ja käyttöönotto, nykyisellään varastoina
- Nykyiset majoituspaikat täyteen varattu
- Majoituskapasiteetin lisääminen
- Korkealuokkaisen majoituksen mahdollistaminen
- Kahvila kartanon päärakennukseen
- Palvelutarjonnan/viestinnän kehittäminen saaren mökkiläisille ja asukkaille
- Suomen vilkkaimman veneväylän varrella, veneilijöiden houkuttelu asiakkaisiksi
- Jätteiden kierrätys suunniteltu aloitettavaksi kesällä 2015
- 20 lehmää ja 120 lammasta

Elisaaren vierassatama.

Elisaaren sataman lähin uimaranta.

Leirintäalueen keittokatos.

Mellangårdin kartano.

Vanha navetta.

Elisaaren ulkoilualueen opastaulu.

Luontopolun opastetaulu.

Visio2025

Viehäty eloisasta Elisaaresta

Elisaari kukoistaa keväästä syksyyn. Elisaaren ylläpidosta ja palveluista vastaa yrittäjä. Kausi alkaa jäiden lähdettyä muun muassa meripelastuskurssilla sekä leirikouluilla. Syksyn ohjelmistossa on muun muassa taide- ja liikuntaleirejä. Vieraat majoittuvat uusiin ja kunnostettuihin tiloihin. Majoituspaikkoja on runsaasti, sillä varsinkin keskikesällä Elisaareissa on niille paljon kysyntää. Veneilijöille Elisaari on hemmotteluhetki ravintoloihin ja palveluihin. Kesäkeittiöissä saa valmistaa omia aterioita. Lähi- ja luomutuotteita myydään Elisaaren laituritorilla. Aktiiviset eläkeläiset käyvät

Elisaareissa viikolla muun muassa harrastusleireillä; perheelliset puolestaan loma-aikaan ja viikonloppuisin. Lapsilla riittää tekemistä rannoilla ja leikkipaikoilla sekä tietenkin luontopoluilla. Kartanon pihapiirissä on myös muutamia kotieläimiä maisemanhoitotöissä. Lapset pitävät erityisesti poniratsastuksesta. Kesällä järjestetään viikoittain lavatanssit, joissa käy vieraiden lisäksi mökkiläisiä sekä inkoolaisia. Elisaari onkin yksi tienoon tärkeä tapahtuma- ja kohtaamispaikka. Kaunis Elisaari on laatutietoisien matkailijan varma valinta.

Elisaari tarjoaa
luontoa, historiaa,
palveluita ja elämyksiä.
Elisaareissa lempä
mieli ja keho.

Peruspalvelut

- Vierassatama
- Luontopolku
- Keittokatokset
- **Kesäkeittiö**
- Vesipiste
- Uimaranta
- WC
- Leikkipaikka
- **Kierrätyspalvelut**
- **Kotieläinpiha**
- Virkistyskalastus

 Olemassa oleva palvelu/toiminto 2014

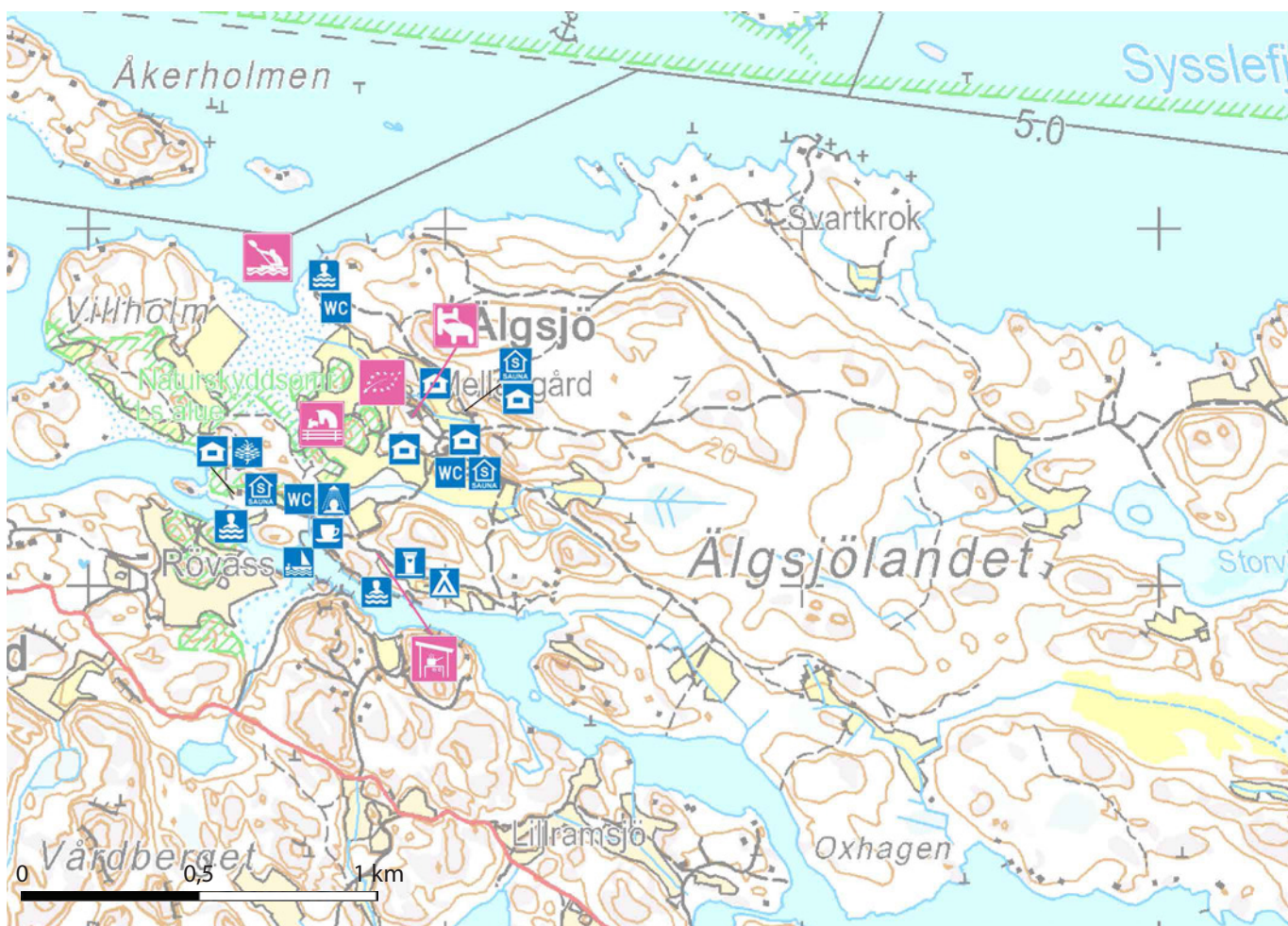
 Ehdotettu uusi palvelu/toiminto 2025

Kaupalliset lisäpalvelut

- Kahvila
- **Kartanoravintola**
- **Luomuruoka**
- Sauna
- **Kokoustilat**
- Mökkimajoitus
- **Kartanohotelli**
- Telttailualue
- **Kesäteatteri**
- **Lavatanssit**
- **Kuljetuspalvelut**
- **Merimelonta**
- **Soutuvene-vuokraus**
- **Välinevuokraus**
- **Pyörähuoltomahdollisuus**

Elisaarta kehitetään vastaamaan erityisesti "puuhailijan", "aktiiviliikkujan", "luontoretkeilijän" sekä "nautiskelijan", tarpeisiin (katso käyttäjäprofiilit sivulta 12).

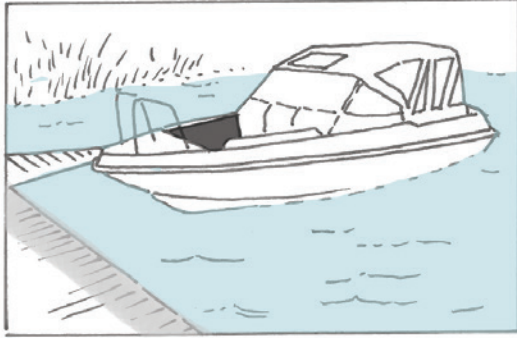

Kartta Elisaaren visiosta 2025 (taustakartta: MML 2014).

Toimintamalliehdotus: talonmiesmalli

Tavoitteena on luoda alueelle kokonaismalli, jossa yrittäjältä/isännältä on mahdollista saada vuokratuloja. Isäntä toteuttaa sopimuserustaisesti, sekä kaupallisten palveluiden, että peruspalveluiden tuottamisen. Ulkoilualueiden hoito tapahtuu liikuntaviraston antamien palvelukuvausten mukaisesti. Yrittäjien valinta tapahtuu kilpailutuksen avulla. Mielekkään yritystoiminnan edellytyksenä on riittävän pitkä sopimuskausi, jotta liiketoimintaa voidaan kehittää, esimerkiksi vähintään 10 vuotta. Yrittäjä ja liikuntavirasto luovat yhteistyössä alueen kehittämisen suuntaviivat.

Elisaari – Lotta purjehduskurssilla

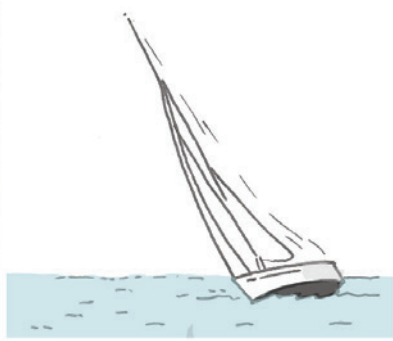
Lotta saapuu heinäkuussa Helsingistä Elisaaren vierassatamaan moottoriveneellä. Paikan hän on varannut netistä jo viikkoja aikaisemmin.

Hän yöpyy juuri remontoitussa romanttisessa "Sisärusten talossa", joka henkii vanhan ajan maalaistunnetta.

Purjehduksenopettaja Mikko tarkentaa teoriakurssilla navigoinnin saloja.

Läheiseltä Meripelastusseura Ry:ltä ovat opettajat saapuneet demoamaan meripelastusta. Olipa mukava ja tarpeellinen lisä koulutukseen.

Tiiviin kahden päivän opiskelun jälkeen Lotta rentoutuu mahdollisessa Elisaaren rantsaunassa, uimaan pääsee 10 metrin päästä!

Ensi kesänä Lotta päättää tulla omalla purjehduskurssilla saarelle viettämään juhannusta kavereineen.

Elisaaren kehittämistoimenpiteet

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Vanhat aitat majoituspalveluiksi	- Kohtuuhintaisten majoituspaikkojen riittävyyden varmistaminen kesäkaudella - Kesäkauden pidentäminen pitkälle kevääseen ja syksyyn	Vanhojen aittojen kunnostaminen esim. majoituspalveluiksi, esim. kesähotellia varten
Uimarannat ja leikkivälineet	- Lapsille ja perheille suunnattujen palvelujen monipuolistaminen - Lähialueen asukkaiden ja mökkiläisten houkuttelu käyttäjiksi	- Uimarantojen kunnostus ja ylläpito - Leikkivälineiden uudistaminen ja monipuolistaminen sekä turvallisuuden parantaminen
Kesäkeittiö	- Keittokatosien parantaminen keittokatoskonseptin pohjalta - Käyttöohjeiden päivitys - Ekstrana: vuokrauspalvelut	Kiinteiden kalusteiden rakentaminen
Kierrätys	- Ekologiset ja ympäristöystävälliset tavoitteet - Voidaan hyödyntää viestinnässä	

Elisaaren kaupalliset lisäpalvelut

Kehityskohde	Sisältö ja tavoitteet	Vaadittavat toimenpiteet
Leirikeskus: kokous- ja majoituspalveluiden kehittäminen	Majoituspalveluiden kehittäminen esim. jooga-leirejä, leirikouluja ja yritysvierailuja varten	- Selvitetään mahdollisuutta käyttää Kartanon yläkerta ja/tai navettaa majoitukseen - Kokouspalveluiden kehittäminen
Vanhojen aittojen muuttaminen majoituspalveluiksi	- Yöpymismahdollisuus pyöräilijöille ja muille matkailijoille: kesähostelli-tyyppinen majoitus - Kohtuuhintaisten majoituspaikkojen riittävyyden varmistaminen kesäkaudella - Kesäkauden pidentäminen pitkälle kevääseen ja syksyyn	- Kohtuuhintainen majoitus: Sisarusten talon aittarakennuksen kunnostus hostelliksi - Vanhojen aittojen kunnostaminen esim. majoituspalveluiksi, esim. kesähotellia varten
Seudulliseen rannikkoreittiin ja veneilyn runkoväylään liittyvien palveluiden kehittäminen	- Kajakien kuljetus ja säilytyspalvelut - Kajakien vuokraus- ja kuljetuspalvelu - Veneiden talvisäilytys - Tarvikevuokraus, esim. pelastusliivit	Palveluiden kehittäminen yhdessä seudullisten reittikonseptien kanssa
Varustevuokraus ulkoilijoille	- Kajakien ja soutuveneiden vuokraus pyöräilijöille - Pyörien vuokraus melojille ja veneilijöille - Pyöränhuoltomahdollisuus	Konseptin kehittäminen yhdessä yrittäjien kanssa
Kahvila ja ravintolapalveluiden kehittäminen matkailijoille	- Kartanon päärakennuksen parantaminen kahvilasta tilausravintolaksi - Yleisölle avoimen kahvilan ja/tai ravintolan pyörittäminen - Catering-palveluiden kehittäminen (leirikeskus, juhlat, kokoukset ja tilausravintola)	Konseptin kehittäminen yhdessä yrittäjien kanssa
(Vene-)kuljetuspalveluiden kehittäminen	- Kuljetuspalvelut esim. Helsingistä osana yritys- ja leirikeskuspalveluita esim. yhteysveneellä paikalle ja autolla takaisin - Retket ja kurssit, muun muassa kalastus	Kehittäminen yhdessä kuljetusyrittäjien kanssa (kokonaiskonsepti)
Kesäteatteri ja lavatanssitoiminta	- Aktiviteettien kehittäminen kesämökkiläisille ja kirkkonummelaisille - Kuljetukset Inkoosta, Kirkkonummelta, Karjaalta - Yhteistyö paikallisen teatterin ja yhteisöjen kanssa	Ulkoomateatterin rakentaminen ja puulava
Kalastusmatkailu	Tuotteistettu matkakonsepti suomalaisille kalastajille sekä elämyshakuisille turisteille	

15. Viestintä

Lähtökohdat ja taustaa

Viestintä on tärkeä osa ulkoilualueiden kehittämistä. Onnistuneen viestinnän avulla voidaan sitouttaa eri osapuolet kehittämiseen, oli sitten kyseessä liikuntaviraston oma henkilöstö, yhteistyökumppanit tai esimerkiksi alueella toimivat yrittäjät. Tarve tiiviiseen sidosryhmäyhteistyöhön ja -viestintään sekä roolien selkiyttämiseen eri toimijoiden välillä, on olemassa. Viestinnän periaatteina on edistää tietoisuutta ulkoilualueista, lisätä ulkoilualueiden näkyvyyttä, luoda ja pitää yllä positiivista mielikuvaa alueista.

Viestinnän tarkoitus on myös perustella, miksi tiettyjä linjauksia tai päätöksiä tehdään. Sen avulla saadaan lisättyä yhteistä ymmärrystä tavoitteista ja toteutuksesta. Hyvin hoidetulla ja suunnitellulla viestinnällä tuetaan tavoitteiden toteutumista. Tämä korostuu eritoten henkilöstölle ja sidosryhmille suunnatussa viestinnässä.

Tämä vaatii suunnitelmallista, pitkäjänteistä, avointa, innostavaa, kohderyhmälähtöistä, ennakoivaa sekä aktiivista viestintää ja markkinointia.

Viestinnän tavoitteet, mahdollisuudet ja haasteet

Viestinnän avulla tuetaan asetettujen tavoitteiden toteutumista viestinnän keinoin. Tavoitteena on viestiä enemmän ja aktiivisemmin ulkoilualueista, niiden palveluista ja tarjoamista mahdollisuuksista. Tietoisuuden lisääminen on yksi tärkeimmistä viestinnällisistä tavoitteista. Etenkin, nyt kun alueita ollaan kehittämässä, niistä tulisi viestiä suunnitellummin, innovatiivisemmin, kohderyhmäkohtaisesti ja eri kanavissa. Osa alueista on hyvinkin tunnettuja, mutta osa on varsin hämärän peitossa.

Viestintätarpeet joudutaan usein määrittämään tapauskohtaisesti riippuen siitä, keiden kanssa viestitään ja keille viestitään. Tämä edellyttää, että on tieto ja ymmärrys viestinnän kohderyhmistä. Viestinnän tuleekin olla aiempaa suunnatumpaa. Eri kohderyhmät tarvitsevat ja vaativat erilaista viestintää. Luvussa 3 kuvatut käyttäjäprofiilit auttavat kohdentamaan viestintää. Myös yleisinformaation alueista tulee olla ajan tasalla ja helposti löydettävissä. Viestinnän tulee olla aktiivista pitkin vuotta, eri vuodenaikoina.

Ulkoilualueiden viestintä on täynnä mahdollisuuksia. Viestinnässä voidaan hyödyntää monipuolisesti eri kanavia, viestejä ja keinoja. Kanavat voivat olla sellaisia, jotka ovat jo tällä hetkellä käytössä olevia sekä uusia esimerkiksi digitaalisia kanavia. Myös viestejä voidaan hyödyntää tehokkaasti. Jokainen alue on uniikki. Alueellisia eroavaisuuksia ja vahvuuksia kannattaa hyödyntää viestinnässä. Luodut ydinviestit vahvistavat alueiden profilointia ja identiteettiä. Myös käytettävissä oleva keinovalikoima on monipuolinen ja sitä kannattaa käyttää mahdollisimman laajasti.

Viestintää tarvitaan myös yhteistyön tiivistämiseen ja lisäämiseen eri osapuolten sekä toimijoiden kanssa.

Haasteina voivat olla muun muassa käytettävissä olevien resurssien niukkuus, kohderyhmien tavoittamattomuus tai epäonnistuminen esimerkiksi yrittäjien saamisessa alueille.

Viestinnän roolit ja vastuut

Roolien ja vastuiden selkiyttäminen viestinnässä on tärkeää. Liikuntavirasto vastaa viraston viestinnästä ja markkinoinnista aiheeseen liittyen. He voivat antaa suosituksia. Liikuntavirasto tarjoaa myös alustan ja kanavia viestintään, joita muut voivat tarvittaessa hyödyntää. Palvelun tarjoajien ja yrittäjien roolina on vastata omista viestintäkanavistaan. He hyödyntävät omia kanaviaan viestinnässä ja markkinoinnissa tuottaen sisältöä ja ylläpitäen omia kanaviaan. Yhteistyön ja synergian hyödyntäminen on tärkeää. Esimerkkinä voisivat olla yhteiset kampanjat, uutiset ja internet-sivujen ristiinlinkitykset.

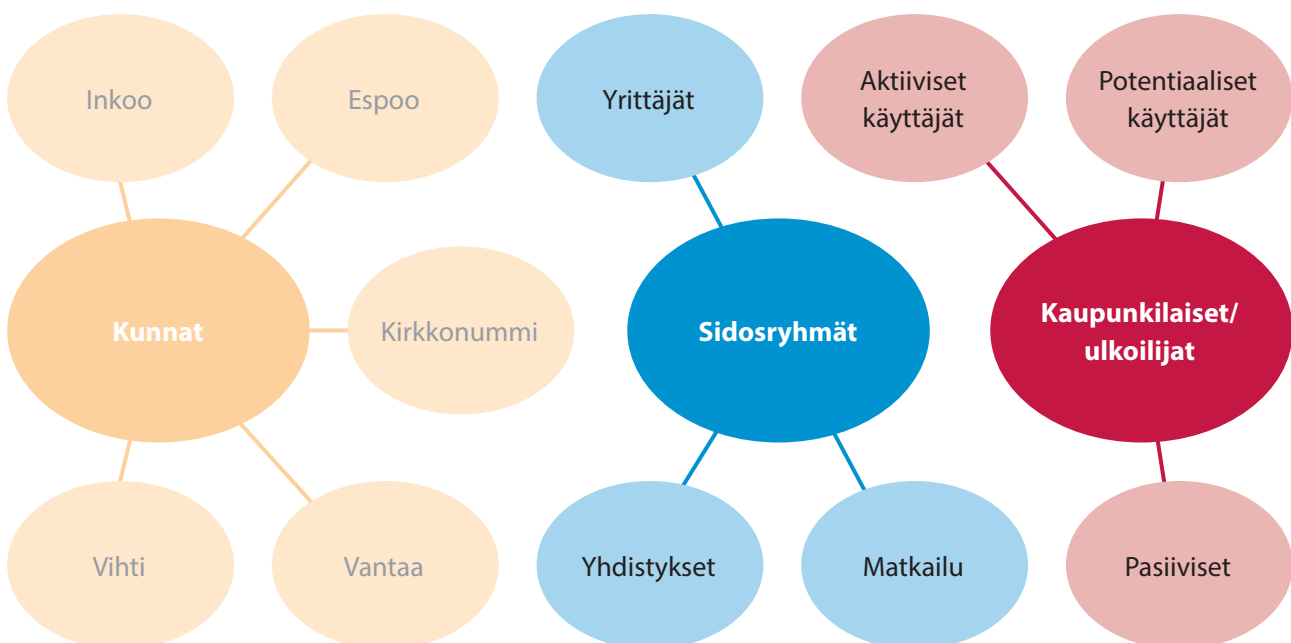
Kohderyhmät

Kohderyhmät ovat keskeinen viestinnän suunnittelua ja toteuttamista ohjaava tekijä. Se, kenelle viesti kerrotaan tai kohdennetaan, määrittelee sekä viestinnän sisällön että valittavat keinot ja kanavat. Kohderyhmät voidaan pääasiallisesti jakaa kahteen:

- Tahot, jotka ovat kehitystyön kannalta olennaisia
- Niin sanottu suuri yleisö, eli nykyiset, tulevat ja potentiaaliset käyttäjät

Kehitystyön kannalta olennaisia kohderyhmiä ovat liikuntaviraston oma henkilöstö, sidosryhmät, kuten naapurikunnat, järjestöt ja yrittäjät. Myös muut palvelujen tuottajat ovat avainkohderyhmiä.

Ulkoilualueiden käyttäjät ovat tärkein kohderyhmä. Käyttäjäprofiilien kautta voidaan määrittää minkälaista viestiä ja miten heille viestitään. Keskeisiä kysymyksiä ovat: Miten saadaan uudet ja potentiaaliset käyttäjät kiinnostumaan alueista? Entä miten "heavy userit" saadaan kiinnostumaan uusista, tuntemattomista alueista? Miten saadaan kohdennettua viestit oikein? Mitkä ovat ne keinot, joilla kohderyhmät tavoitetaan?

Ydinviestit ja taktiset valinnat

Ydinviestien avulla ohjataan viestintää. Niiden avulla tuodaan esille ne seikat ja mielikuvat, joilla aiheesta viestitään. Ulkoilualueille on määritelty sekä yhteiset ydinviestit sekä jokaiselle alueelle omansa, jotka on esitelty kohdekohtaisissa osioissa.

Yleisesti kaikkia ulkoilualueita koskevat ydinviestit ovat: ”Ulkoilualueet ovat sinua varten” ja ”Ulkoilualueet tarjoavat elämyksiä”. Näillä halutaan kertoa, että ulkoilualueilla on tarjota jokaiselle jotain eri vuodenaikoina. Ulkoilualueet ovat jokaisen käytettävissä, ilmaiseksi. Perheet, ystäväjoukot, urheilijat ja muut käyttäjäryhmät voivat hyödyntää ulkoilualueita. Ne mahdollistavat erilaiset aktiviteetit. Jos haluaa nauttia luonnon rauhasta tai ylittää itsensä action parkissa, kiipeilemällä tai sukeltamalla, niin kaikki se on mahdollista. Lisäksi ulkoilualueet sijaitsevat lähellä kaupunkia. Vision mukaan ne ovat pääosin helposti saavutettavissa eri liikennemuodoilla. Ulkoilualueet tarjoavat mahdollisuuksia.

Taktisilla valinnoilla tarkoitetaan niitä viestinnällisiä strategisia valintoja, joihin keskitytään. Ensimmäinen taktinen valinta on, että lisätään tietotasoa ulkoilualueista. Toiseksi luodaan sekä ylläpidetään positiivista mielikuvaa ulkoilualueista ja niiden luomista mahdollisuuksista ja palveluista. Kolmanneksi keskitytään aktiiviseen viestintään ja markkinointiin eri kanavissa suunnitelman mukaisesti.

Viestinnässä

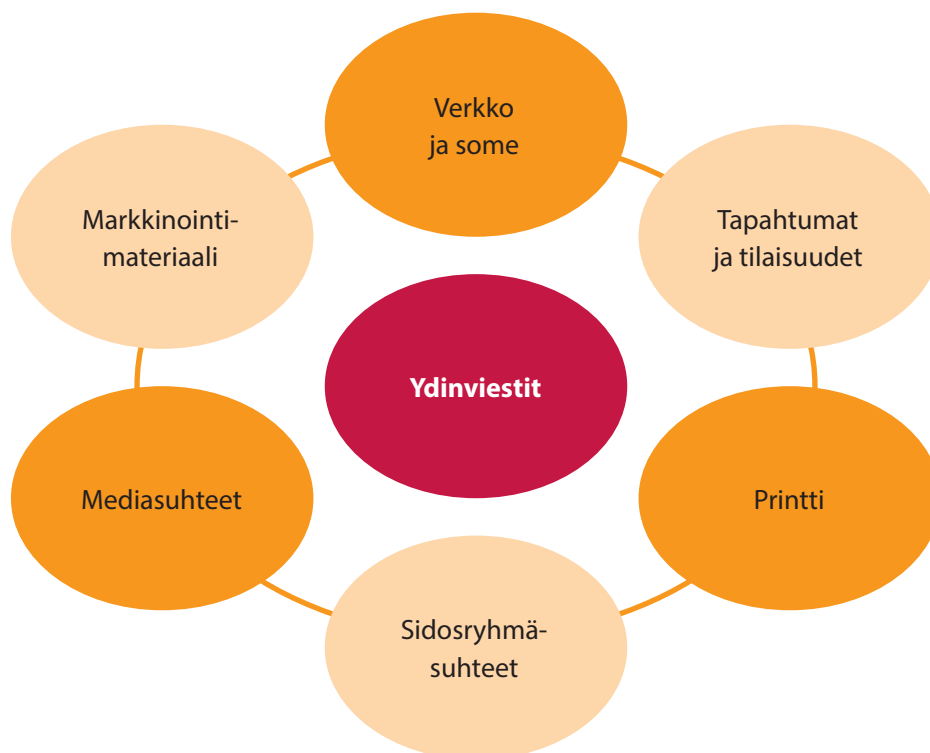
- noudatetaan määriteltyjä linjauksia
- käytetään määriteltyjä ydinviestejä ja perusteluja
- mietitään toimenpiteet kohderyhmäkohtaisesti
- ollaan innovatiivisia ja rohkeita
- huolehditaan viestinnän yhtenäisyydestä, vastuista
- toimitaan vuorovaikutteisesti
- tähdätään tiiviiseen yhteistyöhön käyttäjien parhaaksi
- otetaan aloitteellinen ote käyttäjien ja myös median suuntaan
- kerrotaan aktiivisesti uusista palveluista, myös sähköisistä palveluista

**Ulkoilualueet
ovat sinua
varten.**

**Ulkoilualueet
tarjoavat
elämyksiä.**

Viestinnän keinot, kanavat ja vastuut

Viestinnän keinot määräytyvät aina kohderyhmän mukaisesti. Tehokas viestintä edellyttää useiden eri viestintäkanavien käyttöä rinnakkain. Liikuntavirastolla on käytössään laaja viestintäpaletti. Virallisten viestintäkanavien lisäksi käytössä on joukko muita, kuten sosiaalisen median kanavia, jotka täydentävät virallisia kanavia. Jotta tietoisuutta ulkoilualueista saadaan lisättyä ja alueille uusia käyttäjiä, on käytettävä useita keinoja ja kanavia.

Verkkoviestintä

Internet

Internet on ehdottomasti tärkein ulkoisen viestinnän kanavista. Liikuntaviraston omat www-sivut on uusittu syksyn 2014 aikana. Niitä voitaisiin kehittää entisestään ulkoilualueiden osalta. Ulkoilualueilla toimivilla yrittäjillä on omia sivustoja. Sivujen ristiinlinkitys toisi lisää näkyvyyttä. Lisäksi pyritään siihen, että eri toimijoilla on samansuuntainen viesti.

- Liikuntaviraston www-sivujen kehittäminen
 - Ulkoilualueet houkuttelevasti esillä, jokainen erikseen
 - Teksteissä enemmän tunnelmointia ja markkinoinnillista otetta, unohtamatta faktoja
 - Korkealaatuisia ja tunnelmallisia valokuvia
 - Videoita
 - Tarkat kohdetiedot palveluineen piktogrammien avulla esitettyinä
 - Käyttäjätarinoita sekä valmiita retkiehdotuksia eri käyttäjille
- Ulkoilualueiden koontisivusto
 - Luodaan palvelu/portaali, joka kokoaa kaikki pääkaupunkiseudun ulkoilualueet palveluineen yhdelle alustalle (vertaa Ruotsin kansallispuistot)

Intranet

Liikuntaviraston oma henkilöstö on tarpeen pitää tietoisena, mitä ulkoilualueiden kehittämistyössä, päätöksenteossa ja linjauksissa tapahtuu. On syytä perustella tehdyt päätökset ja linjaukset. Ajantasaisen tiedon välittäminen henkilöstölle on tärkeää. Keinoina voivat olla esimerkiksi tiedotteet, uutiset tai haastattelut.

Sosiaalinen media

Sosiaalisessa mediassa on hyvä olla aktiivisesti mukana. Some-viestinnässä voidaan hyödyntää liikuntaviraston jo käytössä olevia kanavia ja tilejä. Jossain kanavissa, kuten Facebookissa, ulkoilualueilla kannattaisi jatkossa olla omat sivunsa. Sosiaalisessa mediassa voidaan hyödyntää vuorovaikutuksellisia ja osallistavia keinoja. Olennaisinta on, että sosiaalisen median kanavat on pidettävä eläväisinä: postauksia, twittejä, videoita, kilpailuja, mainontaa, blogi, läsnäoloa.

- **Facebook** (joko liikuntaviraston alla tai oma yhteinen sivu ulkoilualueille)
- **Instagram** (joko liikuntaviraston alla tai oma yhteinen sivu ulkoilualueille)
- **YouTube** (liikuntaviraston oma)
- **Twitter** (liikuntaviraston oma)
- **Blogi** (liikuntaviraston ylläpitämä, vierailevia kirjoittajia)

Printtimateriaali

Printin tarve ja määrä vähenevät, kun digiviestintä valtaa alaa. Osa kohderyhmistä luottaa kuitenkin edelleen printtiin, joten on hyvä olemassa materiaalia. Printtiin luetaan esitteiden lisäksi myös mahdolliset ilmoitukset ja mainokset lehdissä. Mediakartoituksen avulla voidaan määritellä, missä lehdissä näytään tulevan vuoden aikana. Samalla voi tehdä ulkoilualueille oman mediaviestintäsuunnitelman, joka voidaan liittää osaksi liikuntaviraston kokonaissuunnitelmaa.

- Esitteet
- Mainokset ja ilmoitukset lehdissä
- Kausiliite
- Julisteet alueiden ilmoitustauluilla

Tapahtumat ja tilaisuudet

Tehokas tapa markkinoida ulkoilualueita on erilaiset tapahtumat ja tilaisuudet. Ne voivat olla liikuntaviraston itsensä järjestämiä tai sitten ne voivat olla esimerkiksi alueella toimivan yrittäjän järjestämiä, joihin liikuntavirasto osallistuu. Myös erilaiset messut on hyvä paikka tehdä ulkoilualueita tunnetuksi. Tapahtumissa kannattaa hyödyntää vuodenaikoja ja kohderyhmiä. Esimerkkinä ovat vaikka laskiaisrieha lapsiperheille tai sienestyskurssi maahanmuuttajille.

- Messut
- Tapahtumat (omat ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa)

Muita keinoja ja kanavia

Keinoja ja kanavia liikuntavirastolla on käytettävissään runsaasti. On linjattava, mitkä ovat juuri ne keinot ja kanavat, joilla liikuntavirasto haluaa ulkoilualueita profiloida ja samalla profiloida myös virastoa.

- Ulkoilualue-mobiilisovellus
- Digiscreenit esimerkiksi raitiovaunuissa tai metroissa
- Mainokset bussien selkänojoissa
- Kampanjat
- Kilpailut
- Ulkoilualuekummi

Sidosryhmä- ja mediaviestintä

Tärkeimmät sidosryhmät on hyvä pitää tietoisina kehittämisen linjauksista ja päätöksistä. Mediaviestinnän rooli on näkyvyyden ja tunnettuuden kannalta oleellinen. Median kautta pyritään tavoittamaan käyttäjät ja asiasta kiinnostuneet. Tietoisuus ulkoilualueista ja esimerkiksi tapahtumista leviää tänä päivänä yhä enemmän median välityksellä.

16. Ulkoilualueiden kehittämisen jatkosuositukset

Jotta ulkoilualueiden kävijämäärät saadaan tuntuvaan nousuun, on alueita ryhdyttävä kehittämään aktiivisesti. Etenkin kaupallista palvelutarjontaa rikastuttamalla voidaan alueille tuoda paljon uutta toimintaa. Alla on kuvattu etenemisperiaatteet niin peruspalveluiden kuin kaupallisten palveluiden osalta.

Peruspalveluiden kehittäminen ja ylläpito tulevaisuudessa

Mannerkohteissa ulkoilualueiden peruspalveluiden palvelutuotantomalli on tällä hetkellä varsin toimiva eikä siihen ole syytä esittää merkittäviä muutoksia. Kehittämistoimet keskittyvät mannerkohteissa ennen muuta toiminnan jatkuvuuden varmistamiseen tiukoilla resursseilla. Tällöin on ratkaisuja etsittäessä huomioida palveluiden toimivuuden lisäksi mallin kustannustehokkuus. Mallin kehittäminen edellyttää synergiaa ja keskustelua potentiaalisten yhteistyötahojen kanssa. Eri organisaatioiden välinen yhteistyö tulee käynnistää virkamiesvalmisteluna asialle omistetussa työryhmässä. Motivaationa osallistumiseen on luonnollisesti kustannussäästöt.

Saarikohteissa peruspalveluiden toimintamallin tehostuminen kytkeytyy ennen muuta palvelutuotantokokonaisuuden kehittämiseen. Luontevin ja kustannustehokkain malli on, että yrittäjä vastaa koko palvelutuotantokokonaisuudesta. Tätä kehitystyötä on kuvattu tarkemmin seuraavalla sivulla, kaupallisten palveluiden yhteydessä.

Etenemispolku kaupallisten palveluiden kehittämiseksi

Kaupallisten palveluiden kehittäminen ei onnistu niin sanottuna ”kirjoituspöytätyönä”, vaan tehokkain tapa edetä on lähteä kehittämään palvelukonsepteja alusta alkaen yhteistyössä yrittäjien kanssa. Tässä työssä esitetyt kohdekohtaiset palvelukonseptit toimivat luontevana pohjana liikuntaviraston ja potentiaalisten yhteistyökumppanien dialogille.

Ehdotamme seuraavaksi kehitystyön vaiheeksi kohdekohtaisia ideointityöpajoja, joihin kutsutaan potentiaalisia yrittäjiä ja mahdollisesti myös alueiden käyttäjiä. Työpajoissa liikuntavirasto esittelee osallistujille tämän työn pohjalta alustavat palveluaihiot ja saa kommentit toimintamallin kiinnostavuudesta ja kannattavan liiketoiminnan edellytyksistä. Mahdollinen kaupallisten palveluiden kehittämisen prosessi on kuvattu alla.

Päätössanat

Tässä selvityksessä käsitellyt ulkoilualueet edustavat Helsingin henkeä ja Suomen arvokasta luontoa parhaimmillaan. Ne viehättävät niin paikallisia kuin vierailijoitakin joten niiden kehittämiseksi on olemassa hyvät lähtökohdat. Nykyaikaiset viestintäkanavat luovat hedelmällisen lähtökohdan uusista palveluista ja tapahtumista tiedottamiselle. Kehittämällä alueiden palveluita ja liikenneyhteyksiä generoidaan samalla hyvinvointia, yrittämismahdollisuuksia sekä positiivisia luontoelämyksiä.

Lähteet ja kirjallisuus

Metla 2014: Tulevaisuuden virkistys ja hyvinvointi tulevat luonnosta.

<http://www.metla.fi/tapahtumat/2014/hyv-loppuseminaari/pdf/tulevaisuuden-virkistys-ja-hyvinvointi.pdf>

Vierailtu 17.10.2014.

Puhakka, Riikka 2011: Matkailukysynnän trendit vuoteen 2030 mennessä.

http://www.lamk.fi/tuleva/esittely/Documents/Tuleva_trendit_2030_FINAL.pdf

Vierailtu 17.10.2014.

Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupungit, 2013: Pääkaupunkiseudun pyöräily- ja ulkoilukartta, 2013

www.ulkoilukartta.fi

Vierailtu 01.07.2014

Helsingin kaupungin liikuntavirasto, 2013: Helsingin kalavesien kartta

Helsingfors stads friluftsområden, 1986: Skogen och havet kallar

Helsingin kaupunki, Espoon kaupunki, Helsingin kaupungin liikuntavirasto, 2013: Veneilijän opas

Helsingin kaupungin liikuntavirasto, merellinen osasto / Lagus, Lehmusto, Rantakokko, 2014:

Saaristo-opas

Helsingin kaupunki, liikuntavirasto / FCG Finnish Consulting Group Oy, 2012:

Helsingin veneilystrategia 2020

Helsingin kaupunki, liikuntavirasto / FCG Finnish Consulting Group Oy, 2010:

Vesibussien laituripaikkojen jätahuoltoselvitys, B 41, 2010

Helsingin kaupungin urheilu- ja ulkoiluviraston julkaisuja / Liikennetekniikka Oy, 1998:

Helsingin kaupungin vesiliikenneselvitys, A 2, 1988

Helsingin liikuntavirasto/rakennusvirasto/maisema & Suunnittelu Fairhurst, 1992:

Helsingin kaupungin Sipoossa omistamien saarten yleissuunnitelma, B 10, 1992

Helsingin kaupunki, liikuntaviraston julkaisuja / Arkkitehtiryhmä A6 Oy, Suunnittelutoimisto Molino Oy, 2002:

Kaunissaaren yleissuunnitelma ja maisemanhoitosuosituksset, B 27, 2002

Helsingin kaupungin liikuntavirasto, Espoon liikuntatoimi, MA-Arkkitehdit, 2009:

Käärmeasaaren yleissuunnitelma, B 38, 2009

Helsingin kaupunki, liikuntaviraston julkaisu / Kaupunkisuunnitteluvirasto / Rakennusvirasto / MA-Arkkitehdit, 2000:
Pihlajasaaren yleissuunnitelma, B 29, 2000

Helsingin kaupunki, liikuntaviraston julkaisu / Siren Arkkitehdit Oy/ Ympäristötoimisto Oy, 1994:
Elisaaren ulkoilualueen yleissuunnitelma, B 17, 1994

Helsingin kaupungin liikuntaviraston julkaisu / Studio Terra Oy 2011:
Lähteelän ulkoilualueen yleissuunnitelma, B 28, 2001

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto viherosasto / Metsähallitus, Jyrhämä, von Boehm, 2004:
Helsingin kaupungin omistamien Nuuksion ulkoilualueiden luonnonhoitosuunnitelma vuosille 2002–2013

Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisu, B 146 / Jyrhämä, von Boehm, 2010:
Nuuksion kansallispuiston kävijätutkimus 2009–2010

Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 846 / Vantaan tutkimuskeskus, Lyytikäinen, 2002:
Luonnon monimuotoisuus, maisema ja virkistysarvot ulkoilumetsien hoidossa, Helsingin kaupungin
Nuuksion järviylängön ulkoilualueiden luonnonhoito kävijöiden arvioimana

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisu / Miettinen, Horne, 1999:
Nuuksion ulkoilualueiden kävijätutkimus 1998

Helsingin kaupunki, liikuntaviraston julkaisu / Maisematoimi Oy, 1992:
Salmen ulkoilualueen yleissuunnitelma, B 8, 1992

Hippolis, Hevosalan osaamiskeskus, Hevoset ja yhteiskunta -hanke / Anne Laitinen, Sanna Mäki-Tuuri, 2014:
Hevoset ja kunta – Rajapintoja

Espoon kaupunki / Tekninen keskus / KVP, 2006:
Ratsastusreittien yleissuunnitelma

Vantaan kaupunki / Kaupunkisuunnittelu / Laura Muukka, 2004:
Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys

Pohjois-Espoon Ratsastusreittikartta
Pohjois-Espoon ratsastuspolut ry

HELSINGIN LÄNSIPUOLISTEN ULKOILU- ALUEIDEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

B1	LIIKUNTAPAIKAT, PIIRIT 1 JA 3	1989	B34	AURINKOLAHDEN UIMARANNAN YLEISSUUNNITELMA	2006
B2	LIIKUNTAPAIKAT, PIIRIT 2, 4, 5	1989	B35	KIVIKON LIIKUNTAPUISTON YLEISSUUNNITELMAN TARKISTUS	2006
B3	LIIKUNTAPAIKAT, PIIRIT 6 JA 7	1989	B36	TALIN KARTANO HOITO- JA KEHITTÄMISSUUNNITELMA	2007
B4	VENESATAMAT	1989	B37	RUSKEASUON LIIKUNTAPUISTO JA RATSASTUSKESKUKSEN YLEISSUUNNITELMA	2010
B5	ULKOILUALUEET	1989	B38	KÄÄRMESAAREN YLEISSUUNNITELMA	2009
B6	TIETOJENKÄSITTELYN KEHITTÄMIS- SUUNNITELMA 1991-1997	1991	B39	UIMASTADIONIN MAISEMA- HISTORIALLINEN SELVITYS	2010
B7	MYLLYPURON LIIKUNTAPUISTO	1992	B40	MALMINKARTANON LIIKUNTAPUISTO JA RATSASTUSTALLI YMPÄRISTÖINEEN, YLEISSUUNNITELMA	2010
B8	SALMEN ULKOILUALUE	1992	B41	VESIBUSSIEN LAITURIPAikkojen JÄTEHUOLTOSELVITYS	2010
B9	KALLAHDENNIEMI	1992	B42	HELSINGIN SEUDUN AMPUMARATA- ALUEIDEN KEHITTÄMISEN ESISELVITYS	2011
B10	SIPOON SAARET	1992	B43	UIMASTADIONIN ULKOALUIEDEN YLEISSUUNNITELMA	2011
B11	PUKINMÄEN LIIKUNTAPUISTO	1992	B44	TUOMARINKYLÄN RATSASTUS- KESKUKSEN YLEISSUUNNITELMA	2011
B12	TUOMARINKARTANO	1992	B45	KOTILUODON PUUTARHA- HISTORIALLINEN SELVITYS JA KASVILLISUUSINVENTOINTI	2012
B13	RASTILAN LEIRINTÄALUE	1992	B46	MUNKKINIEMEN URHEILUKENTÄN HISTORIASELVITYS JA KEHITTÄMIS- TARPEET	2013
B14	MEILAHDEN LIIKUNTAPUISTO	1993	B47	VÄINÄMÖISENKENTTÄ, HISTORIASEL- VITYS JA KEHITTÄMISSUOSITUKSET	2013
B15	PALOHEINÄ JA KESKUSPUISTON POHJOISOSA	1993	B48	PUNAKIVENPUISTO, YLEISSUUNNITELMA	2014
B16	KÄPYLÄN LIIKUNTAPUISTO	1994	B49	TEHTAANPUISTO PUISTOHISTORIALLINEN SELVITYS	2014
B17	ELISAAREN ULKOILUALUE	1994	B50	HIETARANNAN UIMARANNAN HISTORIARAPORTTI	2015
B18	LAAKSO-RUSKEASUO	1995	B51	HELSINGIN LÄNSIPUOLISTEN ULKOILUALUEIDEN KEHITTÄMIS- SUUNNITELMA	2015
B19	PIRKKOLAN LIIKUNTAPUISTO	1995			
B20	HERTTONIEMEN LIIKUNTAPUISTO	1997			
B21	KIVIKON LIIKUNTAPUISTO	1997			
B22	RASTILAN YLEISSUUNNITELMAN TARKISTUS	1997			
B23	RASTILAN JÄTEHUOLTO- SUUNNITELMA	1999			
B24	LAAJASALON LIIKUNTAPUISTO	1999			
B25	HIETARANNAN UIMARANTA	1999			
B26	TALIN LIIKUNTAPUISTO	1999			
B27	KAUNISSAAREN ULKOILUALUE	2002			
B28	LÄHTEELÄN ULKOILUALUE	2001			
B29	PIHLAJASAARI	2000			
B30	HELSINGIN ULKOILUREITIT	2000			
B31	VUOSAAREN LIIKUNTAPUISTO JA VIEREISET PUISTOT	2001			
B32	PIKKUKOSKEN UIMARANTA JA SEN LÄHIALUE	2002			
B33	VENEIDEN TALVISÄILYTYSSelvitys	2003			